61- KITABU'L-MENAKIB
1- Yüce Allah'in Su Kavilleri Babi:
2- Bâb
3- Kureys Kabilesinin Menkabeleri Babi
4- Bâb: Kur'ân, Kureys Lisâniyle Indi
5- Yemen Ehlinin Ismâîl Ibn Ibrahim'e Nisbet Edilmesi Babi
6- Bab
7- Eslem (Ibn Efdâ) Gifâr, Muzeyne, Cuheyne Ve Esca' Kabilelerinin Zikri Babi
8- Bâb:
9- Zemzem Kissasi Babi
10- Kahtân Isminin Zikri Babi
11- Nehyolunan Câhiliyet Da'vâsi Babi
12- Huzâa Kissasi Babi
13- Zemzem Kissasi Ve Arab Kavminin Cahilligi Babi
14- Kendini Islâm'daki Ve Câhiliyet Devrindeki Babalarina Nisbet Eden, Yânî Onlara Âid Oldugunu Söyleyen Kimse Babi
15- Habes Kissasi Ve Peygamber(S)'In: "Ey Erfide Ogullari!" Kavli Babi
16- Nesebinin Sövülmemesini Arzu Eden Kimse Babi
17- Rasûlullah'in Isimleri Hakkinda Gelen Haberler Ile Yüce Allah'in Su Kavilleri Babi:
18- Peygamberin "Hâtemitn-Nebiyyîn" Ismi Babi
19- Peygamber(S)'In Vefati Babi
20- Peygamber(S)In Künyesi Babi
21-Bâb
22- Peygamberlik Mührü Babi
23- Peygamber(S)'I Sifatlamak Babi
24- Bâb: Peygamber(S)'In Gözü Uyur, Kalbi Uyumazdi
25- Islâm'da Peygamberlik Alâmetleri Babi
26- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
27- (Mekke'deki) Müsriklerin Peygamber(S)'Den Bîr Âyet Istemeleri Ve O'nun Da Kendilerine Ayin Ikiye Bölünmesini Göstermesi Babi

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

61- KITABU'L-MENAKIB

(Menkabeler Kitabi) [1]

1- Yüce Allah'in Su Kavilleri Babi:

"Ey îmân edenler, hakikat biz sizi bir erkekle bîr disiden yarattik. Sizi (sirf) birbirinizle tanismaniz için büyük büyük cem 'iyyetlere, küçük küçük kabilelere ayirdik. Sübhesiz ki, sizin Allah nezdinde en serefliniz takvaca en ileride olaninizdir. Hakîkaten Allah her seyi bilen, herseyden haberdâr

olandir" (ei-Hncürât: 13) [2].
"/Ey insanlar, sizi bir tek candan yaratan, ondan da yine onun zevcesini vücûda getiren ve ikisinden birçok erkekler ve kadinlar türeten Rabb'iniz(e karsi gelmek)te« çekinin.] Kendisi(nin adini öne sürmek suretiy)le birbirinize dileklerde bulundugunuz Allah"tan ve akrabâlikfbaglanni kirmak)tan sakinin. Çünkü Allah sizin üzerinizde tam bir gözeticidir" (en-Nisâi: i) [3].
Ve Câhiliyye da'vâlarindan nehyolunan seyler. "es-Suûb", "Uzak nesebedir. "el-Kabâil" ise bunun berisindedir [4].

1-.....Bize Ebû Bekr ibn Ayyas, Ebû Husayn'dan; o da Saîd ibn Cubeyr'den; o da îbn Abbâs(R)'tan tahdîs etti: "Sizi birbirinizle tanismaniz için büyük büyük cem'iyyetlere ve kabilelere ayirdik" (el-(Hucurat: i2)hakkmda Ibn Abbâs: "es-Suûb" büyük büyük kabileler toplulugu; kabileler ise battilar, soylar toplulugudur, demistir [5].

2-..... Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah'a:
— Yâ Rasûlallah, insanlarin en sereflisi kimdir? diye soruldu. O da:
— "Günahtan en çok sakinanlaridir" diye cevâb verdi. Sahâbîler:
— Biz sana dînen ve ahlâkan en serefli olan kimseyi sormuyoruz (biz kökü yönünden en kerîm olan kimseyi soruyoruz), dediler.
Rasûlullah (S):
— "Öyle ise Allah'in Peygamberi Yûsuf'tur" buyurdu [6].

3-.....Tâbiûn'dan Kuleyb ibn Vâil tahdîs edip söyle demistir: Bana Peygamber'in üvey kizi Zeyneb ibnetu Ebî Seleme tahdîs etti. Kuleyb dedi ki: Ben, Zeyneb'e:
— Bana haber ver, Peygamber (S) Mudar'dan midir? diye sordum.
O da:
— Ya kimden olacak? Rasûlullah (Kureys'in büyük babasi) Mu-dar(irkin)dan (ve onun bir su'besi olan) Nadr ibn Kinâne ogullan'-ndan idi, diye cevâb verdi [7].

4-.....Yine Kuleyb dedi ki: Bana Peygamber'in üvey kizi tahdîs etti. Ben onun Zeyneb oldugunu zannediyorum. O da:
— Rasûlullah (S) dubbâ'dan, hantem'den, mukayyar'dan ve mü-zeffet'ten (yânî bu isimlerle anilan kaplara hurma yâhud üzüm sirasi koymaktan) nehyetti, dedi.
Ben de ona:
— Bana haber ver, Peygamber kimin soyundan idi; Mudar'dan mi idi? diye sordum.
O da:
— Ya kimden olacak? Peygamber Mudar'dan, Nadr ibn Kinâne (kabîlesi) çocuklarindan idi, dedi [8].

5-.....Ebû Hureyre(R)'den: Rasûlullah (S) söyle buyurmustur:
"Siz insanlari ma'denler gibi (kimi hâlis, kimi kalp) bulursunuz. Insanlarin câhiliyet devrinde hayirli olanlari, dînî emirleri anlayip amel ettikçe, Islâm devrinde de hayirlilaridir. Siz su emaret (devlet bas-kaniigi, valilik, kumandanlik) hususunda da insanlarin hayirlisi, (emîr olmazdan evvel) emarete çok isteksiz olan (emirlik arzu etmeyen) kimseleri bulursunuz. Insanlarin serrlisi de iki yüzlü olan su (münafik) kimselerdir ki (iki sinif halk arasinda) onlara bir yüzle gelirler, bunlara da baska bir yüzle gelirler" [9].

6-.....Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber(S) söyle buyurmustur:
"Insanlar su emaret isinde Kureys'e tâbi' idiler. Arablar'in müslim-leri (Hanîfler) Kureys'in müslimlerine; müsrikleri de Kureys'in müsriklerine uyarlardi. Insanlar ma'denler gibidirler. Onlarin câhiliyette hayirli olanlari, dîni anladiklari zaman Islâm devrinde de hayirlilaridirlar. Siz insanlarin hayirlisi, emîr oluncaya kadar emirligi çok agir görenleri (onu hiç arzu etmeyen kimseleri) bulursunuz" [10].

2- Bâb

(Bu, geçen bâbdan bir fasil gibidir.)

7-.....Su'beibnu'l-Haccâcdedi ki: Bana Abdulmelik ibn Meysere, Tâvûs'tan; o da Ibn Abbâs(R)'tan "Ben bu tebligime karsi akrabalikta sevgiden baska hiçbir mükâfat istemiyorum" (es-sûrâ: 23) kavli hakkinda tahdîs etti. Tâvûs dedi ki: Hemen Saîd ibn Cubeyr:
— Bu Muhammed'in en yakin hisimlaridir, dedi. Bunun üzerine Ibn Abbâs, Saîd'e hitaben söyle dedi:
— Kureys kabîlesinden hiçbir batn yoktur ki, onda Peygam-ber(S)'e bir karabet (soyca bir yakinlik) olmasin. Bunun için kendisi üzerine "Ey Kureys, benimle aranizdaki hisimligi eklemenizi, gözetmenizi Istiyorum" (mealindeki es-Sûrâ: 23. âyeti) Indi [11].

8-.....Ebû Mes'ûd (R), Peygamber(S)'e ulastirip söyle buyurdugunu rivayet etti: "Fitne iste su taraftan, dogu tarafindan gelmistir -gelecektir-. Kabalik ve kalblerin katiligi develerin ve sigirlarin kuyruklari dibinde onlara haykiranda, yün ve kil sahibi bedevilerde, Rabia ve Mudar kabîlelerindedir" [12].

9-..... Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Kendini begenme ve büyüklenme, yüzlerce deve sahibi olan çigirtkan bedevilerde, sekînet ise koyun sâhib-lerindedir. îmân Yemenli'dir, hikmet Yemen'e mensûbdur". : Ebû Abdillah el-Buhârî söyle dedi: "Yemen", Yemen diye isimlendirildi; çünkü o Ka'be'nin sagindadir. Sâm da Ka'be'nin sorundadir. "el-Mes'emetu ve'1-Meyseretu", "Sag ve sol" demektir. "el-Yedu'1-yusrâ", "Sol el"; "ve'1-Cânibu'l-eyseru", "Sol taraf" demektir [13].

3- Kureys Kabilesinin Menkabeleri Babi [14]

10-.....Bize Suayb haber verdi ki, ez-Zuhrî söyle demistir: Muhammed ibn Cubeyr, Kureys tarafindan sefirlikle gönderilen bir hey'et arasinda bulundugu hâlde Muâviye'nin huzurunda geçen bir vak'ayi ve ondan isittiklerini söyle tahdîs ediyordu: Abdullah ibn Amr ibni'l-Âs'in:
— Ileride Kahtânîler'den bir melik olacak... diye tahdîs eder oldugu Muâviye'ye ulasti.
Muâviye bu sözden sinirlendi de hemen hey'et karsisinda ayaga kalkti ve Allah'i lâyik oldugu sifatlarla sena etti. Sonra "Amma ba'du" deyip söyle hitâb etti:
— (Ey Kureys hey'eti!) Sizden bâzi adamlarin Allah'in Kitâbi'n-da olmayan ve Rasûlullah'tan da rivayet edilmeyen birtakim sözler söyleyip nakletmekte olduklari haberi bana ulasmistir. Bu adamlar sizin câhillerinizdir. Sizler, sahibini sapikliga sürükleyen bâtil sözlerden sakininiz! Ben Rasûlullah(S)'tan söyle buyururken isittim: "Süb~ hesiz bu is (yânî devlet baskanligi) Kureys üzerinde bulunacaktir. Onlar dînî vecîbelerini îfâ ettikleri ve adaleti yürüttükleri müddetçe, onlara hiçbir kimse bu hususta düsmanlik edemiyecektir. Meger ki onlar dînden, adaletten saparlar, bu hâlde Allah Kureys'i yüzüstü sürçtürür, rezîl eder" [15].

11-.....Bize Âsim ibn Muhammed tahdîs edip söyle dedi: Ben babam Muhammed ibn Zeyd'den isittim; o da Ibn Umer'den. Peygamber (S): "Kureys'ten iki kisi kaldigi müddetçe bu is (hilâfet isi) Kureys'ten ayrilmaz" buyurmustur [16].

12-.....Cubeyr ibn Mut'im (R) söyle demistir: Rasûlullah ganîmet malindan kendisine âid beste bir hisseyi hisimlari arasinda taksîm ederken, Nevfel ogullari'ndan olan ben, Abdusems ogullari'ndan olan Usmân ibn Affân ile yürüdüm. -Rasûlullah, Nevfel ogullari ile Abdusems ogullan'na birer pay ayirmamisti.- Rasûlullah'm yanina geldigimizde Usmân:
— Yâ Rasülallah! Muttalib ogullari'na verdiniz de bizi biraktiniz. Hâlbuki biz, nesebimiz cihetiyle bizimle Muttalib ogullari bir soyda (hepimiz büyük babamiz Abdu MenâP da) birlesiyoruz, dedi.
Peygamber (S) de:
— "Hâsim ogutlari'yla Muttalib ogullari bir soydur" buyurdu.
Ve el-Leys söyle dedi: Bana Ebû'l-Esved Muhammed tahdîs etti ki, Urve ibnu'z-Zubeyr söyle demistir: Abdullah ibnu'z-Zubeyr, Zuhre ogullari'ndan birtakim insanlarin beraberinde Âise'ye gitti. Âise Me-dîneli Zuhre ogullari'nin, anasi tarafindan Rasûlullah'a yakinliklarindan dolayi, onlara çok sefkatli idi [17].

13-.....Buradaki iki senedde Ebû Hureyre (R) söyle demistir:
Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Kureys, Evs ileHazrec, Cuhayne, Mu-zeyne, Eslem, Esca', Gifâr (kabileleri ferdleri) benim hâlis yardimci-lanmdir. Onlarin da Allah'tan ve Rasûlullah'tan baska velîleri (himaye edenleri) yoktur" [18].

14-.....Urvetu'bnu'z-Zubeyr söyle demistir: Abdullah ibnu'z-Zubeyr, Âise'ye Peygamber'den ve Ebû Bekr'den sonra insanlarin en sevgilisi idi. Abdullah da Âise'ye insanlarin en itaatlisi idi. Âise öyle bir cömert idi ki, kendisine gelen Allah rizkindan hiçbirseyi tutmaz, sadaka yapar idi.
Ibnu'z-Zubeyr:
— Âise'nin elleri üzerlerinden tutulmaya (yâni atiyye vermekten men' olunmaya ve hacr edilmeye) lâyik olur, dedi.
Bunu duyan Âise:
— Benim ellerim üzerlerinden tutulur mu? Eger Abdullah ile kelâm edersem üzerime adak olsun! dedi.
Müteakiben Abdullah, Kureys'ten birtakim adamlarla ve hassaten Rasûlullah'm dayilari vâsitasiyle kendisinden razi olmasi, danlmamasi için Âise'den sefaat istedi. Âise bunu kabul etmedi. Bunun üzerine Peygamber'in dayilari olan Zuhrîler -ki Abdurrahmân ibnu'l-Esved ibn Abdi Yegûs ile el-Misver ibnu Mahrame de bu Zuhre ogullan'ndandilar- Abdullah ibnu'z-Zubeyr'e:
— Bizler Âise'nin yanina girmek için izin istedigimiz zaman sen de bizimle beraber izin istemeden kendini pencereden içeriye at! dediler.
Abdullah onlarin dedigini yapti. Âise onlarin sefaatini kabul ettigi için Âise'ye -yeminine keffâret olarak istedigi kadarini âzâd etmesi için- on tane köle gönderdi. Âise onlarin hepsini âzâd eyledi. Bundan sonra Âise köleleri âzâd etmeye devam etti. Nihayet kirk sayisina ulastiginda:
— Yemîn ettigim zaman isleyip de kendisinden kurtulabilecegim belli bir is, bir sayi ta'yîn etmis olmami çok arzu ettim, dedi [19].

4- Bâb: Kur'ân, Kureys Lisâniyle Indi

15-.....Bize Ibrâhîm ibnu Sa'd, Ibn Sihâb'dan; o da Enes'ten söyle tahdîs etti: Usmân, Zeyd ibn Sâbit'i, Abdullah ibnu'z-Zubeyr'i, Saîd ibnu'1-Âs'i ve Abdurrahmân ibnu'l-Hâris ibni Hisâm'i çagirdi. Onlar da asil Mushaf'taki sûreleri diger mushaflara istinsah edip naklettiler. Usmân bu istinsah isinin baslangicinda (Zeyd'in Medîneli olmasi yüzünden) Kureysli olan diger üç kisiye hitaben:
— Sizler Zeyd ibn Sabit ile Kur'ân'dan herhangibir seyde ihtilâf ettiginiz zaman, Kur'ân'i Kureys lisâni ile yaziniz. Çünkü Kur'ân, Ku-reys lisâni ile nazil olmustur, dedi.
Onlar da iste böyle yapitlar [20].

5- Yemen Ehlinin Ismâîl Ibn Ibrahim'e Nisbet Edilmesi Babi

Huzâa'dan oldugu hâlde Eslem ibnu Efdâ ibn Harise ibn Amr ibn Âmir de Yemenlilerdendir [21].

16-.....Seleme (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) bir kerresinde Eslem ogullari'ndan bir topluluk çarsida ok atma yarisi yaparlarken üzerlerine çikip vardi da:
— "Ok atiniz ey Ismail ogullari! Çünkü sizin (büyük) babaniz da usta bir atici idi. (Bu yarista) ben de -iki firkadan biri olan -fulân ogullariyle beraberim (Mihcen ibn Edra' kolu ile beraberim)"

buyurdu.
Peygamber'in bu sözünü isitinee iki taraftan biri ellerini ok atmaktan çektiler. Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Bunlara ne oluyor ki ok atmiyorlar?" buyurdu. Onlar da:
— Sen muhalifimiz grup ile beraberken biz (o tarafa) nasil ok atariz? dediler.
Rasûlullah:
— "Haydi atiniz! Ben sizin hepinizle beraberim" buyurdu [22].

6- Bab

{Bu, önceki bâbdan bir fasil gibidir.)

17-.....Ebû'l-Esved ed-Dîlî, Ebû Zerr(R)'den tahdîs etti ki, o, Peygamber(S)'den söyle buyururken isitmistir: "Bir kisi babasindan baskasina -babasi olmadigini bile bile- neseb iddia ederse, hiçsübhe-siz o kimse (ni'mete) küfr etmistir. Herhangi bir kisi de aralarinda yakinlik olmayan bir kavimden oldugunu iddia ederse, o da (o soy-suz.kisi de bizden degildir -Müslim-) cehennemdeki duragina hazirlansin" [23]

18-.....Vasile ibnu'1-Eskâ' (R) söyle demistir: Kasulullah (S) söyle buyurdu: "(Üç sey)yalan ve iftiranin en büyüklerindendir: "Kisinin kendi babasindan baskasina neseb iddia etmesi. bYâhud ru'-yâsinda görmedigi bir seyi kendi gözüne göstermesi (yânî tu'yâsinda görmedigi bir seyin kendisine ru'yâda gösterildigini iddia eylemesi), c- Yâhud da Rasûlullah 'in söylemedigi birseyi söyledi demesi" [24].

19-.....Bize Hammâd tahdîs etti ki, Ebû Cemre söyle demistir: Ben Ibn Abbâs(R)'tan isittim, söyle diyordu: Abdu'1-Kays hey'-eti Rasûlullah'in huzuruna geldiler ve:
— Yâ Rasûlallah! Bizler su Rabîa kabîlelerindeniz. Bizimle Sen'in arana kâfir olan Mudar kabileleri perde olmuslardir. Bizler Sana ulasamiyoruz, ancak her haram ayda ulasabiliyoruz. Bizlere, Sen'den alacagimiz ve geride kalanlarimiza teblig edecegimiz bir is emretse-niz! dediler.
Rasûlullah (S) söyle buyurdu:
— "Sizlere dört sey emrediyor ve dört seyden nehyediyorum: Allah'a îmân etmeyi, Lâ ilahe illellah = Allah'tan baska hiçbir ilâh olmadigina sehâdet etmeyi; namazi dosdogru kilmayi; zekâti vermeyi; ganimet aldiginiz seylerin beste birini Allah'a tediye etmenizi emrediyorum. Ve sizleri dubbâ, hantem, nakîr, müzeffet (denilen kaplara hurma yâhud üzüm sirasi koymak)^/? nehy ediyorum" [25].

20-..... Abdullah ibn Umer (R)-söyle demistir: Ben Rasûlullah'tan isittim, kendisi minber üzerinde bulunuyor ve dogu tarafa isaret ederek: "Muhakkak ki fitne iste bu taraftadir, seytânin boynuzunun dogacagi yerdendir" buyuruyordu [26].

7- Eslem (Ibn Efdâ) Gifâr, Muzeyne, Cuheyne Ve Esca' Kabilelerinin Zikri Babi [27]

21-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Kureys, Ensâr (Evs ve Hazrec), Cuheyne, Muzeyne, Eslem, Gifâr, Esca' (kabileleri ferdleri) benim hâlis yardimcilarimda. Onlarin da A ilah 'tan ve Rasûlullah 'tan baska velîleri (himaye edicileri.) yoktur" [28].

22-.....Abdullah ibn Umer söyle haber vermistir: Rasûlullah(S) minber üzerinde (hutbe yaparken) söyle buyurdu: "Allah Gifâr kabilesini magfiret etsin, Eslem kabilesini de Allah selâmette kilsin (baris içinde yasatsin)/ Usayye (kabîlesi ferdleri) ise Allah'a ve O'-nun Rasûlü'ne isyan ettiler" [29].

23-.....Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber (S): "Allah, Eslem kabilesini selâmette kilsin, Gifâr'i da magfiret eylesin" buyurmustur [30].

24-.....Abdurrahmân ibnu Ebî Bekre, babasindan: Peygamber (S):
— "Re'yiniz nedir bana haber verin: Eger Cuheyne, Muzeyne, Eslem, Gifâr kabileleriBenû Temim, BenûEsed, BenûAbdillah ibni Gatafân, Benû Âmir ibn Sa'saa kabilelerinden hayirli iseler (bu ikinciler için eli bosluk ve ziyan degil midir)?" buyurdu.
Buna karsilik bir adam (yânî Akra' ibn Habis):
— Ikinciler eli bos olmuslar ve ziyan etmislerdir, dedi. Peygamber de:
— "Onlar (yânî Cuheyne, Muzeyne, Eslem, Gifâr kabileleri), Benû Temîm, Benû Esed, Benû Abdillah ibn Gatafân, Benû Âmir ibn Sa'saa kabilelerinden hayirlidirlar" buyurdu [31].

25-.....Muhammed ibn Ebî Ya'kûb söyle demistir: Ben Abdurrahmân ibn Ebî Bekre'den isittim; o da babasindan ki, el-Akra' ibn Habis, Peygamber'e:
— Sana ancak Eslem, Gifâr, Muzeyne -zannederim ki- Cuheyne -Ibnu Ebî Ya'kûb sekk etmistir- kabîlelerinden hacilari soyan hirsizlar tâbi' olmustur! dedi.
Peygamber (S) de ona:
— "Ey Akra', düsündün mü: Eger Eslem, Gifâr, Muzeyne -saniyorum ki- ve Cuheyne kabileleri Benû Temîm, Benû Âmir, Esed, Gatafân kabîlelerinden hayirli iseler, bu ikinciler eli bos olmus ve ziyan etmis degil midir?" buyurdu.
Akra':
— Evet, elleri bos olmus ve ziyan etmislerdir, dedi.
Rasûlullah da:
— "Nefsim elinde olan Allah'ayemîn ederim ki, onlar (yânî Eslem, Gifâr, Muzeyne, Cuheyne) bunlardan (yânî Benû Temîm, Benû Esed, Benû Âmir, Gatafân'dan) elbette daha hayirlidirlar" buyurdu [32].

26-.....Ebû Hureyre (R): Rasûlullah (S): "Eslem ve Gifâr ile Muzeyne ve Cuheyne'den bir kismi -yâhud Rasûlullah: Cuheyne veya Muzeyne'den bir kismi dedi- Allah yaninda -yâhud Rasûlullah: Kiyamet gününde dedi- Esed, Temîm, Havâzin ve Gatafân 'dan hayirlidir" buyurdu [33].

8- Bâb:

"Bir kavmin kizkardeslerinin oglu ve bir kavmin himayesinde bulunan âzâdli kölesi kendilerindendir"

27-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S) Ensâr'i çagirdi da:
— "Içinizde sizden baska bir kimse var mi?" diye sordu. Ensâr:
— Hayir, bir kizkardesimizin oglundan baska kimse yoktur, dediler.
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Bir kavmin kizkardeslerinin oglu, kendilerindendir" buyurdu [34].

9- Zemzem Kissasi Babi

Bu bâbm içinde Ebû Zerr'in Islâm'a girmesi de vardir [35].

28-.....Bana Ebû Cemre tahdîs edip söyle dedi: Ibn Abbâs bize:
— Ebû Zerr'in Islâm'a girisini size haber vereyim mi? diye sordu. Biz de:
— Evet, haber ver, dedik. Ibn Abbâs söyle anlatti:
— Ebû Zerr söyle dedi: Ben Gifâr kabilesinden bir kimse idim. "Mekke'de bir adam çikmis, peygamber oldugunu iddia ediyormus" haberi bize ulasti. Ben de kardesim(Uneys)e:
— Haydi (Mekke'ye) su adama git, görüs ve O'nun haberini bana getir, dedim.
Kardesim gitti, Rasûlullah'a kavustu. Sonra dönüp geldi. Kardesime:
— Sende ne haber var? diye sordum. O da:
— Vallahi bir adam gördüm, O hayirla emrediyor, serrden neh-yediyor, dedi.
Kardesime:
— Gönlüme sifâ verir bir haber getirmedin! dedim.
Ve kendim bir dagarcik, bir de asâ aldim. Sonra Mekke'ye yöneldim. (Mescide girdim.) Fakat ben Rasûlullah'i tanimiyordum; O'nu baskasina sormak da istemiyordum. Zemzem suyu içiyor, mescidde bulunuyordum.
Ebû Zerr devamla söyle dedi: Bu sirada yanima Alî ugradi ve:
— Bu adam yabanci gibidir! dedi. Ben de:
— Evet yabanciyim, dedim. Alî;
— Öyleyse bizim eve buyur! dedi.
Ebû Zerr dedi ki: Alî'nin beraberinde yürüdüm. (Sabaha kadar) o bana birsey sormadi. Ben de ona haber vermiyordum. Sabahlayinca (kalktim), Rasülullah'i sormak için kusluk vakti mescide gittim. Fakat hiç kimse bana O'na dâir birsey bildirmiyordu.

Ebû Zerr devam edip dedi ki: Bana yine Alî ugradi ve:
— Bu adam için henüz yerini ögrenmesi zamani gelmedi mi (yâ-nî hâlâ garîb mi; bir yer bulup yerlesemedi mi)? diye sordu.
Ben de:
— Hayir (burada ikaamet niyetinde degilim), dedim. Alî:
— Beraberimde yürü (bize gidelim), dedi. (Gittik. Evde) Alî:
— Senin isin nedir, seni bu beldeye getiren sey nedir? diye sordu. Ben de:
— Gizli tutacagina bana söz verirsen, sana haber veririm, dedim. Alî:
— Emîn ol, öyle yaparim, dedi. Ben de ona söyle anlattim:
— Burada peygamber oldugunu iddia eden bir adam çikmis oldugu haberi bize ulasti. Onunla konusmak üzere kardesimi gönderdim. Fakat kardesim dönüp geldi; getirdigi haber bana kanâat vermedi. Bunun üzerine kendim bu zâta varip yüzyüze kavusmak istedim, (buraya geldim).
Alî:
— Sübhesiz sen hidâyete mazhar oldun. (Bu zât Allah'in Rasû-lü'dür. Sabahleyin ben O'nun yanma gidecegim, sen de ardimca gel, dedi. Sabah olunca Alî:) Iste ben Rasûlullah'in yanma gidiyorum, arkamsira gel, benim girdigim yere sen de gir! Sayet ben (yolda) sana zarar vereceginden korktugum birisini görürsem, ayakkabimi düzeltir gibi bir duvara yönelik dururum. Sen (durma) git. (Ben yürüyüp nereye girersem, sen de oraya gir!) dedi.
Alî gitti. Ben de onun beraberinde gittim. Nihayet o, Peygam-ber(S)'in huzuruna girdi. Ben de beraberinde girdim. Hemen Peygam-ber'e:
— Bana Islâm'i ögret! dedim.
O da Islâm'i telkîn etti. Ben de bulundugum yerde hemen müslü-mân oldum. Bunun üzerine Peygamber bana:
— "Yâ Ebâ Zerr, bu isi gizli tut ve memleketine dön git. Sonra sana bizim meydana çiktigimiz haberi ulasinca hemen gel!" buyurdu.
Ben de:
— Seni hakk peygamber olarak gönderen Allah'a yemîn ederim ki, ben bu Sehâdet Kelimesi'ni o müsriklerin ortasinda (muhakkak) haykiracagim! dedim.
Râvî Ibn Abbâs dedi ki: Kureys mescidde toplu bir hâlde iken Ebû Zerr mescide geldi de:
— Ey Kureys cemâati! Eshedu en lâ ilahe ille Ilâh ve eshedu en-ne Muhammeden rasûlallah = Ben Allah'tan baska ibâdet edilecek hakk ma'bûd olmadigina sehâdet ediyorum; Muhammed'in O'nun kulu ve rasûlü olduguna da sehâdet ediyorum, dedi.
Kureys müsrikleri de:
— Saldirin su Sâbiî'ye! dediler de kalktilar ve ölmem için sira dayagina çekildim.
Bu sirada Abbâs bana yetisip üzerime kapandi. Sonra onlara döndü de:
— Veyl sizlere Gifâr'dan bir adami öldürüyorsunuz. Gifâr ise sizin ticâret yeriniz ve yolunuz Gifâr üzerindedir, dedi.
Bunun üzerine Kureysliler benden çekildiler. Ertesi gün sabah vakti ben yine Mescide gittim. Ve dünkü gibi yine Islâm sehâdetini i'lân ettim. Onlar da yine:
— Kalkin, su Sâbiî'ye hücum edin! dediler.
Bana dün yapilanin benzeri öldüresiye bir dayak daha atildi. Abbâs yine imdadima yetisip üzerime kapandi. Kureys'e dün söyledigi makaalesinin benzerini söyledi.

. Râvî Ibn Abbâs: Iste zikredilen bu vak'a, Allah kendisine rahmet eylesin, Ebû Zerr'in Islâm'a girmesinin evveli oldu, demistir [36].

10- Kahtân Isminin Zikri Babi

29-.....Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber (S): "Kahtân ogullari'ndan bir kisi çikip insanlari asâsiyle sevk ve idare etmedikçe kiyamet kopmayacaktir" buyurmustur [37].

11- Nehyolunan Câhiliyet Da'vâsi Babi [38]

30-.....Câbir (R) söyle diyordu: Biz Peygamber'in beraberinde gazveye (Mureysî seferine) çikmistik. Muhacirlerden birtakim insanlar da toplanmis, Peygamber'in beraberinde sefer etmisti. Hattâ Muhacirler (Ensâr'dan) çok oldular. Muhacirlerden sakaci bir kimse vardi. Bu zât Ensâr'dan birisinin kiçina (saka olarak) vurmustu. En-sârî bundan asiri derecede öfkelendi. Nihayet (kavga basladi) iki taraf da kendi kabilelerini imdada çagirdilar. Ensâr'dan olan kimse:
— Ey Medîneliler, imdadima kosunuz! diye feryâd etti. Muhacir sakaci da:
— Ey Muhacirler, imdadima geliniz! diye bagirdi. Bu sesler üzerine Peygamber (S) çikti ve:
— "Câhiliyet ahâlîsinin çigligi ile bagirmak ne oluyor?" buyurdu. Sonra da:
— "Onlarin isi nedir (neden câhiliyet âdetiyle çagirisiyorlar)?" diye sordu.
Bir Muhâcir'in Ensâr'dan birisine saka ile vurdugu kendisine haber verildi.
Râvî dedi ki: Bunun üzerine Peygamber:'
— "O Câhiliyet çigligini birakiniz! Soyunu çagirmak (onunla hakk kazanmak) kötü bir seydir" buyurdu.
(Münafiklarin basi olan) Abdullah ibn Ubeyy ibn Selûl de:
— Sunlar bizim Medine halki üzerine Muhâcirler'i ayaklandirmak mi istiyorlar? Yemîn olsun eger biz Medine'ye dönüp varirsak, Medîne'nin en azîz olani (gûyâ kendisi), onlardan en zelîl olani (gûyâ Peygamber'i) elbette ve muhakkak Medine'den çikaracaktir, dedi.
Bunun üzerine Umer, Ibn Übeyy için:
— Ey Allah'in Elçisi! Su habîsi öldürmez miyiz? dedi. Peygamber:
— "Insanlar 'Muhammed kendi sahâbîlerini öldürtür oldu'diye dedikodu etmesin!" buyurdu [39].

31-.....Abdullah ibn Mes'ûd(R)'dan: Peygamber (S): "Kim avuç içi ile yanaklarini, yüzünü döver, yakalarini yirtar ve Câhiliyet âdeti üzere bagirir çagirirsa, o kimse bizden degildir" buyurmustur [40].

12- Huzâa Kissasi Babi [41]

32-.....Bize Isrâîl, Ebû Husayn'dan; o da Ebû Salih'ten; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki,

Rasûlullah (S): "Amr ibnu Luhayy ibniKam'a ibn Hindif, Huzâa kabilesinin (büyük) babasidir" buyurmustur [42].

33-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Ben Saîd ibnu'l-Müseyyeb'den isittim, o söyle dedi: Bahîra, sütü tâgûtlara, seytânlara âid olmak üzere sütünden insanlarin faydalanmasi men' olunan yâni haram kilinan devedir. Artik bundan sonra bu devenin sütünü insanlardan hiçbir kimse sagamazdi. Sâibe ise Câhiliye Arablan'nin taptiklari putlari için adayip saliverdikleri devedir. Artik onun üzerine hiçbir yük yüklenmez. Saîd ibnu'I-Müseyyeb dedi ki: Ebû Hureyre söyle dedi: Peygamber (S): "Ben (kusûf namazi kilarken) cehennemde Huzâali Amr ibn Âmir ibn Luhayy 'i kendi bagirsaklarini ates içinde sürükler hâlde gördüm. Çünkü o develeri putlar için salma adagi yapanlarin ilki idi" buyurdu [43].

13- Zemzem Kissasi Ve Arab Kavminin Cahilligi Babi [44]

34-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Arab kavminin cahilligini bilmen seni sevindirdigi zaman el-En'âm Sûresi'ndeki yüzotu-zuncu âyetin üst tarafini oku: "Ilimsizlik yüzünden çocuklarini beyinsizce öldürenlerle Allah 'in kendilerine ihsan ettigi (halâl) rizki, Allah 'û iftira ederek, haram sayanlar muhakkak ki maddî ve ma 'nevîen büyük zarara ugramistir. Onlar sübhesiz ki, sapmislardir ve (ondan sonra) dogru yolu da bulamamislardir" (ei-En'âm: 140) [45].

14- Kendini Islâm'daki Ve Câhiliyet Devrindeki Babalarina Nisbet Eden, Yânî Onlara Âid Oldugunu Söyleyen Kimse Babi

Ibn Umer ile Ebû Hureyre, Peygamber(S)'in söyle buyurdugunu söylediler: "Kerîm oglu, kerîm oglu kerîm oglu kerîm, îbrâhîm Halîlullah oglu, îshâk oglu [46], el-Berâ ibn Âzib de Peygamber(S)'in: "Ben Abdulmuttalib ogluyum" buyurdugunu söylemistir.

35-..... Abdullah ibn Abbâs (R) söyle demistir: "Sen enyakin hisimlarini (Allah'in azabi ile) korkut" (es-suarâ: 214) âyeti indigi zaman, Peygamber (S) Kureys'in soylu boylarini: "Ey Fihr ogullari, ey Adiyy ogullan!.." diye oymak oymak çagirmaya basladi [47].
el-Buhârî dedi ki: Bize Kabîsa söyledi: Bize Sufyân es-Sevrî, Ha-bîb ibn Ebî Sâbit'ten; o da Saîd ibn Cubeyr'den haber verdi ki, Ibn Abbâs söyle demistir: ' 'Sen (ilkin) en yakin hisimlarini Allah 'in azabi ile korkut" (es-Suarâ: 214) âyeti indigi zaman, Peygamber (S) kendi asiretini kabile kabîle çagirmaya basladi [48].

36- Bize Ebû'l-Yemân tahdîs etti. Bize Suayb haber verdi: Bize Ebû'z-Zinâd, el-A'rac'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Peygamber (S) - es-Suarâ: 214. âyeti indigi zaman- söyle buyurmus-tur: "Ey Abd Menâf ogullari! Allah'tan kendinizi ibâdet bedelinde satin alarak kurtariniz! Ey Zubeyr

ibnu'l-Avvâm'in anasi ve Rasû-lullah'in halasi (Abdulmuttalib kizi Safiyye)/Ey Muhammed'in kizi Fâîima! Sizler de kendilerinizi Allah'tan ibâdet mukaabilinde satin aliniz da azabindan kurtulunuz! Allah'in azabindan kurtulmaniz için ben, Allah tarafindan verilmis hiçbir nüfuza mâlik degilim. Malimdan istediginiz seyi benden isteyin!"[49].

15- Habes Kissasi Ve Peygamber(S)'In: "Ey Erfide Ogullari!" Kavli Babi

37-.....Bize el-Leys, Ukayl'den; o da Ibn Sihâb'dan; o da Urve'den; o da Âise'den tahdîs etti ki, Minâ günlerinde yaninda sarki söyleyen, def vurup def çalan iki kiz varken yanina Ebû Bekr girmis. Bu sirada Peygamber de örtüsüne bürünmüs, yatagina uzanmisti. Ebû Bekr o kizlari azarlamis. Peygamber (S) hemen yüzünden örtüyü açmis ve Ebû Bekr'e hitaben:
— "Yâ Ebâ Bekr, onlara ilisme, çünkü bu günler bayram günleridir; bu günler Minâ günleridir" buyurmustur.
Yine bu senedle Âise söyle demistir: Ben Peygamber'i su hâlde gördüm: Habesliler mescidde oyun oynuyorlar, ben de onlara bakiyordum, Peygamber de (ben oyunlarim seyredebileyim diye kendi ridâsiyle -örtüsüyle-) beni perdeliyordu. Habesliler'i Umer azarlayip kovmaga kalkti. Bunun üzerine Peygamber (S) Umer'e hitaben:
— "Birak onlara" (Ve Habesliler't de:) "Emniyetli olarak oyununuza devam edin ey Er/ide ogullari!" buyurdu [50].

16- Nesebinin Sövülmemesini Arzu Eden Kimse Babi [51]

38-.....Aise (R) söyle demistir: (Sâir) Hassan, Kureys müsriklerini hicvetmek hususunda Peygamber'den izin istemisti. Peygamber (S):
— "(Kureys içindeki) benim nesebim nasil olacak?" diye sordu. Hassan:
— Hiç sübhesiz ben Seni (yânî Sen'in soyunu) Kureys soylari arasindan, hamurdan kilin çekilmesi gibi muhakkak çeker çikaririm, diye cevâb verdi.
Ve Urve babasindan rivayet etti ki, babasi Hisâm söyle demistir: Ben Aise'nin yaninda Hassân'a sövmeye davrandim. Âise hemen:
'Hassân'a sövme! Çünkü o Peygamber'i müdâfaa eder idi" dedi [52].

17- Rasûlullah'in Isimleri Hakkinda Gelen Haberler Ile Yüce Allah'in Su Kavilleri Babi:

"Muhammed Allah'in Rasûlü'dür. O'nun maiyyetinde bulunanlar da kâfirlere karsi çetin, kendi aralarinda
merhametlidirler..." (ei-Feth; 29);
"Meryem oglu îsâ da bir zaman (söyle) demisti: Ey Isrâîl ogullari, ben size Allah'in rasûlüyüm. Benden evvelki Tevrat'i tasdik edici; benden sonra gelecek bir rasûlü de -ki ismi Ahmed'dir- müjdeleyici olarak geldim..." (cs-saff- 6) [53].

39-.....Cubeyr ibn Mut'im (R) söyle demistinRasûluIlah (S) söyle buyurdu: "Bana mahsûs (ve ümmetlerce meshur) bes isim vardir: Ben Muhammed'im ve Ahmed'itn. Ben o MâhVyim ki, Allah benim -(peygamberligim)/^ küfrü mahvedecektir. Ben o Hasirdim ki (kiyamet gününde) insanlar beni ta'kib ederek toplanacaklardir. Ben o Âkib'im ki, peygamberlerin sonuncusuyum" [54].

40-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Sizler hayret etmez misiniz? Bakiniz Allah Kureys'in sövmesini ve la'netlemesini benden nasil çevirip def ediyor? Ben Mu-hammed (adiyle taninmis ve övülmüs) iken onlar (bunu degistirerek) Muzemmem diye sebbederler veMuzemmem diye la'net ederler" [55].

18- Peygamberin "Hâtemitn-Nebiyyîn" Ismi Babi [56]

41-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Benimle peygamberler zümresinin benzeri, su kimsenin benzeri gibidir: O kisi bir ev yaptirmis ve binayi tamamlayip süslemis de yalniz bir tuglasi eksik kalmis. Bu vaziyette insanlar binaya girip gezmeye baslarlar. Ve (o eksik yeri görüp) hayret ederek: Su bir tuglanin yeri bos birakilmis olmasaydi! derler" [57],

42-.....Ebû Hureyre(R)'den; Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Sübhesiz benim meselimle benden önceki peygamberler zümresinin meseli, su kimsenin meseli gibidir ki, o kimse bir ev yaptirmis ve onu süsleyip güzellestirmis; yalniz bir kösede bir kerpiç yeri bos birakilmis. Akabinde insanlar evi dolasmaya, evi takdirle begenmeye ve: Keske su tek kerpiç de yerine konulsaydi! demeye baslarlar". Rasûlullah: "îste ben, o (yeri bos birakilan) kerpicim; ben Hâte-mu'n-Nebiyyîn'im (peygamberlerin sonuyum)" buyurdu [58].

19- Peygamber(S)'In Vefati Babi

43-.....Bizeel-Leys, Ukayl'den; o da Ibn Sihâb'dan; odaUrve ibnu'z-Zubeyr'den; o da Âise(R)'den, Peygamber (S) altmis üç yasinda vefat etti, diye tahdîs etti.
(Yukarida geçen sened ile) Ibn Sihâb: Ve bana Saîd ibnu'l-Müsey-yeb, yukariki hadîsin benzerini haber verdi, demistir [59].

20- Peygamber(S)In Künyesi Babi

44-.....Enes (R) söyle demistir: Peygamber (S) çarsida idi. Bir kimse:
— Yâ Eba'l-Kaasim! diye seslendi. Peygamber ona dönüp bakti da;
— "Benim öz adimla ad koyunuz. Fakat künyemle künyelenme-viniz" buyurdu.

45-.....Câbir(R)'den: Peygamber (S): "Benim (Muhammed, Ahmed gibi) bir adimla ad koyunuz, fakat künyem ile künyelen-meyiniz" buyurmustur.

46-.....îbn Sîrîn söyle demistir: Ben Ebû Hureyre'den isittim, söyle diyordu: Ebu'l-Kaasim (S): "Benim ismimle ad koyunuz, fakat künyemle künyelenmeyiniz" buyurdu [60].

21-Bâb

(Bu, geçen bâbdan bir fasil gibidir.)

47-.....Bize el-Fadl ibnu Mûsâ, el-Cuayd ibn Abdirrahmân'dan haber verdi (o, söyle demistir): Ben es-Sâib ibn Yezîd'i doksan-dört yasinda, bünyesi saglam, çevik, boyu bosu dimdik oldugu hâlde gördüm. es-Sâib ibn Yezîd söyle dedi: Pek iyi bilmisimdir ki, (su yasimda) kulagimla, gözümle (isitip görerek) faydalandirilmis olmam, ancak Rasûlullah'in duasi (bereketi) iledir. Hakîkaten (çocuklugumda).teyzem beni Rasûlullah'in huzuruna götürmüstü de O'na:
— Yâ Rasûlallah, kizkardesimin oglu rahatsizdir. Onun için Allah'a duâ etseniz! demisti.
Râvî dedi ki: Bunun üzerine Rasûlullah (S) bana duâ etti (de vücûdum zinde, duyu organlarim saglam olarak yasiyorum) [61].

22- Peygamberlik Mührü Babi

48-.....el-Cuayd ibn Abdirrahmân söyle demistir: Ben es-Sâib ibn Yezîd'den isittim, söyle dedi: Teyzem beni Rasûlullah'in yanina götürdü de:
— Yâ Rasûlallah, kizkardesimin oglu hastadir, dedi.
Rasûlullah (S) basimi sivazladi ve bana bereketle duâ etti. Sonra abdest aldi. Ben de abdest suyundan içtim. Sonra arka tarafinda durdum. Ve iki küregi arasindaki Peygamberlik Mührü'nü gördüm [62].
Ubeydullah: "el-Hucle", at cinsinin iki gözü arasinda olan beyazliklardan bir beyazliktir, dedi. Ibrâhîm ibn Hamza da: Peygamberlik Mührü, zifaf yâni gerdek çadirinin iri dügmesi hey'etinde ve mikdârmda idi, dedi [63].

23- Peygamber(S)'I Sifatlamak Babi [64]

49..... Ukbe ibnu'l-Hâris (R) söyle demistir: (Peygamber'in vefatindan birkaç gün sonra) Ebû Bekr (R) ikindi namazini kildi. Sonra mescidden çikip (Alî'yle beraber) yürüyordu. (Yolda Alî'nin oglu) Ha-sen'i gördü. Hasen çocuklarla oynuyordu. Ebû Bekr, Hasen'i omu-zuna aldi ve:
— Peygamber'e benziyen Alî'ye benzemiyen (yavru), babam sana feda olsun! dedi.
[65]

Alî ise gülüyordu .

50-.....Bize Ismâîl tahdîs etti ki, Ebû Cuhayfe (R): Ben Peygamber'i gördüm, el-Hasen O'na çok benziyordu, demistir.

51-.....Bize Ismâîl ibn Ebî Hâlid tahdîs edip söyle dedi: Ben Ebû Cuhayfe(R)'den isittim, söyle dedi: Ben Peygamber(S)'i gördüm, el-Hasen ibn Alî O'na benzerdi.
Ebû Cuhayfe'nin râvîsi îsmâîl ibn Ebî Hâlid dedi ki: Ben Ebû Cuhayfe'ye:
— Peygamber'i bana vasiflayip bildir, dedim. O da söyle vasifladi:
— Peygamber beyazdi. Siyah saçina beyaz karismisti. Peygamber bize (yânî Benû Suvâe hey'etine) onüç disi deve (hediye) verilmesini emretti.
Râvî Ebû Cuhayfe dedi ki:
— Fakat biz bu develeri teslim almadan önce Peygamber (Tanri dîvânina) alindi [66].

52-.....Bize Israîl, Ebû Ishâk'tan tahdîs etti ki, Vehb ibn Cuhayfe es-Suvâî (R): Ben Peygamber(S)'i gördüm, O'nun alt dudaginin altinda biraz beyazlik gördüm, demistir [67].

53-.....Bize Harîz ibnu Usmân tahdîs etti ki, kendisi Peygamber'in arkadasi olan Abdullah ibn Büsr'e:
— Sen Peygamber'i gördün mü, yasli mi idi? diye sormus. Abdullah ibn Büsr de:
— (Evet gördüm.) Alt dudagi ile çenesi arasinda birkaç beyaz saç teli bulunuyordu, demistir [68]

54-.....Rabîa ibnu Ebî Abdirrahmân söyle demistir: Ben Enes ibn Mâlik'ten isittim, o Peygamber(S)'i vasifliyor, söyle diyordu: Peygamber kavminin orta boylusu idi. Çok uzun da degil, kisa da degildi. Ezheru'I-levn idi (yâni teni kirmizi rengi iyice emmis beyazdi). Kireç gibi duru beyaz da degildi, kara yagiz da degildi. (Su'dânlilar gibi) kivircik, kisa saçli degildi. Düz ve uzun saçli da degildi. O, mu'tedil sarkik saçli idi. Ona kirk yasinda (vahy) indirildi. Vahy indirilmekte oldugu hâlde Mekke'de on yil ikaamet etti, Medine'de on yil (yasadi); basinda ve sakalinda yirmi tel ak saç bulunmayarak.
Rabîatu'bnu Ebî Abdirrahmân yukaridaki senedle söyle demistir: Ben Peygamber'in saçindan birazini gördüm, kirmizi idi. Enes ibn Mâlik'e:
— Peygamber saçini boyadi mi ki, bu gördügüm saçlar kirmizi idi? dedim.
Bana:
— (Hayir boyamadi.) O saçlar basina sürdügü kokudan dolayi kirmizi olmustur, denildi [69].

55-.....Rabîa, Enes ibn Mâlik'ten söyle derken isitmistir: Rasûlullah (S) ifrat derecede uzun da degil, kisa boylu da degildi. O süt gibi safî beyaz da degil, karayagiz da degildi. O kisa kivircik saçli da degil, düz uzun saçli da degildi. Kirk yasini doldurunca Allah O'-nu peygamber gönderdi. (Peygamberliginde) on sene Mekke'de, on sene de Medine'de ikaamet etti. Basinda ve sakalinda

yirmi tel ak saç bulunmayarak Allah onu vefat ettirdi [70].

56-.....Ebû Ishâk söyle demistir: Ben el-BerâibnÂzib(R)'den isittim, söyle diyordu: Rasûlullah (S) sîmâca insanlarin en güzeli idi. (Ahlâk i'tibâriyle de en güzeli idi.) Vücûd yaratilisi cihetiyle de insanlarin (insan tiplerinin) en güzeli idi. O ne çok uzundu, ne de kisa boylu idi [71].

57-..... Katâde söyle demistir: Ben Enes ibn Mâlik'ten:
— Peygamber (S) saçini boyadi mi? diye sordum. Enes:
— Hayir boyamadi; çünkü biraz beyazlik O'nun yalniz -iki gözüyle iki kulagi arasina dökülen iki zülfünde vardi, dedi [72].

58-.....el-Berâ ibnu Âzib (R) Peygamber'i söyle vasfetmistir:
Peygamber (S) uzunla kisa boy arasi mu'tedil bir endamda yaratilmisti. O'nun iki omuzu arasi genisti. Iki kulagi yumusagina kadar inen gür saçi vardi. Ben bir defasinda Peygamber'i kirmizi (ve yesil çubuklu) bir libâs içinde görmüstüm. Kat'î olarak derim ki, ben güzellikte O'na denk olabilecek hiçbir sey görmedim.
Râvîlerden Yûsuf ibn Ebî Ishâk, babasi Ebû Ishâk'tan: Kürek kemigi ile kol basinin kavustugu yere yâni omuz baslarina kadar uzanan gür saçi vardi, demistir [73].

59-..... Ebû Ishâk söyle demistir: el-Berâ ibn Azib'e:
— Peygamber(S)'in yüzü kiliç gibi (parlak) mi idi? diye soruldu.
— Hayir, kiliç gibi degil, ay misâli (parlak ve toparlak çehreli) idi, dedi [74].

60-.....el-Hakem ibn Uteybe söyle demistir: Ben Ebû Cuhayfe(R)'den isittim, o söyle dedi: Rasûlullah (S) günesin en sicak zamani gün ortasinda Bathâ mevkiine çikti ve abdest aldi. Sonra önünde ucu demirli bir harbe oldugu hâlde ögle ve ikindi namazlarini ikiser rek'at kildirdi.
el-Hakem senedde sunu hatirladi: Avn, babasindan; o da Ebû Cu-hayfe'den rivayet etti. O söyle demistir: O harbenin ardindan geçmekte olan kadin geçer idi. (Peygamber çadirdan çikti.) Insanlar kalktilar ve Peygamber'in iki elini tutmaya, yüzlerine sürmeye basladilar. Ebû Cuhayfe dedi ki: Bu sirada ben de Peygamber'in yanma sokuldum, elini elime aldim ve onu yüzüme götürüp sürdüm. Bir de gördüm ki, Peygamber'in eli (o sicak zamanda) kardan daha serin, miskten daha güzel kokulu idi [75].

6l-.....Abdullah ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) insanlarin en cömerdi idi. En cömert olmasi da ramazânda Cibril kendisine kavustugu zaman görülürdü. Cibrîl, ramazânin her gecesinde Rasûlullah ile bulusur da kendisiyle Kur'ân'i müzâkere ederdi. Süb-hesiz ki iste bundan dolayi Rasûlullah, insanlarin yarari için gönderilen rüzgârdan daha cömert idi (Muhtaçlara daha çok ve daha çabuk yetisirdi) [76].

62-.....Bana Ibnu Sihâb, Urve'den; o da Âise'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) sevinmis olarak ve yüz çizgileri parlar bir hâlde Aise'nin yanina girip söyle buyurmustur:
— "(Yâ Âise!) Mudlic kabilesinden olan zâtin (iz sürücü Mü-cezziz'in) Zeyd ile Usâme için söyledigi sözü isitmedin mi? O (uyumakta olan) Zeyd ile Usâme'nin ayaklarini gördü de: Muhakkak bu ayaklar birbirindendir, dedi" [77].

63-...,... Abdullah ibn Ka'b söyle demistir: Ben babam Ka'b ibn Mâlik'ten isittim. O Tebûk seferinden geri kaldigi zamani tahdîsederek söyle dedi: Rasûlullah'a selâm verdigim zaman yüzü sevinçten simsek çakar (gibi parlar) bir hâlde idi... Esasen Rasûlullah Allah tarafindan sevindirildigi zaman yüzü parlardi, hattâ o yüz bir ay parçasina benzerdi. Biz de sevinçli bir vahiy geldigim O'nun bu sevimli sîtnâ-sindan anlardik... [78].

64-..... Saîd el-Makburî'den; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Ben devirden devire ve aileden aileye (süzüle süzüle) geçen Âdem ogullari soylarinin en temizinden naklolundum. Nihayet su içinde bulundugum topluluktan (Hâsimî soyundan) meydana çiktim" [79].

65-.....Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Ubeydullah ibnu Abdillah, Ibn Abbâs(R)'tan söyle haber verdi: Rasûlullah (S) alin saçlarini alninin üstüne birakirdi. Müsrikler ise baslarinin saçlarini alnin iki tarafina ayirirlardi. KItâb ehli olanlar da baslarinin saçlarini alinlarina saliverirlerdi. Rasûlullah, hakkinda hiçbirsey ile emrolunma-digi hâllerde kitâb ehline uygun olmayi severdi. Sonralari Rasûlullah da basinin saçini iki tarafa ayirip birakti [80].

66-.....Abdullah ibn Amr (R): Peygamber (S) sözünde, fiil ve hareketinde taskinlik yapici seciyede degildi. Taskinligi zorlanarak da yapici degildi, demistir. Abdullah herkese: Iyi biliniz ki, sizin en güzel huylunuz, en hayirli olaninizdir, der idi [81].

67-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) -dünyâ, islerinden iki sey arasinda muhayyer kalindiginda muhakkak onlardan -günâh olmadigi müddetçe- en kolay olanini alirdi. Eger günâh gerektirecek olursa, o kolay seyden insanlarin en uzak bulunani Rasûlullah olurdu. Rasûlullah kendisi için kîn tutup öc almamistir. Ancak Allah'in hürmetine saygisizlik edilmesi hâli müstesnadir. Iste bu hâlde yapilan hürmetsizlik sebebiyle Allah için (öfkelenir), intikaam alirdi [82].

68-.....Enes ibn Mâlik (R): Ben hayâtimda Peygamber(S)'in elinden daha yumusak hiçbir ipege, hiçbir dîbâca el sürmedim. Yine ben ömrümde Peygamber'in kokusundan daha hos, daha temiz bir koku da asla koklamadim, demistir [83].

69-.....Ebû Saîd el-Hudrî (R), haya cihetiyle kendi kösesinde oturan bakire kizdan daha çok utangaçti, demistir [84].

70-.....Bize Su'be, senedi ve metni bundan evvelki hadîse benzeyen hadîsi tahdîs etti. Bu rivayette sunu ziyâde etti: Rasülullah (S) birseyden hoslanmazsa (onu sahibinin yüzüne vurmazdi), hosnûdsuz-lugu (yalniz) yüzünde görülüp bilinirdi.

71-.....Ebû Hureyre (R): Peygamber (S) hiçbir zaman hiçbir yemegi ayiplamadi. Yemeyi arzu ederse onu yerdi, arzu etmezse birakirdi, demistir.

72-..... Ibnu Buhayne (denmekle ma'rûf olan) Abdullah ibn Malik el-Esedî (R): Peygamber (S) namaz kilarken secde ettigi zaman, koltuk altim görecegimiz derecede pazularimn arasini açardi, demistir,.
Bu hadîsin râvîlerinden îbnu Bukeyr de: Bize Bekr ibnu Mudar: Koltuk alti akligini görecek derecede... seklinde tahdîs etti, demistir.

73-..... Bîze Saîd, Katâde'den tahdîs etti ki, onlara da Enes (R) söyle tahdîs etmistir: Peygamber (S) hiçbir duasinda ellerini yukariya kaldirmazdi, yalniz yagmur duasinda kaldirirdi. Çünkü Peygamber bunda (ellerini) koltuklarinin beyazi görülünceye kadar kaldirirdi [85].

74-.....Mâlik ibn Migvel tahdîs edip söyle demistir: Ben Avn ibn Ebî Cuhayfe'den isitittim. O, babasi Ebû Cuhayfe'nin söyle dedigini zikretti: Ben Peygamber'in yanina sokuldum. Peygamber el-Ebtâh mevkiinde bir kubbe yânî yuvarlak bir çadir içinde idi, öglenin sicak zamaninda Bilâl disari çikip namaza nida etmisti. Sonra içeri girdi ve Rasûlullah'in- abdest suyunun artanini disari çikardi. Insanlar o suyun üzerine düsüp ondan bir parça aliyorlardi. Sonra Bilâl tekrar çadira girdi ve ucu demirli bir harbe çikardi. Bu sirada Rasülullah da disariya çikti. Bacaklarinin akligi hâlâ gözümün önündedir. Bilâl o harbeyi çadirin disinda bir yere dikti. Sonra Rasülullah (S) seferi olarak ögle namazim iki rek'at, ikindi namazini da iki rek'-at kildirdi. O sirada önünden esek ve kadin geçerdi [86].

75-.....Bize Sufyân, ez-Zuhrî'den; o da Urve'den tahdîs etti ki, Âise (R):
— Peygamber (S) bir sözü, bir hâdiseyi tahdîs eder anlatirdi. Anlatirken O'nun sözlerini bir sayici kisi saysaydi, muhakkak sayabilirdi, demistir.
Ve el-Leys söyle dedi: Bana Yûnus, Ibn Sihâb'dan tahdîs etti ki, o söyle demistir: Bana Urve ibnu'z-Zubeyr haber verdi ki, teyzesi Âise ona:
— Birsey anlatacagim, bilmem sana hayret verir mi? diye söyle söylemis:
— Buraya Fulân'in babasi (Ebû Hureyre) geldi. Odamin su tarafina oturdu. (Sözüne hiç aralik vermeksizin devamli) Rasûlullah'-tan hadîs söyleyip, bunlari bana duyurmak istiyordu. Hâlbuki ben nafile namazi kiliyordum. Ben ibâdetimi bitirmeden kalkti gitti. Eger ben (ibâdetimi tamamlayip da) ona yetisebilseydim, muhakkak onu (böyle araliksiz söylemekten) men' edecektim. Iyi bil ki,

Rasûlullah, sözü sizin sözünüzü zincirlediginiz gibi birbirine ekleme suretiyle söyler degildi, demistir [87].

24- Bâb: Peygamber(S)'In Gözü Uyur, Kalbi Uyumazdi

Bu hadîsi Saîd ibn Mînâ, Câbir'den; o da Peygamber'den rivayet etmistir [88].

76-..... Ebû Seleme ibn Abdirrahmân, Âise(R)'ye:
— Rasûlullah'in ramazândaki (gece) namazi nasildi? diye sordu. Âise:
— Rasûlullah (S) ne ramazânda, ne de ramazândan gayri (gecelerde onbir rek'at üzerine ziyâde eder degildi. Rasûlullah (evvelâ) dört rek'at kilardi. Artik o rek'atlerin güzelliginden ve uzunlugundan sorma! (O, suâlden ve cevâbdan müstagnidir.) Sonra dört (rek'at daha) kilardi. Bunlarin da güzelliginden ve uzunlugundan sorma. Sonra üç rek'at kilardi. Ben:
— Yâ Rasûlallah! Vitr namazindan önce uyur musun? diye sordum.
Rasûlullah:
— "Benim gözüm uyur, hâlbuki kalbim uyumaz" buyurdu [89].

77-.....Serîk ibn Abdillah ibn Ebî Nemir söyle demistir: Ben Enes ibn Mâlik'ten isittim. O, Peygamber'in Ka'be Mescidi'nden geceleyin yürütüldügü geceyi, bize söyle tahdîs ediyordu: Kendisine vah-yedilmeden önce Harem Mescidi'nde uyurken üç kisi gelmistir. Onlardan birincisi:
— O (yâni Muhammed) hangisidir? dedi. Digeri:
— (Uyuyan) iki kisinin ortalarindakidir; O uyuyan üç kisinin ha-yirhsidir, dedi. (Çünkü Muhammed iki kisi arasinda uyumakta idi.)
O üç kisinin sonuncusu:
— (Göklere yükseltmek için) onlarin hayirlisini aliniz! dedi.
Iste o gece ancak bu söylenen kissa vâki' oldu. Peygamber, kalbinin görmekte oldugu seyler içinde diger bir gece onlar yine gelinceye kadar onlari görmedi. Peygamber'in gözleri uyur, kalbi uyumaz. Peygamberler böyledir; gözleri uyur, kalbleri uyumaz. Müteakiben Cibril O'na yaklasti, sonra O'nu göge çikardi [90].

25- Islâm'da Peygamberlik Alâmetleri Babi [91]

78-.....Ben Ebû Recâ'dan isittim, söyle dedi: Bize Imrân ibn Husayn (R) tahdîs etti ki, kendileri Peygamber'in beraberinde bir yolculukta bulunmuslar. Bütün gece yürümüsler. Nihayet sabahin yüzü yakin oldugu zaman gecenin sonunda konaklamislar. Akabinde gözleri kendilerine gâlib olup 'tâ günes yükselinceye kadar uyuyakalmislar. Ebû Bekr uykusundan ilk uyanan kimse olmus. Rasûlullah (S) kendiliginden uyamncaya kadar uykusundan uyandinlmazdi. Derken Umer uyandi. Ebû Bekr, Rasûlullah'in basinin yaninda oturup tekbîr getirmeye ve sesini yükseltmeye basladi. Nihayet Peygamber uyandi. (Biraz yürüdükten sonra) konakladi ve bizlere sabah namazini kildirdi.

Bir adam topluluktan ayrilmis, bizimle namaz kilmamisti. Peygamber namazdan ayrilinca:
— "Yâ Fulân! Bizimle beraber namaz kilmana mâni' olan nedir?" diye sordu.
O da:
— Bana cünüblük ariz oldu, dedi.
Bunun üzerine Peygamber ona (temiz) toprakla teyemmüm etmesini emretti. Sonra o sahis teyemmüm edip namaz kildi.
(Imrân söyle devam etti:) Rasûlullah beni önündeki binek hayvanina tahsis etti. Biz çok siddetli bir susuzluga ugradik. Biz su aramak üzere önden yürüdügümüz sirada devesi üstünde iki büyük su kirbasi ortasina oturup ayaklarini sarkitmis bir kadinla karsilastik. Kadina:
— Su nerede? diye sorduk. Kadin:
— Burada su yoktur, dedi. Biz kadina:
— Senin ehlinle su arasinda ne kadar mesafe var? dedik. Kadin:
— Bir gündüz ve bir gece, dedi. Biz:
— Öyle ise Rasûlullah'in yanma yürü! dedik. Kadin:
— Rasûlullah nedir? dedi.
Imrân dedi ki: Biz o kadinin isinden hiçbirseye mâlik olmaksizin nihayet onu Peygamber'in karsisina getirdik.
Kadin, Peygamber'e de bize söyledigi seylerin benzerini söyledi, su kadar var ki, o, Peygamber'e yetîm çocuklarin sahibesi oldugunu da söyledi. Akabinde Peygamber, kadinin su tulumlarinin indirilmesini emretti. Kirbalarin asagi taraflarindaki iki agzini eliyle mesnetti. Biz çok susamis kirk kisi doyuncaya kadar su içtik ve beraberimizde bulunan her su kirbasini ve su kabini da doldurduk. Su kadar ki, hiçbir deveye su içirmedik. Su tulumu ise, doluluktan hâlâ su sizdirir vaziyette idi. Sonra Peygamber, yaninda bulunanlara:
— "Yaninizdaki yiyecekleri getirin!" buyurdu.
Kadin için yiyecek parçalari ve hurmadan bir mikdâr toplandi (Bunlar bir bez içine konup kucagina verildi). Kadin gecikmis olarak ka-bîlesi halkina vardi ve:
— Ben insanlarin en sihirbazina kavustum; yâhud da O, dedikleri gibi bir peygamberdir, dedi.
Sonra Allah o kadin yüzünden o kabileye hidâyet verdi de, kadin Islâm'a girdi; o evler toplulugu oba halki da Islâm'a girdiler [92].

79-.....Enes (R) söyle demistir: Bir kerresinde Peygamber (S) Zevrâ'da iken kendisine bir kap su getirildi. Akabinde Peygamber elini kabin içine koydu. Hemen parmaklarinin arasindan su fiskir-maya basladi. Orada bulunan cemâat abdest aldilar.
Katâde dedi ki: Ben Enes'e:
— Orada kaç kisi idiniz? diye sordum.
O da: - Üçyüz, yâhud üçyüz kadar, diye cevâb verdi [93].

80-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'i söyle gördüm: Ikindi namazinin vakti yaklasmisti. Abdest suyu arandi, arayanlar suyu bulamadilar. Derken Rasûlullah'a abdest suyu getirildi. Rasûlullah elini bu su kabinin içine koydu da insanlara bu kaptaki sudan abdest almalarini emretti. îste bu sirada ben Rasûlullah'in parmaklarinin altindan suyu fiskiriyor gördüm. Insanlar,

orada bulunanlarin en sonuna varincaya kadar hepsi abdest aldilar.

81-.....Ben el-Hasen el-Basrî'den isittim, söyle dedi: Bize Enes ibn Mâlik tahdîs edip söyle dedi: Peygamber (S), beraberinde sahâ-bîlerinden bir grup insan oldugu hâlde, seferlerinin birine çikti. Topluluk yürüyerek hareket ettiler. Nihayet namaz vakti geldi. Abdest alacaklari bir su bulamadilar. Topluluktan bir kimse gidip içinde birazcik su bulunan bir kapla geldi. Peygamber onu tuttu da abdest aldi. Sonra dört parmagini o kap üzerine uzatti. Sonra: "Kalkiniz ve abdest aliniz" buyurdu. Bunun üzerine topluluk abdest aldilar, nihayet hepsi almak istedikleri abdesti almaya ulastilar. Abdest alan topluluk yetmis yâhud da yetmis kadar idiler.

82-.....Enes (R) söyle demistir: Namaz vakti geldi. Evi mescide yakin olanlar kalkip abdest almaya gittiler. Abdesti olmayan birtakimlari da kaldi. Peygamber(S)'e, içinde biraz su bulunan bir tas tekne getirildi. Peygamber avucunu içine koydu. Fakat tekne, içinde avucunu yayacak kadar genis degildi; küçük geldi. Bunun için Peygamber parmaklarini yumdu da elini kabin içine koydu. Oradaki toplulugun hepsi o teknenin suyundan abdest aldilar.
Râvî Humeyd dedi ki: Ben Enes'e: Abdest alanlar kaç kisi idiler? diye sordum. Enes: Seksen kisi idiler, diye cevâb verdi [94].

83-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Hudeybiye günü insanlar çok susadi. Peygamber (S) de önünde deriden bir su kabi oldugu hâlde abdest aliyordu. Insanlar O'ndan tarafa dogru kostular. Peygamber:
— "Sizlere ne oluyor?" buyurdu. Onlar da:
— Yanimizda hiçbir su yoktur. Abdest alamiyor, su da içemiyoruz. Yalniz Sen'in önündeki su var, dediler.
Peygamber hemen elini o deriden su kabinin içine koydu, akabinde parmaklarinin arasindan su pinarlar gibi kaynamaga basladi. Biz hem içtik, hem de abdest aldik.
(Râvî Salim ibn Ebî'I-Ca'd dedi ki:) Ben Câbir'e:
— Sizler kaç kisi iöiniz? diye sordum. Câbir:
— Eger biz yüz bin kisi olsaydik, muhakkak o su bizlere yeterdi, biz binbesyüz kisi idik, dedi [95].

84-.... el-Berâ (R) söyle demistir: Biz Hudeybiye günü bin dörtyüz kisi idik. Hudeybiye bir kuyudur. Biz oraya varinca kuyunun suyunu tamamen çekmistik de içinde bir damla su birakmamistik. Peygamber (S) kuyunun kenari üzerine oturdu. Akabinde biraz su istedi. Getirilen su ile agzini çalkaladi ve çalkanti suyu kuyunun içine püskürdü. Bunun üzerine biz uzak olmayarak biraz bekledik. Sonra bizler suya kanincaya kadar su içtik, binek develerimiz de suya kandilar yâhud suya kanip kamp döndüler [96].

85-.....Bize Imâm Mâlik, Ishâk ibn Abdillah ibn Ebî Talha'dan haber verdi ki, o, Enes ibn Mâlik'ten söyle derken isitmistir: Ebû Talha, Ümmü Suleym'e hitaben:
— Yemîn olsun ben bu defa Rasûlullah'in sesini zayif olarak isittim. Kendisinde açlik oldugunu

biliyorum. Yaninda yiyecek birsey var mi? dedi.
Ümmü Suleym:
— Evet var, dedi ve arpadan yapilmis birkaç tane ekmek külçesi çikardi.
Sonra bir bas örtüsü çikardi da, onun bir kismi ile ekmekleri sarip dürdü. Sonra bohçayi benim elimin altina gizledi, örtünün bir kismini da benim üstüme dürüp sarmaladi. Sonra beni Rasûlullah'in yanina gönderdi.
Enes dedi ki: Ben de bunu götürdüm. Rasûlullah'i mescidde buldum. Beraberinde insanlar vardi. Ben onlarin yanma varip dikeldim. Rasûlullah (S) bana:
— "Seni Ebû Talha mi gönderdi?" diye sordu. Ben:
— Evet, dedim. Rasûlullah:
— "Yemek sebebiyle mi?" dedi. Ben:
— Evet, dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah beraberinde bulunanlara hitaben:
— "Kalkiniz" buyurdu ve yürüdü; ben de önlerinde yürüdüm. Nihayet Ebû Talha'ya geldim ve durumu ona haber verdim. Ebû
Talha (annem) Ümmü Suleym'e:
— Yâ Ümme Suleym! Rasûlullah insanlari getirmistir. Hâlbuki onlari doyurabilecegimiz birsey yoktur, dedi.
Ümmü Suleym:
— Allah ve Rasûlü en iyi bilendir, dedi.
Müteakiben Ebû Talha gitti, nihayet Rasûlullah'a kavustu. Rasûlullah, Ebû Talha ile beraber geldi. Ve: -
— "Yâ Ümme Suleym! Yaninda ne varsa getir!" buyurdu.
O da bu ekmekleri getirdi. Rasûlullah emretti ve ekmekler parmakla küçük küçük parçalara bölündü. Ümmü Suleym bir yag tulumundan bu bölünen ekmek parçalarinin üzerine yag sikti ve onu bulayip katik yapti. Sonra Rasûlullah o katik hakkinda Allah'in, söylemesini istedigi seyleri söyledi. Sonra:
— "On kisi için izin ver!" buyurdu.
Ebû Talha on kisiye izin verdi. Onlar doyuncaya kadar yediler, sonra disari çiktilar. Sonra:
— "On kisiye daha izin ver!" buyurdu.
Ebû Talha onlara da izin verdi. Onlar da doyuncaya kadar yedikten sonra disariya çiktilar. Sonra Rasûlullah tekrar:
— "On kisiye daha izin ver!"
Böylece cemâatin hepsi de yediler ve doydular. Hâlbuki bu topluluk yetmis yâhud seksen kisi idi [97]
.

86-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Biz (sahâbîler) âdet hilafi olan isleri bereket ve hayir sayardik. Siz ise bunlar(in hepsi) korkutmak (için izhâr edilir) saniyorsunuz. Biz bir seferde Rasûlullah ile beraber bulunduk. Suyumuz azalmisti. Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Haydi bana bir mikdâr su artigi bulup getiriniz!" dedi. Sahâbîler, içinde az bir mikdâr su bulunan bir kap getirdiler. Rasûlullah bu kabin içine elini koydu. Sonra sahâbîlere:

— "Haydi temiz ve mübarek suya geliniz! Suyun artisi ise Allah'tandir" buyurdu.
Ve yemîn olsun ben Rasûlullah'in parmaklan arasindan suyun kaynayip aktigini gördüm. Ve yine yemîn olsun ki, biz (Rasûlullah'in yaninda) yemek yenirken yemegin Suhhânallah dedigini isitirdik [98]

87-.....Câbir ibn Abdillah (R), babasinin, üzerinde borç oldugu hâlde vefat ettigini tahdîs edip söyle demistir: Ben Peygamber (S)'e gittim ve:
— Babam arkasinda bir borç birakti. Benim yanimda da onun hurmaliginin çikaracagi mahsûlden baska birsey yoktur. O hurmaligin birkaç seneler çikaracagi mahsûl de babamin üzerindeki borcu ödemeye yetismez. Onun için Sen benimle gel de, alacaklilar bana çirkin söz söylemesinler, baski yapmasinlar, dedim.
Nihayet Rasûlullah, topladigim hurma harmanlarindan bir harmanin etrafinda yürüyüp dolasti, duâ etti. Sonra diger bir yiginin etrafinda dolasip duâ etti. Sonra hurma harmaninin üzerine (yâhud yanma) oturdu da:
— "Borcu, bu harmandaki hurma yiginindan çekip çikariniz!" buyurdu.
Nihayet onlarin alacaklarini onlara tamamen ödedi ve onlara verdigi kadar da artti [99].

88-.....Ebû Bekr'in oglu Abdurrahmân (R) söyle tahdîs etmistir: Ashâbu's-Suffe fakîr insanlardi. Peygamber (S) bir kerresinde:
— "Yaninda iki kisilik yiyecegi olan (onlardan) bir üçüncüsünü; dört kisilik yiyecegi olan bir besincisini yâhud da altincisini (alip) birlikte götürsün" buyurdu. Yâhud bu lâfizlara benzer lâfizla söyledi. Ebû Bekr (bunlardan) üçünü eve getirdi. Peygamber on kisiyi birlikte (alip evine) götürdü. Ebû Bekr de üç kisiyi götürdü.
Abdurrahmân dedi ki: Bizim ev halki ben, babam, annem, bir de bizim ev ile Ebû Bekr'in evinde ortaklasa hizmet eden hizmetçiden ibaretti...
(Râvî Ebû Usmân en-Nehdî:) 'Artik bir de benim zevcem" dedi mi, demedi mi bilemiyorum, demistir.
(Yine Abdurrahmân dedi ki:) Ebû Bekr, Peygamber'in evinde (konuklarindan ayri olarak) aksam yemegini yedi. Arkasindan yatsi namazini kilincaya kadar orada kaldi. Sonra (konuklariyle birlikte kendi evine) döndü (ve konuklarini agirlamasini ailesine emredip) Rasûlullah aksam yemegini yiyinceye kadar -yâhud Rasûlullah'in uykusu gelinceye kadar- yaninda kaldi. (Sonra kendi evine döndü.) Geldiginde gece Allah'in diledigi kadar haylî ilerlemisti. Hanimi ona:
— Seni konuklarin yaninda bulunmaktan alikoyan nedir? diye sordu.
O da:
— Onlara yemek yedirdin mi? dedi. Oda:
— Sen gelmedikçe yemek yemiyeceklerini söylediler; hizmetçiler onlara yemek çikardilar, fakat onlar hizmetçilere gâlib olup yemegi kabul etmediler.
(Abdurrahmân dedi ki:) Ben savusup saklandim. Ebû Bekr:
— Ey degersiz adam! dedi, beddua etti ve sövdü. Sonra kizginca:
— Yiyiniz! diye emretti de: Ben bu yemekten ebeden verniyece-gim, dedi.
Abdurrahmân dedi ki: Allah'a yemîn ederim, biz (yerken) hiçbir lokmaya el uzatmazdik ki altindan

yemek daha ziyâde çogalmis olmasin. Nihayet doydular. Yemek de yenmezden evvelki mikdârindan daha çok olarak duruyordu. Ebû Bekr yemege bakti. Bir de gördü ki, oldugu gibi duruyor. Belki de artmis! Hanimina:
— Ey Firâs ogullari'mn kizkardesi! Bu nedir? dedi. O da:
— Ey gözümün nuru, simdi o muhakkak evvelkinden üç kat daha ziyâdedir, dedi.
Bunun üzerine Ebû Bekr o yemekten yedi. Ve ettigi yemîni kas-dederek:
— O olan sey ancak seytândan idi, dedi.
O yemekten bir lokma yedikten sonra Peygamber'e gönderdi. Yemek Peygamber'in yaninda sabaha kadar durdu.
Bizimle bir kavim arasinda bir baris ahdi vardi. Müddet son bulmustu. (Bunun üzerine Medine'ye gelmislerdi.) Içlerinden arîf (yânî kavminin söz sahibi) olarak oniki kisi ayirdik. HerbirI ile beraber kaç kisi oldugunu ancak Allah bilir. Su var ki, Rasûlullah o ariflerle, arkadaslarinin nasîbleri olan yemegi bu çanaktan yolladi.
Abdurrahmân dedi kî: Iste onlarin hepsi o yemekten yediler (de öyle agirlandilar). Ebû Usmân: Yahûd Abdurrahmân'in söyledigi gibi, demistir [100]

89-.....Enes (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) zamaninda Medîne ahâlîsine bir kitlik (yânî yagmursuzluk) isabet etti. Bir cumua günü Rasûlullah hutbe yaparken bir adam ayaga kalkti da:
— Yâ Rasûlallah! At sürüleri helak oldu, davar sürüleri mahvoldu. Allah'a duâ et de bize yagmur versin! dedi.
Rasûlullah hemen ellerini kaldirip duâ etti.
Enes dedi ki: Gökyüzü ayna gibi parlak iken bir rüzgâr esti, bulut insâ etti. Sbnra bulut toplandi. Sonra gökyüzü kirba agizlarim saliverdi. Çiktik, evlerimize gelinceye kadar suya dala dala yürüdük. Öteki cumuaya kadar üzerimize yagmur hep yagip durdu. Ertesi cumua yine o adam yâhud bir baskasi Rasûlullah'a karsi ayaga kalkti da:
— Yâ Rasûlallah! Evler yikildi, Allah'a duâ et de yagmuru habsetsin! dedi.
Rasûlullah gülümsedi, sonra:
---"(Yâ Allah!) Etrafimiza yagdir, üzerimize degil" diye duâ etti.
Ben bulutlara baktim, Medîne'nin etrafi tâc gibi yarilip siyrildi [101].

90-..... Bize Ebû Hafs tahdîs etti. Onun ismi Umer ibnu'l- Alâ'dir; Ebû Amr ibni'l-AIâ'mn kardesidir. O söyle demistir: Ben Nâfi'den isittim, o da Ibn Umer(R)'den: Peygamber (S) bir hurma kütügüne dayanarak hutbe yapar idi. Minberi edinince o kütükten ayrildi. Bu sirada kütük bir inleme sesi çikardi. Peygamber hemen onun yanina geldi ve elini o kütügün üzerine koyup sivazladi (böylece inlemesi sustu) [102]. :
Ve Abdulhamîd söyle dedi: Bize Usmân ibnu Umer haber verdi: Bize Muâz ibnu'1-Alâ, Nâfi'den bu hadîsi haber verdi.
Ve bu hadîsi Ebû Âsim da Ibnu Ebî Verrâd'dan; o da Nâfi'den; o da îbn Umer'den; o da Peygamber(SVden olmak üzere rivayet etti [103].

91..... Ben babam Eymen el-Habesî'den isittim; o da Câbir ibn Abdillah(R)'tan (söyle demistir): Peygamber (S) cumua günü bir agaca yâhud bir hurma kütügüne dikelir(öyle hutbe yapar)di. Ensâr'-dan bir kadin yâhud bir adam:
— Yâ Rasûlallah, Sana bir minber yapayim mi? dedi. Rasûlullah:
— "Isterseniz yapin" buyurdu.
Ona bir minber yaptilar. Cumua günü olunca Peygamber minbere çikarildi. Bu sirada agaç parçasi çocuk gibi feryâd etti. Sonra
Rasûlullah inip onu kucakladi. O sirada kütük, susturulan çocuk gibi hafîf hafîf inliyordu. Rasûlullah:
— "O, yaninda edildigini isittigi zikrullah için agliyordu" buyurdu [104].

92-......Câbir ibn Abdillah (R) söyle diyordu: Mescid hurma agaçlarinin gövdeleri üzerinde tavanlanmisü (yânî mescidin tavani hurma kütükleri üzerine oturtulmus idi). Peygamber (S) hutbe yapmak istediginde bu kütüklerden birine dayanip ayakta söz söylerdi. Peygamber için minber yapilinca, minberin üzerinde konusur oldu. Bu sirada biz bu kütükten gebe develerin iniltisine benzer bir ses (çiktigim) isittik. Nihayet Peygamber, kütügün yanma gelip elini onun üzerine koyunca sustu [105].

93-.....Bize Muhammed (ibn Ca'fer Gunder), Su'be'den; o da Süleyman ibn Mihrân'dan tahdîs etti. Süleyman söyle demistir: Ben Ebû Vâil'den isittim; o, Huzeyfe'den söyle tahdîs ediyordu: Umer ibnu'l-Hattâb (R):
— Rasûlullah'in fitne hakkindaki sözlerini kim ezberinde tutuyor? diye sordu.
Huzeyfe:
— Ben onu Rasûlullah'm söyledigi gibi ezberimde tutuyorum, dedi.
Umer:
— Getir bakalim, sübhesiz sen çok cesursun, dedi. (Huzeyfe söyle devam etti:)
— Rasûlullah (S): "Insanin ehli, mali, komsusu yüzünden ugradigi fitneye, namaz, sadaka, iyiligi emretmek ve kötülükten neh~ yetmek keffâret olur" buyurdu.
Umer:
— Hayir, sormak istedigim bu fitne degildir, lâkin ben denizin dalgalanmasi gibi dalgalanip kuduracak olan fitneyi soruyorum, dedi.
Bunun üzerine Huzeyfe:
— Yâ Emîre'l-Mü'minîn! O fitneden sana bir zarar yok. Çünkü muhakkak seninle onun arasinda kilitli bir kapi vardir, dedi.
Umer, Huzeyfe'ye:
— Kapi açilacak mi, yoksa kirilacak mi? diye sordu. Huzeyfe:
— Kapi açilmayacak, fakat kirilacak, dedi. Umer:
— Bu (yânî kapinin kirilmasi) bir daha kilitlenmemeye daha elverislidir, dedi.
Râvî Ebû Vâil söyle dedi: Biz Huzeyfe'ye:
— Umer kapiyi bildi mi? dedik. Huzeyfe:

— Evet, yarindan önce bu gecenin gelecegini bildigi gibi. Ben Umer'e yalan yanlis olmayan (Peygamber*den isittigim dosdogru) bir hadîs söyledim, dedi.
Râvî Ebû Vâil söyle dedi: Huzeyfe'ye kendimiz sormaya cesaret edemedik de Mesrûk ibnu'l-Ecda'a:
— Kapi kimdir? diye sordurduk. O da kapiyi ondan ögrenip:
— Kapi Umer'dir, dedi [106].

94-..... Bize Ebu'z-Zinâd, el-A'rac'dan; o da Ebû Hureyre (R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Siz ayakkabilari keçe olan bit kavimle muharebe etmedikçe kiyamet kopmaz. Ve yine sizler, gözleri küçük, yüzleri kirmizi, burunlari basik, sanki yüzleri deri üstüne deri kaplanmis kalkanlar gibi olan Türk'le muharebe etmedikçe kiyamet kopmaz. Ve siz insanlarin hayirlisi, emir oluncaya kadar emirligi çok fena görenler (ve arzu etmeyen kimseler) bulursunuz. Insanlar ma'denler(gib\)dir (kimi hâlis, kimi karisiktir). Onlarin Câhiliyet'te hayirli olanlari Islâm devrinde de hayirli kimselerdir. Sizin herhangi birinizin üzerine öyle bir zaman gelecek ki, onda beni görmesi, ona kendisinin bir kat daha ehli ve mali olmasindan daha sevgili olacaktir" [107].

95- Bana Yahya tahdis etti: Bize Abdurrazzak, Mamer ibn Ra-sid'den; o da Hemmâm ibn Münebbih'ten; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki: Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Bit (Arablar) yabanci milletler Hûz ve Kirman halki ile muharebe etmedikçe kiyamet kopmaz. Onlarin yüzleri kirmizi, burunlari basik, gözleri küçüktür; sanki yüzleri deri üstüne deri kaplanmis kalkanlar gibi (kalin et\i)dir, ayakkabilari da yündür (yânî keçeden yapilmis çariktir)" [108].

96-.....îsrnâîl söyle dedi: Bana Kays haber verip söyle dedi:
Biz Ebû Hureyre(R)'nin yanina geldik. O söyle dedi: Ben Rasülul-lah ile üç yil sikica beraber bulundum. Ömrümde bu yillardaki ka-. dar, söylerken kendisinden isittigim hadîsi ezber etmeye hirsli olmamisimdir. Rasûlullah (S) eliyle isaret ederek: "Kiyametin önünde sizler ayakkabilari kil olan bir kavimle muharebe edeceksiniz. Iste o arzin bos yerinde (yahûd çölünde, müslümânlarla harb için) ortaya çikacak olan kavimdir" [109].
Râvî Sufyân bir kerresinde: O harb edecek olanlar, ehlu'l-bâzir'dir, demistir.

97-.....Amr ibn Taglîb (R) tahdîs edip söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Kiyametten önce sizler kildan ayakkabilar giyen bir kavimle muharebe edersiniz. Ve yine sizler yüzleri deri üstüne deri kaplanmis kalkanlar gibi (kalin etli) olan bir kavimle muharebe edersiniz" [110].

98-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Yahudiler sizlere karsi muharebe edecekler. Neticede sizler onlar üzerine musallat kilinacaksiniz. (Öldürme çok siddetli olacak.) Sonra kaya parçasi: Ey Müslüman! Su arkamdaki bir Yahudi'dir, (gel de) onu öldür I diyecek" [111].

99-.....Câbir ibn Abdillah ile Ebû Saîd el-Hudrî(R)'den: Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Insanlar üzerine bir zaman gelir ki, gazve yaparlar. Içinizde Peygamber'e sahâbî olan kimse var mi? denir. Onlar: Evet vardir, diye cevâb verirler. Bunun üzerine onlara (zafer kapisi) açilir. Sonra (bir zaman daha gelir) insanlar gazve yaparlar. Onlara da: Içinizde Rasûlullah 'a sahâbîlik yapan kimse ile görüsüp beraber olan var mi? diye sorulur. Onlar de: Evet vardir, derler. Onlara da fetih yolu açilir" [112].

100-.....Ad'yy ibn Hatim (R) söyle demistir: Ben Peygamber'in yaninda bulundugum sirada Peygamber'e bir adam gelip, O'na fakirlikten sikâyet etti. Sonra Peygamber'e baska bir kimse geldi ve O'na yol kesilmesinden sikâyet etti. Peygamber (S):
— "Yâ Adiyyl Sen el-Hîre sehrini gördün mü?" dedi. Ben:
— Ben onu görmedim, fakat orasi hakkinda bana haber verildi, dedim.
Peygamber:
— "Eger hayâtin uzun olursa muhakkak sen hevdeci içinde yolculuk eden kadinin el-Hîre'den hareket edip Allah'tan baska hiÇkim-seden korkmayarak tâ Ka'be'yi tavaf edecegini göreceksin" buyurdu.
Ben buna taaccüb ederek kendi kendime: Beldelerde fitne ve fe-sâd atesini tutusturmus olan o Tayy kabilesinin yol kesicileri nerede olacak ki (kadin tek basina yolculuk edecek)! dedim.
Peygamber devam-edip:
— "Yemîn olsun eger sana hayât uzun olursa, muhakkak Kis-râ'mn hazîneleri fetholunacaktir" buyurdu.
Ben:
— Kisrâ ibn Hürmüz'ün hazîneleri mi? dedim. Peygamber söyle dedi:
— "Kisrâ ibn Hürmüz'ün. Yemîn olsun eger senin hayâtin uzun olursa, muhakkak sen elinin dolusu altin yâhud gümüsü sadaka olarak çikarip da bunu kendisinden kabul edecek kimse arayacak, fakat kendisinden bunu kabul edecek hiçbir kimse bulamayacak olan kimseyi göreceksin. Yine yemîn ederim ki, sizden biriniz Allah'a kavusacagi gün, Allah ile kendi arasinda kelâmini terceme edecek bir tercüman bulunmayarak Allah'a kavusacak, Allah da ona:
— Ben sana bir Rasûl göndermedim mi ve O sana teblig etmiyor muydu? diye soracak.
O kul da:
— Evet (gönderdin yâ Rabb)! diye cevâb verecek. Bu sefer Allah:
— Ben sana mal vermedim mi; bu suretle sana ihsanda bulunmadim mi? diye soracak.
Kul:
— Evet (verdin ve ihsanda bulundun)/ diyecek.
Bu hâlde o kimse sagina bakar cehennemden baska birsey göremez. Soluna bakar yine cehennemden baska birsey göremez".
Adiyy dedi ki: Ben Peygamber (S)'den isittim, söyle buyuruyor-du: "Simdi sizin herbiriniz bir tek hurmanin yarisi ile; bunu da bulamazsa güzel sözle olsun kendinizi cehennem atesinden koruyunuz".
Adiyy söyle demistir: Ben el-Hîre'den hevdeci içinde yolculuga çikip, Allah'tan baska hiçkimseden

korkmayarak nihayet Ka'be'yi tavaf eden kadini gördüm. Ben kendim Kisrâ ibn Hürmüz'ün hazî-nelerini fetheden ordunun içinde bulundum. Yemîn olsun eger sizle-
re hayât uzun olursa, elbette sizler Peygamber Ebû Kaasim'm söyledigi elinin dolusu altini sadaka olarak çikaracak olan o kimseleri göreceksiniz [113].

101-.....Bize Muhill ibnu Halîfe tahdîs edip: Ben Adiyy'den isittim, Adiyy: Ben Peygamber(S)'in yaninda idim... dedi [114].

102-..... Bize Leys, Yezîd ibn Ebî Habîb'den; o da Ebû'l-Hayr'dan; o da Ukbe ibn Âmir'den söyle tahdîs etti: Peygamber (S) bir gün çikip, Uhud sehîdlerine meyyite namaz kilar gibi namaz kildi. Sonra (Medine'ye) gelip minbere çikti. Ve (ölülere dirilere veda eder gibi bir hutbe yapip) söyle buyurdu: "Ben sizin Kevser havuzuna ilk eriseniniz olacagim. Sizin hakk yolundaki hizmetlerinize sehâ-det edecegim. Vallahi ben, su anda (cennetteki) havuzumu görüyorum. Ve emîn olunuz yine su anda bana Arz'in kilitlerinin hazîneleri verildi. Vallahi ben vefatimdan sonra sizin müsriklige döneceginizi düsünerek hiç endîse etmem. Yalniz sizin dünyâ hususunda nefsâni-yet güdüp didismenizden korkarim" [115].

103-.....Usâme ibn Zeyd (R) söyle demistir: Peygamber (S) yüksek bir yerden Medîne evleri arasindan yükselen kösklere bakti da: "Benim görmekte oldugum seyleri sizler görebiliyor musunuz? Ben evlerinizin aralarina dökülen fitnelerin yerlerini siddetli yagmur sellerinin açtigi yarlar gibi (gözümle) görüyorum" buyurdu [116].

104-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Urvetu'bnu'z-Zubeyr tahdîs etti; ona da Ebû Seleme'nin kizi Zeyneb; ona da Ebû Sufyân'-in kizi Ümmü Habîbe; ona da Zeyneb bintu Cahs (R) tahdîs etmistir: Peygamber (S) bir kerre telâsla Zeyneb'in yanina girerek:
— "Lâ ilahe illeHlâh, vukû'u yaklasan bir serrden, büyük bir fitneden dolayi vay Arab'in hâline! Bu gün Ye'cûc ve Me'cûc seddinden sunun gibi bir delik açildi!" buyurdu da basparmagi ile onu ta'kîb eden (sehâdet) parmagini halkaladi.
Cahs kizi Zeyneb dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Içimizde bu kadar sâlih (iyi) kimseler varken, biz helak olur muyuz? diye sordum.
Rasûlullah (S):
— "Evet! Fâsiklik, fâcirlik, fuhs ve ma'siyet çogaldigi zaman (helak olursunuz)"diye cevâb verdi [117].
Ve yine Muhammed ibnu'z-Zuhrî'den (o söyle demistir): Bana Hind bintu'l-Hâris tahdîs etti ki, Ümmü Seleme (R) söyle demistir: Peygamber (S) uykudan uyandi da: "Subhânallah! Bu gece ne hazineler indirildi ve ne fitneler indirildi!" buyurdu [118].

105-.....Ebû Sa'saa(R)'dan: Ebû Saîd el-Hudrî (R) dedi ki:
Ebû Sa'saa bana söyle dedi: Ben seni koyunu seviyor ve koyun ediniyorsun görüyorum. Öyleyse koyunlari iyilestir ve onlarin burun akintilarini da iyilestir. Çünkü ben Peygamber(S)'den isittim, söyle buyuruyordu: "Insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, onda koyun müslümânin hayirli mali olacaktir. Müslüman koyun sürüsünü, dînine sâhib olmak üzere fitneden kaçarak daglarin basina -yâhud hurma yapraklarina- yagmur sularinin düsecegi yerlere (yânî vâdîle-rin enginlerine) götürür" [119].

106-..... Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Yakin bir gelecekte birtakim fitneler olacaktir. Fitne zamaninda (o'na kansmayip) oturan kisi, (karismak üzere) ayakta durandan hayirlidir. O hengâmede ayakta duran da (fitne sebeblerini hazirlamaga) gidenden hayirlidir. Bu yolda yürüyen de bi'l-fîil fesada çalisandan hayirlidir. Her kim fitne vukû'una muttali' olup onu görmeye çalisirsa, muhakkak onun kahrina ugrar. Her kim o fitne zamani iltica edecek veya siginacak bir yer bulursa, hemen oraya siginsin (fesâdcilara karismasin)" [120].
Yine Ibn Sihâb'dan: Bana Ebû Bekr ibnu Abdirrahmân îbni'l-Hâris; o da Abdurrahmân ibn Mutî' ibni'l-Esved'den; o da Nevfel ibn Muâviye'den su Ebû Hureyre hadîsinin benzerini tahdîs etti. Ancak Ebû Bekr bunda sunu ziyâde eder: "Namazdan öyle bir namaz vardir ki, her kim onu kaçirirsa, sanki ailesini ve malini kaybetmis-(gibi büyük zarara ugramis)" [121].

107-..... Bize Sufyân es-Sevrî, el-A'mes'ten; o da Yezîd ibn Vehb'den; o da Abdullah ibn Mes'ûd(R)'dan haber verdi ki, Peygamber (S):
— "Benden sonra yakin bir istikbâlde birtakim mesru' olmayan tercihler ve hoslanmayacaginiz birçok isler meydana gelecektir" buyurdu.
Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah! (Bu vâki' oldugu zaman) bizlere ne yapmamizi emredersin? dediler.
Rasûlullah:
— "Kendi üzerinize edasi vâcib olan haklan eda eder yerine getirirsiniz, lehinize olan (mahrum birakildiginiz) kendi haklarinizi da Allah'tan istersiniz" buyurdu [122].

108-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S):
— "Kureys'ten bâzi kimseler insanlari (fitne ile) ölüme sürükleyecekler" buyurdu.
Orada bulunan sahâbîler:
— Bizlere ne (yolda hareket etmemizi) emredersin? diye sordular. Rasûlullah:
— "Keski insanlar onlardan uzak bulunsalar!" buyurdu. Mahmûd (ibn Gaylân) söyle dedi: Bize Ebû Dâvûd Süleyman et-
Tayâlisî tahdîs etti: Bize Su'be, Ebu't-Teyyâh'tan haber verdi, o: Ben, Ebû Zur'a'dan isittim, demistir [123].

109-.....(Saîd ibn Amr ibni'1-Âs ibn Umeyye söyle demistir:)

Ben Mervân (ibnu'l-Hakem ibn Ebî'l-Âs ibn Umeyye) ile Ebû Hu-reyre'nin beraberinde idim. Ebû Hureyre'yi söyle derken isittim:
— Ben kendisi (fitraten) dogru sözlü (olan ve Allah tarafindan) dogrulugu tasdik edilen Rasûlullah(S)'in: "Ümmetimin ölümü Kureys'ten birkaç gencin ellerindendir!" buyururken isittim.
Mecliste bulunan Mervân, Ebû Hureyre'ye:
— Gençler mi? dedi. Ebû Hureyre:
— Istersen Fulân ogullan, Fulân ogullari diye adlarini anabilirim, dedi [124].

110-.....Huzeyfe ibnu'l-Yemân (R) söyle diyordu: Insanlar, Rasûlullah (S)'tan (gelecege âid) hayir(li isler)dan sorarlardi. Ben de (tersine Islâm Ümmeti'ne gelecek) serrden -o serrin bana erismesinden korkarak- sorardim. Bu endîse ile bir kerre:
— Yâ Rasûlallah! Biz vaktiyle bir câhiliyet ve serr (yânî sirk) içinde idik. Sonra Allah bize su hayri (Seni göndermek, Islâm temellerini kuvvetlendirmek, sirk ve dalâlet temellerini yikmak hayrini) getirdi. Bu hayir ve saadetten sonra gelecek bir serr ve fitne var midir? diye sordum.
Rasûlullah:
— "Evet vardir" buyurdu. Ben:
— O serr ve fitneden sonra bir hayir ve iyilik var midir? dedim. Rasûlullah:
— "Evet, bir hayir ve iyilik vardir. Fakat onun içinde bâzi serr ve fesâd dumani, bulanikligi bulunacak" buyurdu.
Ben:
— O hayrin dumani (temizligini bulandiran kiri) nedir? dedim. Rasûlullah:
— "O devrin âmirlerinden bir zümre, ümmeti benim hidâyetim (sünnetim) hilâfina idare edecekler. Sen o devrin âmir ve valilerinden bâzilarinin hareketlerini ma'ruf bulup tasvîb, bâzilarinin hareketlerini de münker bulup reddedeceksin" buyurdu.
Ben:
— (Yâ Rasûlallah!) Bu karisik hayir devrinden sonra, yine bir serr ve fesâd devri gelecek midir? dedim.
Rasûlullah:
— "Evet gelecektir. O devirde birtakim dâîler (da'vetçiler) halki cehennem kapilarina çagiracak. Her kim onlarin da'vetine icabet ederse, onu cehenneme atacaklar" buyurdu.
Ben:
— Yâ Rasûlallah! Bu da'vetçileri bize vasfet! dedim. Rasûlullah:
— "Onlar bizim milletimizden insanlardir. Bizim dilimizle konusurlar (hâlbuki gönüllerinde hayirdan eser yoktur)" buyurdu. Ben:
— (Yâ Rasûlallah!) O (ugursuz) devir bana yetisirse nasil hareket etmemi emredersin? dedim.
Rasûlullah:
— "îslâm cemâatinden ayrilmaz ve onlarin devlet baskanlarina itaat eylersin" buyurdu.
Ben:
— Onlarin cemâatleri yoksa (bozgunculukla parçalanmislarsa), baslarinda devlet reisleri de yoksa? dedim.

Rasûlullah:
— "O firkalarin hepsinden ayril (evine çekil)/ Velev ki bu ayrilma, bir agaç kütügünü isirman suretiyle (mesakkatli) olsa bile, artik ölüm erisinceye kadar bu ayrilik üzere bulun" buyurdu [125].

111-.....Bana Kays tahdîs etti ki, Huzeyfe (R): Arkadaslarim hayri ögrendiler, ben ise serri ögrendim, demistir [126].

112-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: RasûluIIah (S): "Da'vâlari bir olan (yâni ikisi de Islâm veya hakli oldugu iddiasinda bulunan) iki cemâat birbiriyle harbetmedikçe kiyamet kopmaz" buyurdu [127].

113-.....Bize Ma'mer, Hemmâm'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Iki ordu birbiri ile harbetmedikçe kiyamet kopmaz: Bu iki cemâatin ikisi de bir iddiada olduklari (ikisi de Islâm ve hakk iddiasinda bulunduklari) hâlde aralarinda büyük bir harb olacaktir. Ve yine otuza yakin çok yalanci olan deccâller gönderilmedikçe kiyamet kopmaz. Bu deccâllerin hepsi kendilerinin Allah Rasûlü olduklarini iddia edeceklerdir" [128].

114-.....Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle demistir: Biz Rasûlullah'in yaninda bulunuyorduk. Kendisi de ganimet taksimi yapmakta idi. Bu sirada yanina Zu'1-Huveyrisa (denilen bir kimse) geldi. Bu, Temîm ogullarindan bir adam idi. Bu adam:
— Yâ Rasûlallah! Adalet et, dedi. RasûluIIah (S):
— "Sana veyl olsun! Eger ben adalet etmezsem kim adalet eder? Eger ben adalet etmezsem (sen âdil olmayan bir insana tâbi' oldugun için) muhakkak eli bos kalmis ve ziyan etmissindir" buyurdu.
Bunun üzerine Umer:
— Yâ Rasûlallah! Bana bu herîf hakkinda izin ver de onun boynunu vurayim, dedi.
RasûluIIah:
— "Onu birak! Onun birtakim avenesi vardir ki, sizden biriniz onlarin namazi yaninda kendi namazim, onlarin oruçlari yaninda kendi orucunu muhakkak küçük görecek. Onlar Kur'ân da okuyacaklar. Fakat Kur'ân(m feyzi) onlarin köprücük kemiklerinden öteye geçmeyecek. Onlar okun avdan (delip) çiktigi gibi Islâm'dan çikacaklar, (avi delip geçen) okunun demirine bakilir, orada kan nâmina birsey bulunmaz. Sonra okun yaya giris yerine bakilir, orada da birsey bulunmaz. Sonra okun agaç kismina bakilir, orada da birsey bulunmaz. Sonra okun yelesine -tüyüne- bakilir, orada da birsey bulunmaz. Ok, avin iskenbesi içindeki seylere ve kana girip çikmis, fakat onlardan hiçbirsey okayapismamistir. Onlarin alâmeti iki pazusundan biri kadin memesi gibi yâhud öteye beriye gidip gelen büyük bir et parçasi gibi olan siyah bir adamdir. Onlar insanlar (müslümânlar) arasinda bir ayrilma oldugu zaman ortaya çikarlar" [129].
Ebû Saîd söyle dedi: Ben bu hadîsi Rasûlullah'tan isitmis olduguma sehâdet ediyorum. Ve yine sehâdet ediyorum ki, Alî ibnu Ebî Tâlib, ben de maiyyetinde iken bunlarla kital yapmistir. Alî bu hadîste tavsîf edilen adamin aranmasini emretti. Adam arandi, neticede bulup getirildi. Hattâ ben ona baktim ve Rasûlullah'in yaptigi tavsîf üzere oldugunu gördüm.

115-.....Alî (R) söyle demistir: Ben size Rasûlullah'tan birsey haber verdigimde and olsun ki, gökten düsmem, bana Peygamber'in dilinden yalan uydurmamdan daha sevimlidir. Fakat benimle sizin aranizda olan mes'elede (konustugumuz zaman) size birsey haber verdigimde (ta'rîz etmis olabilirim). Çünkü (muhavere de bir harbdir,) harb bir hud'adir. Ben Rasûlullah(S)'tan söyle buyururken isittim: "Zamanin âhirinde yaslari küçük (tecrübeleri kit), zayif akilli bir zümre yetisecektir. Onlar halkin en hayirlisi olan Peygamber'in tebliglerinden söyleyecekler. Fakat bunlar okun avdan öteye çikisi gibi Islâm 'dan çikacaklardir. Onlarin îmânlari bogazlarindan öteye geç-meyecektir. Siz onlara nerede rast gelirseniz hemen öldürünüz. Çünkü (bunlar bozguncudur), bunlari öldürmekte öldüren kisiye kiyamet gününde ecir (yânî sevâb) vardir" [130].

116-.....Habbâb ibnu'l-Erett (R) söyle demistir: (Islâm'in ilk günlerinde) Rasûlullah, Ka'be'nin gölgesinde kaftanini yastik yaparak dayandigi bir sirada kendisine (Kureys müsriklerinin iskencele-rinden) sikâyet ettik:
— (Yâ Rasûlallah!) Bizim için Allah'tan zafer dileyemez misin? (Bunlarin zulmünden) kurtulmamiz için Allah'a duâ edemez misin? dedik.
Rasûlullah (S) söyle buyurdu:
— "Sizden önceki ümmetler içinde öyle (mazlum) kisi bulunmustur ki, müsrikler tarafindan onun için yerde bir çukur kazilir, o kisi bu çukura (basi meydanda kalarak) gömülürdü. Sonra büyük bir testere getirilir, basi üstüne konulur, ikiye bölünürdü de (bu iskence) o mü'mini dîninden döndüremezdi. (Bir baskasinin da) demir taraklarla etinin altindaki kemigi ve siniri taranirdi da bu iskence o mü'mini dîninden çeviremezdi. Allah'a yemîn ederim ki, su Islâm Dîni'ni muhakkak surette kemâle erdirecektir. Öyle bir derecede ki, bir sü-vârî (yalniz basina) San'â'dan Hadramevt'e kadar (selâmetle) gidecek, Allah 'tan baska hiçbirseyden korkmayacak yâhud koyun sahibi yolcu, koyunu üzerine kurt saldirmasindan korkacaktir. Fakat sizler acele ediyorsunuz!" [131].

117-..... Enes ibn MâIik(R)'ten (söyle demistir): Peygamber (S), bir ara Sabit ibn Kays'i kaybetmis(görememis)ti. Bir sahâbî:
— Yâ Rasûlaüah! Ben Sâbit'e âid bilgiyi Sen'in için ögrenirim, dedi.
Ve o zât, Sâbit'e gitti, onu evinde basini egerek oturur bir hâlde bulmus, ve:
— Ne hâldesin? diye sormus. O da:
— Hâlim serrlidir! Sabit sesini Peygamber'in sesinden ziyâde yükseltir bir kimsedir. Onun simdiye kadar isledigi hayir ve ibâdet hiç olmustur. Artik Sabit cehennemliktir! diye cevâb vermis.
Bu adam da Rasûlullah'a geldi ve Sabit söyle söyle söyledi diye haber verdi.
Râvî Mûsâ ibn Enes dedi ki: O zât, son bir kerre daha Sâbit'in yanina büyük bir müjde ile dönüp gitmistir; söyle ki: Rasûlullah, o sa-hâbîye:
— "Sâbit'e git, ona: Sen cehennemlik kisilerden degilsin, fakat sen cennet ehlindensin, de!" buyurmustur [132].

118-.....Ben, el-Berâ ibn Azib (R)'den isittim, söyle diyordu:

Bir kimse el-Kehf Sûresi'ni okumustu. Evinde da bir ati vardi. Bu sirada at ürkmege, deprenmege basladi. Bunun üzerine sûreyi okuyan kimse (yâni Useyd ibn Hudayr):
— Yâ Rabb! Sen âfetten selâmet ver! diye duâ etti. Hemen kendisini duman gibi birsey yâhud bir bulut kapladi. Sonra o, bu olanlari Peygamber'e söyledi. Peygamber (S):
— "Oku ey kisi (durma, her gece Kur'ân oku)/ Çünkü o bulut gibi görünen sey es-Sekîne'dir. Kur'ân dinlemek için yâhud Kur'ân 'i tebcil için inmisti" buyurdu [133].

119-.....Ebû îshâk tahdîs edip söyle demistir: Ben el-Berâ ibn Âzib(R)'den isittim, söyle diyordu: Ebû Bekr (R), babam evinde bu-lunuyorken yanina geldi de, ondan bir binek devesi satin aldi. Ebû Bekr, babam Âzib'e hitaben:
— Benimle beraber oglunu gönder de bunu (benim eve kadar) nakletsin, dedi.
el-Berâ dedi ki: Bunun üzerine ben onun beraberinde hayvani naklettim. Babam da çikti da devenin bedelini aliyordu. Bu sirada babam, Ebû Bekr'e:
— Yâ Ebâ Bekr! Rasûlullah ile beraber geceleyin yürüdügün zaman nasil yaptiniz? Bana tahdîs edip anlat, dedi.
Ebû Bekr söyle dedi:
— Evet (anlatayim)! Bütün gecemizi yürüdük. Nihayet günes, gündüzün yarisina gelip dikildi. Yol tamâmiyle bosaldi. Artik oradan hiçbir kimse geçmiyordu. O sirada gözümüze uzun gölgeli bir kaya göründü. Onun üzerine henüz günes gelmemisti. Onun yakininda indik. Ben kayanin gölgesinde Peygamber'in uyumasi için elimle bir yeri düzeltip hazirladim. Sonra oraya bir posteki yaydim. Sonra:
— Sen uyu yâ Rasûlullah! Ben etrafinda olan seyleri bakar arastiririm ki, buralarda bir düsman olmasin, dedim.
Rasûlullah uyudu. Ben oranin etrafim arastirip gözetlemek için çiktim. Derken koyunlarini bulundugumuz kayaya dogru getirmekte olan bir koyun çobani ile karsilastim. O da bizim gibi o kayanin gölgesinden faydalanmak istiyordu. Ben ona:
— Sen kimin çobanisin ey delikanli? diye sordum. O:
— Mekke ahâlîsinden yâhud Mekke'den bir adamin çobaniyim, dedi.
Ben:
— Senin koyunlarda süt var mi? dedim, O:
— Evet vardir, dedi, !i Ben:
— (Benim için) süt sagar misin? dedim. O:
— Evet sagarim, dedi ve bir koyun tuttu. Ben ona:
— Memesi üzerindeki toprak, kil ve pislikleri silkele, dedim. (Râvî: Ben el-Berâ'yi elinin birini digeri üzerine vurarak silkip
temizlemeyi isaret ederken gördüm, demistir.) Çoban benim için, yaninda bulunan iri ve kalin karinli agaç çanaga bir adam kandiracak kadar az bir süt sagdi. Benim yanimda da Peygamber için tasidigim, Peygamber'in su ister, su içer ve abdest alir oldugu deriden bir kap bulunuyordu. Ben müteakiben Peygamber'in yanina geldim. Fakat O'nu uykusundan uyandirmak istemedigim için, kendi kendine uya-mncaya kadar bekledim. Bu sirada sütün üstüne biraz su döktüm, hattâ kabin asagisi biraz sogudu. Uyaninca O'na:

— Yâ Rasûlallah, iç, dedim.
Rasûlullah içti. Ben de bundan hosnûd oldum. Sonra Rasûlullah:
— "Hareket etme zamani gelmedi.mi?" dedi. Ben:
— Evet, dedim.
Ve günes ortadan batiya meylettikten sonra hareket ettik. Bizim arkamiza Surâkatu'bnu Mâlik düsüp ta'kîb etti. Ben:
— Yâ Rasûlallah, bizim yanimiza gelindi (yânî yakalaniyoruz), dedim.
Rasûlullah:
— "Lâ tahzen inneHlâhe maana — Tasalanma, çünkü Allah hiç sübhe yok bizimle beraberdir'\et-Tevbe. 40) dedi.
Ve Peygamber onun aleyhine beddua etti. Bunun üzerine Surâ-ka'mn ati tökezleyip karnina kadar yere batti. Zannediyorum biz bu sirada düz ve sert bir arazî üzerinde bulunuyorduk.
Râvî Zuheyr sunu sekkli söylemistir: Surâka bu beliye üzerine:
— Ben kat'î bildim ki, siz ikiniz benim aleyhime beddua ettiniz. Simdi siz benim lehime duâ ediniz. Allah sâhid olsun ki, ben sizin pesinizdeki arayislari sizden geri çevirecegim, dedi.
Bu söz verme üzerine Peygamber ona hayir duâ etti, o da kurtuldu. Sonra geriye döndü ve artik kavustugu herbir arayici kimseye:
— Bu taraflari aramaya ben size kifayet etmisimdir, dedi. Artik her kavustugu kimseyi muhakkak geriye çevirdi.
Ebû Bekr dedi ki: Böylece de Surâka, bize yaptigi taahhüde vefa gösterdi [134].
120-.....BizeHâlid, Ikrime'den; o da Ibn Abbâs(R)'tan söyle tahdîs etti: Peygamber (S) bir kerre lyâde (hasta hatiri sormak) için bir Bedevi'yi ziyarete gitmisti. Ibn Abbâs dedi ki: Peygamber iyâde için bir hastanin yanina gittiginde ona:
— "Zararsiz, geçmis olsun, günâhlarina keffârettir insâallah" demek i'tiyâdinda idi.
Bu A'râbî'ye de:
— "Hastaligin zararsiz geçmis olsun, günâhlarina keffârettir insâallah" duasinda bulundu.
A'râbî ise Peygamber'e:
— Sen, günâhlarina keffârettir; geçmis olsun diyorsun, fakat hiç de öyle (geçici bir hastalik) degildir. Belki o ergin bir ihtiyar hasta üzerinde harareti feveran yâhud galeyan edip duran ve onu kabirleri ziyarete götürecek olan humma hastaligidir, dedi.
Peygamber de:
— "O hâlde pek iyi (öyle olsun)/" buyurdu [135].

121-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: (Neccâr ogullari'ndan) Hristiyan bir adam vardi. Sonra müslümân olmustu. el-Bakara ve Âlu Imrân sûrelerini okumustu. Peygamber'e vahiy kâtibligi de yapiyordu. Bu adam sonra Hristiyanliga geri döndü. Bu mürted:
— Muhammed birsey bilmez, yalniz benim kendisine yazdigim seyleri bilir, demege basladi.
Ve (aradan çok bir zaman geçmeden) Allah onu öldürttü. Hris-tiyanlar onu gömdüler. Fakat sabah olunca gömüldügü yer onu disariya atmisti. Bunun üzerine Hristiyanlar:
— Bu, Muhammed'in ve sahâbîlerinin isidir. Onlarin arasindan çikip kaçtigi için bu dîn kardesimizin ölüsünden kefenini soydular ve onu (meydana) biraktilar, diye iftira ettiler.

Ve onun için derin bir çukur kazip içine biraktilar. Fakat sabah olunca gömüldügü yer onu (yine) disina atti. Hristiyanlar yine:
— Bu, Muhammed ile sahâbîlerinin isidir. Onlarin arasindan çikip kaçtigi için bu dîn kardesimizin ölüsünden kefenini soydular ve onu kabrin disina biraktilar, dediler.
Ve bir yerde yine ona bir çukur kazdilar ve güçleri yettigi derecede derinlestirdiler. Fakat sabah olunca bu yerin de onu disina atmis oldugu görüldü. Bunun üzerine Hristiyanlar bu isin insanlar tarafindan yapilmadigini bildiler ve onu açikta biraktilar [136].

122-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Kisrâ helak oldugu zaman, artik ondan sonra hiçbir kisrâ yoktur. Kayser helak oldugu zaman, artik onun ardinda kayser de yoktur. Muhammed'in nefsi yedinde olana yemîn ediyorum ki, Kisrâ ile Kayser'in hazînelerini muhakkak Allah yolunda harcayacaksiniz" [137]

123-.....Câbir ibn Semure (R) su hadîsi Peygamber'e yükseltti:
Peygamber (S): "Kisrâ helak oldugu zaman ondan sonra hiçbir kisrâ yoktur. Kayser helak oldugu zaman, artik onun ardinda hiçbir kayser yoktur" buyurdu. Hadîsi, geçen hadîs gibi zikretti de: "Yemîn olsun o ikisinin hazîneleri muhakkak Allah yolunda harcanacaktir" buyurdu [138].
ederek sû'ikasde baslamis, en sonunda fena bir akibetle cezasini görmüstür. Kur'ân-i Kerîm de bu konuya Isaret etmistir. "Kitâblitardan bir güruh (söyle) dedi: Kendilerine indirilene (Kur'ân'a) îmân edenlere gündüzün evvelinde inanin, âhirinde küfr (ve inkâr) edin. Olur ki (mü'minler dînlerinden) dönerler" (Âlu
Imrân: 72).

124-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) zamaninda Museylimetu'l-Kezzâb (Medine'ye) geldi de:
— Eger Muhammed kendisinden sonra beni halef kilarsa kendisine uyarim! demeye basladi.
Museylime Medîne'ye kendi kavminden kalabalik bir hey'et içinde gelmisti. Rasûlullah, Museylime'nin yanina gitti. Rasûlullah'in beraberinde (Rasûlullah'in hatîbi denilen) Sabit ibn Kays ibn Semmâs da gitmisti. Rasûlullah'in elinde hurma dalindan bir deynek bulunuyordu. Rasûlullah, kavmi içinde oturan Museylime'nin tâ karsisinda durdu. (Onunla Islâm hakkinda konustu. Museylime, peygamberlik payesinden kendisine bir hisse verilmesini istedi.) Rasûlullah:
— "(Degil bir PaY)su dal parçasini benden istesen onu bile sana vermem. Sen de Allah'in hakkindaki hüküm ve takdîrini tecâvüz edemezsin. Egersen bana ve Hakk'a muhalefet edersen, Allah seni muhakkak helak eder. Ve ben muhakkak sanirim ki, sen -onda gördügüm sekillere göre- ru'yâmda hana gösterilen (ugursuz) kisisin..."
îbn Abbâs (geçen senedle) söyle demistir: (Ben Ebû Hureyre'ye, Rasûlullah'in Museylimetu'l-Kezzâb'a: "Benzeyisine göre sen, muhakkak bana ru 'yâmda gösterilen ugursuz sahis olacaksin " sözünün mâhiyetini sordum.) Ebû Hureyre bana söyle haber verdi:
— Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben uyurken ru'yâmda iki kolumda iki altin bilezik gördüm. Bunlar kadin zîneti oldugu için, bunlarin durumu beni kederlendirdi. Sonra ru'yâmda bana bu

bileziklere üflemekligim vahyolundu. Ben de bunlara üfledim. Bunlarin ikisi de uçtu. Ben bu iki bilezigi benden sonra türeyecek iki yalanci (peygam-
ber) ile te'vîl ettim ki, bunun birisi el-Ansî (Esved) 'dir. Öbürüsü de Yemâtne'nin sahibi Museylimetu'l-Kezzâb'dir" [139].

125-.....Ebû Mûsâ(R)'dan -Buhari, seyhinden Peygamber'e yükseltme sigasini isitip isitmedigi hususunda sekkedip: Zannederim Peygamber'den isitti, dedi- Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Ben ru 'yâmda kendimi Mekke 'den, hurmaliklari bol olan bir yere muhacir gidiyor gördüm. Zihnim, o gitmekte oldugum yerin Yemâme yâ-hud Hecer oldugu fikrine sapti. Bir de gördüm ki, o yer, Câhiliyet'te Yesrib denilen Medine imis [140]. Ben yine bu ru 'yâmda kendimi gördüm ki, bir kiliç hareket ettirdim de bu kilicin gögsü kirildi. Bu da Uhud harbinde mü'minlerden isabet alanlara isaret imis. Sonra o kilici diger bir defa daha hareket ittirdim. Bu sefer kiliç, oldugundan daha güzel hâline döndü. Bu da fetih ve mü'minlerin toplanmasi nev'-inden Allah 'in getirdigi neticeler imis. Ben yine o ru 'yâda bir sigir(m bogazlandigim) görmüstüm. Allah'in yapagi en hayirlidir. Bu da Uhud gününde sehîd olan mü'min neferleri remzediyormus. Bir de gördüm ki, asil hayir Uhud günü musibete ugramalarinin ardindan Allah'in onlara hayir nev'inden getirdigi seylerdir. Ve Bedir gününden sonra AHah'in bizlere verdigi dogruluk ve sebat mükâfatidir" [141].

126-.....Âise (R) söyle demistir; Fâtima yürüyerek yönelip geldi. Fâtîma'nin yürüyüsü tipki Rasûlullah'in yürüyüsü gibidir. Peygamber (S):
— "Merhaba kizim" dedi.
Sonra onu sag tarafina yâhud sol tarafina oturttu. Sonra kizina gizlece bir söz söyledi. Bunun üzerine Fâtima agladi. Ben Fâtima'ya:
— Niçin agliyorsun? dedim.
Sonra Fâtima'ya gizlice bir söz daha söyledi. Bu sefer Fâtima güldü. Ben, kendi kendime: Bugünkü gibi bir sevincin bir hüzne bu kadar yakin oldugunu görmedim, dedim. Hemen Fâtima'ya Peygam-ber'in ne söyledigini sordum. Fâtima:
— Ben Rasûlullah'in sirrini, yâni gizli söyledigi sözü açiklayip ifsa edecek degilim, dedi.
Nihayet, Peygamber'in ruhu kabzolundugu zaman kendisine bu aglama ve gülmenin sebebini sordum. Fâtima söyle cevâb verdi:
— Rasûlullah bana: "Cibril'in her sene bir kerre Kur'ân 'i kendisi ile mukaabele eder oldugunu, bu sene ise Cibril'in bu mukaabe-leyi kendisi ile iki defa yaptigim" (haber verdi) ve: "Ben bundan ancak ecelimin gelmis oldugunu saniyorum. Muhakkak ki sen, ailem içinden bana ilk yetisecek kimsesin" buyurdu. Iste ben bundan dolayi agladim. Akabinde Peygamber, bana (gizlice): "Sen cennet ehli kadinlarinin seyyidesi olmandan, yâhud mü'minlerin kadinlarinin sey-yidesi olmandaji razi olmuyor musun?" buyurdu. Iste ben bundan dolayi da sevinip güldüm [142].

127-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) ölüm sebebi olan hastaligi sirasinda kizi Fâtima'yi yanina çagirdi ve ona gizli bir-sey söyledi. Fâtima agladi. Sonra onu bir daha çagirip gizli birsey

söyledi. Fâtima bu defa güldü. Âise dedi ki: Ben Fâtima'ya bu aglama ve gülmenin sebebini sordum. Fâtima:
— Peygamber bana vefat sebebi olan bu hastaligi neticesinde ruhunun Hakk canibine alinacagini gizlice haber verdi; ben bunun üzerine agladim. Sonra bana ev halkindan kendisinin ardindan ilk gelecek kimse ben oldugumu gizlice haber verdi; bundan dolayi da güldüm, dedi [143].

128-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Umer ibnu'l-Hattâb, Ibn Abbâs'i meclisine yaklastirirdi. Abdurrahmân ibn Avf, Umer'e hitaben:
— Bizim de Ibn Abbâs'a akran ogullarimiz vardir (onlari meclisine yaklastirmadin), dedi.
Umer de ona:
— Su muhakkak ki sen onu meclisime hangi sebebden yaklastirdigimi biliyorsun (ilminden dolayi yaklastiriyorum), dedi.
Akabinde Umer, Ibn Abbâs'asu "tzâ câe nasrullâhi ve'l-fethu" (en-Nasn i) âyetinden sordu. îbn Abbâs:
— O, Rasûhillah(S)'in ecelidir. Allah O'na ecelinin geldigini bildirdi, dedi.
Umer:
— Ben de bu sûreden, senin bilmekte oldugundan baska bir ma'nâ bilmiyorum, dedi [144].

129-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) ölüm hastahgi içinde üzerinde bir örtü ile ve (agriyan) basi üzerine de boz renkli bir kumas parçasi çatmis oldugu hâlde (Mescide) çikti, tâ minbere varip üzerine oturdu. Akabinde Allah'a hamd ve sena ettikten sonra "Amma ba'du" diye basladigi hutbesine söyle devam etti:
— "Hiç sübhesiz müslümânlar çogaliyor, fakat Ensâr (günden güne) azaliyor. Hattâ onlar, yemek içindeki tuz derecesinde azalmis olacaklar. Su hâlde (ey Muhacirler) sizden her kim diger kimselere zarar verebileck yâhud fayda verebilecek bir is basina geçerse, En-sâr'in iyilerinin iyiliklerini alip kabul etsin; kötülerinin kötülüklerini de affetsin".
Ibn Abbâs: Iste bu oturum, Peygamber'in oturdugu son oturus öldü, demistir [145].

130-.....Ebû Bekrete (R) söyle demistir: Peygamber (S) bir gün el-Hasen(ibn Alî)'i mescide çikardi da onu minberin üzerine yükseltti. Akabinde: "Bu benim oglumdur, Seyyiddir (seref sahibi bir efendidir). Umarim ki, Allah bu oglum sebebiyle müslümânlardan iki firkanin arasini düzeltip iyilestirir" buyurdu [146].

131-.....Enes ibn Mâlik(R)'ten; o: Peygamber (S) Ca'fer ibn
Ebî Tâlib ile Zeyd ibn Hârise'nin ölüm haberleri gelmeden önce, gözleri yas akitarak onlarin öldürüldügünü haber verdi, demistir [147].

132-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: (Câbir evlendigi zaman) Peygamber (S):

— "Câbir, etrafi saçakli oda dösemeleriniz var mi?" diye sordu. Ben:
— Bizde öyle dösemeler nereden olacak? diye cevâb verdim. Peygamber:
— "Fakat ben yemin ediyorum ki, yakinda sizin öyle süslü dösemeleriniz olacaktir" buyurdu.
Câbir dedi ki: Ben kadinima:
— Su süslü dösemelerini gözümün önünden geri kaldir, derdim;
o da bana:
— Peygamber (S): "Sizin yakinda süslü ev ve yatak dösemeleriniz olacaktir" buyurmadi mi? derdi.
Bu söz üzerine ben de bu dösemeleri yerinde birakirdim [148].

133-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Sa'd ibnu Muâz umre yapmak için Mekke'ye gitmisti. Abdullah dedi ki: Mekke'ye vardiginda Ebû Safvân, Umeyyetu'bnu Halefin evine inmis, ona konuk olmustu. Umeyye de (ticâret) için Sam'a gittiginde Medî-ne'ye ugrar, Sa'd ibn Muâz'a konuk olurdu. (Ikisi arasinda bir dostluk vardi.) Umeyye, Sa'd'a:
— Biraz bekle! Gündüz yari oldugu ve insanlar kusluk uykusuna daldigi zaman git Ka'be'yi tavaf et, dedi.
Sa'd bu suretle hareket edip vaktinde tavafa basladi. (Umeyye, Sa'd'la beraber bulundugu) bu sirada Ebû Cehl çikageldi ve:
— Ka'be'yi tavaf eden su adam kimdir? diye sordu. Sa'd da:
— Ben Sa'd ibn Muâz'im, dedi. Ebû Cehl:
— Ey Sa'd, sen Ka'be'yi emniyetle tavaf ediyorsun. Hâlbuki siz (Medîneliler) Muhammed'le sahâbîlerini sigindiriyorsunuz (onlara yardim ediyorsunuz)! dedi.
Sa'd:
— Evet öyledir, diye Ebû Cehl'i karsiladi ve aralarinda bir çekisme ve husûmet basladi. Bunun üzerine Umeyye, Sa'd'a:
— Ebû'l-Hakem'e (Ebû Cehl'e) karsi sesini yükseltme! Çünkü o, Mekke vâdîsi halkinin seyyididir, dedi.
Sa'd-ibn Muâz, Ebû Cehl'e hitâb ederek:
— Eger sen beni Ka'be'yi tavaf etmekten men' edersen, vallahi ben de sana (daha agirim yapar, Medine'deki) Sâm ticâret yolunu keserim! diye haykirdi.
Bu sirada Umeyye, Sa'd'a:
— Sesini yükseltme, demeye ve Sa'd'i tutmaya basladi. Bunun üzerine Sa'd, Umeyye'ye öfkelenerek:
— Sen de (Ebû Cehl'i koruyarak) beni tutma, birak! Ben Muhammed'den isittim ki, kendisi seni öldürecegim söylüyordu, dedi.
Umeyye:
— Beni mi? diye sordu. Sa'd:
— Evet seni, dedi. Bunun üzerine Umeyye:
— Vallahi Muhammed birsey söyledigi zaman yalan konusmaz, dedi de (korku ve heyecan içinde) dönüp karisina gitti. Ve:
— (Yâ Ümme Safvân!) Yesribli kardesimin bana ne dedigini bilir misin? diye yanikti.
Karisi:

— Ne söyledi? diye sordu. Umeyye:
— (Yesribli kardesim) Sa'd: Muhammed'in Umeyye'yi ben öldürecegim dedigim isittim diyor, diye cevâb verdi.
Ümmü Safvân:
— Allah'a yemîn ederim ki, Muhammed yalan söylemez! diye Sa'd'in haberini te'yîd etti.
(Bir müddet sonra Bedir günü gelince) Mekkeliler'i bir nidâci çagirip onlar da Bedir'e çiktiklari zaman, karisi Ümmü Safvân, kocasi Umeyye'ye:
— Yesribli dostun Sa'd'in vaktiyle sana söyledigi sözü hatirlamaz misin? dedi.
Umeyye de:
— (Vallahi Mekke'den çikmam! diye) Kureys ile Bedir'e çikmamak istedi. Fakat Ebû Cehl, Umeyye'ye:
— Sen Mekke vadisinin esrâfmdansin, bir iki gün olsun sefere katilip yürü! deyip kandirdi
Umeyye de onlarla iki gün yürüdü. Neticede Allah onu öldürdü [149].

134-.....Abdullah ibn Umer(Ryden. Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "(Ru'yâmda) insaniarî bir meydanlikta toplu olarak gördüm. O sirada Ebû Bekr kalkti. (Halki sulamak için kuyudan) bir yâhud iki kova su çekti. Fakat Ebû Bekr'in su çekmesinde za'f ve güçlük vardi. Allah Ebû Bekr'i magfiret etsin. Sonra bu kovayi Umer aldi. Ve alinca bu kova Umer'in elinde büyük bir kovaya dönüstü. Ben, insanlarin içinde Umer'in gördügü isi isleyebilecek kuvvette kuvvetti ve kâmil bir kisi göremedim. En sonu insanlar o meydani develerin sulak ve eylekyeri edindiler (yânî onun zamaninda insanlar bir meydan bulup istirahat ettiler)".
Hemmâm ibn Münebbih de Ebû Hureyre'den söyledi ki, Peygamber (S): "Ebû Bekr iki kova su çekti" buyurmustur [150].

135-.....Bize Ebû Usmân Abdurrahmân en-Nehdî tahdîs edip söyle dedi: Bana haber verildi ki, Cibrîl aleyhi's-selâm (bir insan güzeli olan Dihyetu'l-Kelbî suretinde) Peygamber'in yanma gelmisti. Bu sirada Peygamber'in yaninda (kadinlarindan) Ümmü Seleme bulunuyordu. Cibrîl, Peygamber'le konusmaga basladi. Sonra kalkip gitti. Peygamber (S), Ümmü Seleme'ye: _ "Bu kimdir?" diye sordu, yâhud buna benzer bir soru söyledi.
Ümmü Seleme:
— Bu, Dihye'dir, dedi.
Ümmü Seleme dedi ki: Allah'a yemîn ediyorum, Peygamber'in Cibril'den (aldigi vahyi sahâbîlere) haber vermek üzere yaptigi hutbesini isitinceye kadar ben Cibril'i hiç sübhesiz Dihye sandim.
Râvî: Ümmü Seleme böyle veyâhud buna benzer bir söz söyledi, dedi.
in Süleyman ibn Tarhân dedi ki: Ben, Ebû Usmân'a: __ Sen bu hadîsi kimden isittin? diye sordum.
Ebû Usmân: '"
— Usâmetu'bnu Zeyd'den isittim, dedi [151].

26- Yüce Allah'in Su Kavli Babi: [152]

'Kendilerine kitâb verdiklerimiz Ofnu (Peygamber'i) öz ogullari gibi tanirlar. Öyle iken içlerinden bir güruh, kendileri bilip durduklari hâlde, yine mutlakaa hakki gülerler" (el-Bakara: 146) [153]

136-.....Abdullah ibn Umer(R)'den (söyle demistir): Birtakim Yahûdîler (Medine'de) Rasûlullah'a geldiler de O'na içlerinden bir erkekle bir kadinin zina ettigini söylediler (ve ne hükmedersin? dediler).
Rasûlullah (S) onlara:
— "Sizler recm hükmü hakkinda Tevrat'ta ne buluyorsunuz?" diye sordu.
Onlar:
— Biz zina edenleri teshir ederiz, bunlar deynekle de dögülür-ler, dediler.
Abdullah ibn Selâm bunlara:
— Yalan söylediniz! Tevrat'la, recm (âyeti) vardir, dedi. Bunun üzerine Tevrat'i getirdiler ve kitabi açtilar. Yahûdîler'
den birisi (Abdullah ibn Surya) elini recm âyeti üzerine koydu da ondan önceki ve sonraki âyetleri okumaga basladi. Abdullah ibn Selâm, ona:
— Elini kaldir! dedi.
O da elini kaldirinca recm âyeti görülüverdi.
Yahûdîler:
— Yâ Muhammed! Abdullah ibn Selâm dogru söylemistir: Tevrat la. recm âyeti vardir, dediler.
Akabinde subût üzerine Rasûlullah bunlarin recm olunmalarina hüküm ve emretti.
Abdullah ibn Unier: Ben o Yahûdî erkegini, taslardan kadini korumak için kadinin üzerine kapaniyor hâlde gördüm, demistir [154].

27- (Mekke'deki) Müsriklerin Peygamber(S)'Den Bîr Âyet Istemeleri Ve O'nun Da Kendilerine Ayin Ikiye Bölünmesini Göstermesi Babi [155]

137-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R): Rasûlullah (S) zamaninda ay iki yariya bolünde de Peygamber (S): "Sâhid olunuz!" buyurdu, demistir.

138-.....(Buradaki iki senedle gelen hadîste) Enes ibn Mâlik (R) râvîlerine: Mekke ehli Rasûlullah(S)'tan, bir âyet (yânî bir mu'-cize) göstermesini istediler, O da kendilerine ayin ikiye bölünmesini gösterdi, diye tahdîs etmistir.

139-.....Abdullah ibn Abbâs(R)'tan: O: Peygamber (S) zamaninda ay ikiye bölündü, demistir [156].

140-.....Bize Enes (R) söyle tahdîs eiti: Peygamber'in sahâbîlerinden iki kisi, karanlik bir gecede Peygamber'in yanindan çiktilar. Onlarin beraberlerinde önlerini isiklandiran iki kandil benzeri seyler vardi ki, bu iki zât birbirlerinden ayrildiklari zaman onlardan herbi-rinin beraberinde tâ ailesine

gelinceye kadar bir isik verici oldu [157].

141-.....Kays (ibn Ebî Hazim) söyle tahdîs etmistir: Ben el-Mugîre ibn Su'be'den isittim, Peygamber (S): "Ümmetimden birtakim insanlar gâlib gelmekte devam edeceklerdir. Onlar bu gâlib hâlde bulunurlarken, Allah'in emri onlara gelecektir" buyurmustur [158].

142-.....Bana Umeyr ibn Amr ibn Hânî' tahdîs etti ki, kendisi Muâviye'den söyle derken isitmistir: Ben Peygamber (S)'den isittim, söyle buyuruyordu: "Benim ümmetimden bir topluluk Allah'in emirlerim yerine getirmekte devam edecektir. Onlara yardimdan çekinenler ve onlara muhalefet edenler bu taifeye zarar veremiyecek, Allah'in (kiyamet) emri onlara gelinceye kadar, onlar bu gâlib ve muzaffer hâl üzere olacaklardir".
Umeyr dedi ki: Mâlik ibn Yuhâmir söyle dedi: Muâz ibn Cebel: O Allah'in emrini yerine getirenler Sam'da ikaamet edecekler, dedi.
Muâviye ibn Ebî Sufyân: Bu Mâlik ibn Yuhâmir, Muâz'dan: "Onlar Sam'da olacaklar" derken isittigini söylüyor, demistir [159].

143-.....Bize Sebîb ibnu Garkade tahdîs edip söyle dedi: Ben (Yemen'deki Bârik kabîlesine mensûb) bir topluluktan isittim; onlar Urvetu'bnu'1-Ca'd el-Bârikî(R)'den söyle tahdîs ediyorlardi: Peygamber (S) kendisine bir koyun satin almasi için Urve el-Bânkî'ye bir dî-nâr vermis. O da bir dînâr ile iki koyun satin almis, sonra bu koyunlarin birisini bir dînâra satmis, Peygamber'e bir dînâr ve bir koyunla gelmis. Bunun üzerine Peygamber, Urve'ye alim satiminda bereket olmasi suretiyle duâ etmis. Artik Urve bundan böyle toprak satin alsa, ondan da muhakkak kazanir olmustur [160].
Sufyân ibn Uyeyne dedi ki: el-Hasen ibnu Umâre bu hadîsi bize Sebîb ibn Garkade'den getirirdi. el-Hasen ibn Umâre: Bu hadîsi Sebîb, Urve el-Bârikî'den isitti, demistir. Sufyân söyle dedi: Ben Se-bîb'e geldim. Sebîb: Ben bu hadîsi Urve el-Bârikî'den isitmedim, fakat ben hadîsi el-Bârikîler toplulugundan isittim, onlar hadîsi Urve'den
haber veriyorlardi, dedi. Yine Sebîb: (Ben geçen hadîsi Urve'den isitmedim) lâkin ben Urve'den söyle derken isittim: Ben Peygam-ber(S)'den isittim: "Atin alnina dökülen saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlüdür (hayir; ecr ve ganîmettir)" buyuruyordu. Sebîb: Ben Urve'nin evinde yetmis tane at görmüsümdür, dedi. Sufyân: Urve el-Bârikî, Peygamber'e kurbanlik bir koyun satin aliyordu, demistir.

144-.....Ibn Umer(R)'den: Rasûlullah (S): "Atlarin alinlarina dökülen saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlüdür" buyurmustur.

145-.....Ebu't-Teyyâh söyle demistir: Ben Enes(R)'ten isittim;
Peygamber (S): "Atlarin alinlarina dökülen saçlarinda hayir dügümlüdür" buyurmustur [161].

146-..... Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber (S) söyle buyurmustur:

"At irki üç sinif kimse içindir; Bir adam için sirf ecirdir. Bir adam için (ihtiyâcina) bir perdedir. Bir adam için de günâhtir. At kendisi için ecir ve sevâb olan kimse, öyle bir kimsedir ki, o, atini Allah yolunda (cihâd için) baglamistir. Atinin ayaginin bagini da bol otlu genis bir sahada veya çayirlikta uzatmistir. Bu bol otlu sahadan veya çayirliktan atin bu uzun ipinde iken yedigi her ot, at sahibi için birer hasenedir; iyiliktir. Hele bir de atin ipi kopsa da sahlanarak (ön ayaklarini kaldirip) bir veya iki mil çeviklikle kossa, yerde tirnaklarinin biraktigi izleri ve onun gübreleri de sahibi için hasenat olur. Bir de hayvan (bu arada) bir nehre ugrayip da ondan içerse, -sahibi sulamak istememis olsa bile- bu su da sâhibî için haseneler olur; bu da onun için büyük bir sevâbdir.
Bir kimse de atini (onunla kazanmak), halktan müstagni olmak, iffetini muhafaza etmek için baglar da sonra o kimse gerek hayvanlarinin üzerindeki Allah hakki(o\an zekâti)m, gerek arkalarina gücünden fazla yüklememeyi unutmazsa, bu at da o kimse için (fakirlige karsi) bir perdedir.
Bir kimse de atini ögünmek için, riya için, müslümânlara düsmanlik için baglar; bu hayvan da onun için büyük bir vebaldir".
Peygamber'e esekler soruldu da, Peygamber (S): "Esekler hakkinda bana her hükmü cami* bir vecize olan su âyetten baska birsey indirilmedi: Iste kim zerre agirliginca bir hayir yapiyor idiyse onu görecek. Kim de zerre agirliginca serr yapiyor idiyse onu görecek"
(ez-Zilzâl: 7-8) [162].

147-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle diyordu: Rasûlullah (S) Hayber'e erkenden baskin yapti. Hayberliler (baslarina geleceklerden habersiz) kazma ve kürekleriyle tarlalarina dogru çikmislardi. Rasûlul-lah'i görünce:
— Iste Muhammed ve ordu! dediler ve kosa kosa kalelerine döndüler.
Bu sirada Peygamber (S) ellerini kaldirdi da:
— "Attâhu Ekber (Allah büyüktür), Hayber harâb oldu (yâhud: Harâb olsun)! Biz bir kavmin yurduna indik mi, inzâr edilmis olanlarin hâli yaman olur1' buyurdu [163].

148-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir:
— Yâ Rasülallah! Ben Sen'den birçok hadîs isittim, akabinde onlari unutuyorum, dedim.
Rasûlullah (S):
— "Ridâni yay!" buyurdu.
Yaydim. Kendisi eliyle birsey avuçlayip ridânin içine atti. Sonra:
— "Topla!" diye emretti.
Ben ridâmi topladim. Iste ondan sonra artik hiçbir hadîsi unutmadim [164]

---

[1] el-Menkabe, mîm'in ve kâfin fethasiyle mefhar ma'nâsinadir ki, iftihara sebeb olacak fadl, hüner ve meziyet makûlesine denir. Arastirilip anilmaya lâyik olacak haberler, eserler ve mefharelerden ibarettir ki, el-Meslebe'nin ziddidir. "O menkabe sahibidir" denilir (Kaamûs Ter.).
Bazi nüshalarda "Bâbu'l-Menâkib" seklinde gelmistir. "Kitâbu'l-Menâkib" basligi daha lâyiktir. Çünkü "Kitâb", "Bâb"lari toplar. Burada ise çok seylerle ilgili birçok bâblar vardir.
[2] el-Buhârî bu âyeti "es-Suûb", "el-KabâîV ve bunlarla ilgili seylerin tefsîrini bina etmek için zikretmistir. Âyetteki "es-Suûb", "es-Sa'b"m cem'idir. es-Sa'b, biriktirmek ve toplamak ma'nâsina olup sonradan irk i'tibâriyle büyük insan topluluklari ve milletler ma'nâsinda kullanilmistir. Türk, Arab, Acem, Rûm camialari birer sa'b'dir. el-Kabâil de bir babadan üreyen insan kümesidir... Âyet, babalar ve kabilelerin övünmek için degil, övünme sebebinin ancak Allah'a tâ-atle ve ma'siyetten çekinmekle kazanilacagini takrîr etmektedir.

[3]
Bu âyet, insanlarin Âdem ile Havva'dan yâhud herbir insanin bir ana ve bir babadan yaratildigini; hepsinin bu yaratilista müsâvî olduklarini, soyla sopla böbürlenmeye bir sebeb olmadigini bildiriyor. Zîrâ ruhlar ancak takva Ile, ma'nevî meziyetlerle olgunlasir, sahislar onunla yükselir.
Bu âyet, Insanin nesebini, hisimlarini, akrabasini ögrenip tanimasini ve hisimlik iliskilerini, baglarini koparmamasi lâzim geldigini ögretmektedir.
[4]
Bu kisim dahî bâb basligi üzerine atfedilmistir. Bundan ölü arkasindan bagirip çagirmak, feryâdla aglamak veya babasindan baskasina nisbet edilmek gibi Islâm'in nehyettigi câhiliyet âdetleri kasdedilmistir. Bunlara âid yakinda bir bâb gelecektir.
[5]
Hadîsin basliktaki âyete uygunlugu meydandadir. Çünkü âyette "Suûb" ve "Kabâil"zikredilmis, Ibn Abbâs da "Suûb"u "Büyük büyük kabîleler'Me, "Ka-bâil"\ de"Batn"larla tefsîr etmistir. Bu isimler hakkinda su açiklama yapilmistir: Suûb, Sa'b'm cem'i; "Kabâil", Kabîle'nin cem'idIr. Arablar cemiyet tak-sîmâtini insan bedeninin hilkatini esâs alarak yapmislardir. Söyle ki: Insanin kafatasini teskil eden bas kemiklerinden her birine Kabile ve toplamina Kabâil denir, ve bas kemiklerinin birbirine kavusup bitistigi eke de Sa'b denilir. Bir babanin sulbünden su'belenen kesretli bir cemâate, bundan alinmis olarak Kabile dendigi gibi, birçok kabileleri cami' olan ve mecmû-i hey'eti bir asl'a men-sûb bulunan büyük cemiyete de "Re's" ve "Sa'b" ismi verilir. Bu suretle bir asla mensûb olan cemiyetlerin hepsinin basi ve büyügü olan cemiyet Sa'b'dir ki, kabileleri ihtiva eder. Kabîle "Atnâre'lerI ihtiva eder ki, "Sadr", yânî "Gögüs" mesabesindedir. "Amâre" "Batn'lan ihtiva eyler ki, Türkçemizde "Göbek" ta'bîrine benzer. "Batn" "Fas'lari ihtiva eder; "Fahz" da "Fasî-le"\eri ihtiva eder, mecmû'u alti tabaka eder. Bâzilari "Fasîle"den sonra yedinci olarak "Asiret "\ saymislardir... (Hakk DM, VI, 4478).
[6]
Peygamber'in alçak gönüllülük edip Yûsuf'u kendisinin de önüne geçirerek: "Yûsuf bütün insanlarin en serefiisidir" demesi, Yûsuf'un aziz bir peygamber olmasi ve bir soydan, bir sirada fasilasiz gönderilmis olan dört peygamberin dördüncüsü bulunmasmdandir. Insanlik târihinde böyle peygamber oglu peygamber oglu, peygamber oglu peygamberin Yûsuf'tan baska birisinin bilinmemis olmasindandir.
[7]
Hadîsin râvîyesi olan Zeyneb'in anasi Ümmü Seleme, Peygamber'in kadinlarindandir. Ümmü Seleme, ilk zevciyle birlikte Habes diyarina hicret etmis, Zeyneb de orada dogmustu. Kocasinin Habesistan'da vefati üzerine kiziyle beraber Habese'den geldiklerinde Peygamber, Ümmü Seleme'yi nikâh etmis, bu suretle Zeyneb de üvey kizlik serefini kazanmistir.
Hadîste adi geçen Mudar, Nizâr ibn Ma'd ibn Adnan'in ogludur. Ve en büyük bir kabilenin babasidir. Hadîsteki Nadr ibn Kinâne de -Ibn Huzeyme ibn Müdrike ibn Ilyâs ibn Mudar silsilesiyle- Mudar'a dayanip, birçok kabileleri bulunan Mudar'm Nadr ibn Kinâne soyudur. Mudar, bir "sa'b"dir. Nadr da o sa'bm kabilelerinden birisidir.
Böylece hadîste Rasûlullah'm uzak yakin; büyük küçük mensûb oldugu iki kabîle haber verilmis bulunuyor.
[8]
Bu hadîs dahî geçen hadîsin baska bir tarikidir.
Hadîslerin basliga uygunlugu; "Peygamber Mudar'dan idi..." sözündedir. Çünkü Mudar, sa'blardandir.
Bu hadîslerin getirilmesi, nesebleri, yânî uzak yakin hisimlari bilmenin zarurî olduguna delâlet etmektedir.
[9]
Hadîsin bas tarafinda su fikir anlatilmaktadir: Insanlar ma'den cevherleri gibi kimisi hâlis ve kiymeti çok, kimisi de karisik ve kiymeti azdir. Insanlarin câhiliyet devrinde faziletli ve keremli olanlari, Islâm'i anlayip amel ettikleri zamanda da faziletli ve keremli olmuslardir. Çünkü Islâm'da fazilet, takva iledir. Buna neseb serefi de eklenince fazileti daha da çok olmustur.
Hadîsin sonunda da iki yüzlü münâfikin her devirde kötü oldugu bildirilmistir. Müslim'in Abdullah ibn Umer'den gelen bir hadîsinde münafik, iki davar sürüsü arasinda gidip gelen bir koyuna benzetilmistir. Bu saskin koyunun iki sürüden bazen birisine, bazen de öbürüsüne kostugu gibi, münafik da cemiyet içinde kâh bir halk zümresine, kâh öbür halk zümresine kosar (el-Câmi'u's-Sahîh, "Sifatu'I-munâfikîn ve ahkâmuhum" 17-"2784").
Kur'ân'-i Kerîm'de de münafiklarin hâlleri pekçok âyette anlatilir. Bunlardan biri sudur: "Hakikat münafiklar (akillarinca) Allah 'a oyun etmek isterler. Hâlbuki O, kendi oyunlarim baslarina geçirendir. Onlar namaz kildiklari vakit üsenç üsene kalkarlar. Insanlara gösteris yaparlar. Allah'/ ancak birazcik hatira getirirler. Onlan(küfüT jlelmân) arasinda bocalayan bir sürü kararsizlardir. Ne onlara, ne bunlara (mal olurlar). Allah kimi sasirtirsa, artik ona bîr yol bulamazsin" (en-Nisâ: 142-143).
[10]
Bu da zikredilen Ebû Hureyre hadîsinin baska bir tarîkidir.
Bu hadîsi Müslim de el-Magâzî'de ve el-Fadâil'de tahrîc etmistir. Hadîsin birinci kismi Câhiliyet devrine âId ict'Imâî ve siyâsî vaziyeti hikâye etmektedir. Bu sebeble nâs ta'bîri, Arab kabilelerini; müslim ta'bîri de Câhiliyet devrindeki Hanîfler'i ifâde etmektedir. Buna göre hadîs, Arablar arasinda Islâm'dan evvelki ve sonraki emaret seklini isaret etmektedir.
[11]
Bu âyette zikrolunan "el-Kurbâ(= Yakinlik) "dan murad, bâzilarina göre Pey gamber'e olan hisimliktir. Onun yakin hisimlari Alî, Fâtima, Hasen, Hüseyin'dir. Bâzilari bu hisimligi, herbiri Peygamber'e hisim olan Kureys batn'larina tesmîl etmislerdir. Ibn Abbâs bunlardandir. Bir de denildi ki, "el~Kurbâ", Allah'a takarrubdur. Buna göre âyetin meali söyle olur: "De ki: Ben bu tebligime karsilik sizin tâat ve iyi amellerinizle A ilah 'a îakarrub, O 'na ve Rasûlü 'ne sevginizden baska hiçbir mükâfat istemiyorum" (Beydâvî, Medârik).
[12]
Hadîsin basliga uygunlugu "Rabia veMudar'dadir" kavlinden alinabilir. Çünkü bunlar iki kabiledir.
[13]
Bu hadîsin basliga uygunlugu da bundan önceki gibidir. Hadîsin sonunda Bu-hân, o ta'bîrlere âid bilgiler vermistir.
[14]
Kureys, Peygamber'in büyük babalarindan Fihr Ibn Mâlik'in adidir. Fihr, onun lakabidir. Kureys kabilesinin bütün soylari buna nisbet olunur. Neseb zinciri söyledir: Fihr Ibn Mâlik ibn Nadr ibn Kinâne ibn Huzeyme ibn Müdrike ibn Ilyâs ibn Mudar.
Ibn Hisâm'a göre Kureys adi, Fihr'in degil, Nadr'mdir. Nadr'm çocuklari ve torunlari Kureysî'dir. Âlimler cumhuruna göre de böyledir.
[15]
Hadîsin açiklamasi: Rivayete göre Abdullah ibn Amr, Tevrat okur ve orada gördügü seyleri hikâye ederdi. Su kadar ki, Abdullah ibn Amr bunlari Rasûlullah'a Isnâd ederek hikâye etmezdi. O, bunlari bir Tevrat haberi olarak naklederdi. Bu arada Kahtân'dan bir melik çikacagini da nakletmisti. MuâvIye emirligi zamaninda bunu isitmis ve buna sinirlenerek yaninda bulunan Kureys hey'etine hitaben metindeki konusmayi yapmistir.
[16]
Sârih Aynî bundan önceki hadîsle ilgili bâzi mukaayeseli açiklamalar yaptiktan sonra, Ahmed ibn Hanbel, Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî'nin Rasûlullah'in kölesi Sefîne'den rivayet ettikleri su mealdeki hadîsi naklediyor: RasûluIIah (S): "Benden sonra hilâfet ancak otuz sene devam edecektir. Ondan sonra melik devri gelir" buyurmustur. Diger rivayete göre: "Otuz seneden sonra Allah, mülkünü o kullarinin idaresini diledigi kimseye verir" buyurmustur. Rasûlullah'in dört halîfesi ile torunu Hz. Hasen ibn Alî'nin alti ay kadar halifelik zamânla-nyle, bu otuz sene tamam oluyor. Hicretin kirkinci yilinda Hasen, Muâviye hesabina hilâfetten çekilmis bulunuyor ve bu târihten i'tibâren imamet, emaret, saltanat devri basliyor...
Hilâfette Kureysli Olmanin Sart Kilinmasinda Hikmet ve Sakit
Olmasinin Keyfiyeti
"Hilâfetten esâs gaye olan seriat hükümlerini tenfîz ve ümmetin islerini tan-zîm, kuvvet ve iktidara dayali bulundugundan hilâfetin sartlarindan asi ve akdemi kuvvet ve kudrettir. Islâm'in evvelinde Kureys kabilesi büyük bir asîret idi ki, seref, haseb, neseb, sayi çokluguna ve mülkün, muhafazasina; ümmetin islerini görmekte, seriat

hükümlerini infazda kuvvet ve kudret cihetinden diger kabilelerden daha üstün durumda idi. Binâenaleyh hilâfet vazifesini icraya Kureys kabilesinde fevkalâde liyâkat ve isti'dâd bulunmaktaydi. Iste bundan dolayidir ki Peygamber "Imâm Kureys'tendir" hadîsi ile hilâfet isini Kureys kabilesine tahsîs buyurmustur. Yoksa bu hadîsten maksad, Kureys'in, sirf Pey-gamber'in sülâlesine'intisâblan demek degildir. Çünkü "Biz peygamberler mî-râs birakmayiz"hadîsi ile, peygamberlerin mîrâs birakmadiklari açiklanmistir. Binâenaleyh birinci hadîs ile hilâfet ve imametin Kureys kabîlesine tahsîs buyu-- rulmasi, o hilâfetin en önde gelen sarti olan kuvvet ve kudretin onlarda tamamen mevcûd bulunmasina dayanmakta idi.

^ Peygamber vefat ettigi gün, Kureys ile Ensâr, halîfe seçimi için Benû Sâide sakîfesinde toplandiktan sonra, Ensâr: "Kureys'ten bir emîr, Ensâr'dan bir emîr ta'yîn olunmak" fikrini ortaya atmislarsa da, Kureys kabîlesi o sirada hilâfetin

hem sihhat ve hem evleviyetinin sartlarini tamamen hâiz olup, her cihetten hilâfete ehliyet ve istihkaaklan bulundugundan, Ebû Bekr: "imâm Kureys'tendir" hadîsini hüccet getirerek Ensâr'i susturup, hem Muhacirler hem de Ensâr toplulugu beraberce Ebû Bekr'e bey'at etmislerdi. Bu sekilde hilâfet makaami Kureys'in idaresine geçmis oldu. Bu târihten i'tibâren hilâfet makaami Râsid Halîfeler zamaninda kamilen (noksansiz), Emevîler ve Abbasîler zamanlarinda da noksan olarak Kureys kabilesinin uhdesinde bulundu. Fakat Abbasî saltanatinin sonlarinda sevket ve satvetlerine, kuvvet ve kudretlerine bir zayiflik ve bozukluk ariz olarak, hilâfetin ilk önde gelen sartini kaybettiler. O sirada nüfuz ve iktidar kazanmis olan Deylem ve Selçuk kabîleleri, bunca zamandan beri Kureys kabîlesinin uhdesinde devam etmis olan Islâm hilâfetini (siyaseten) uh-delerine aldilar.

Daha önce arz edilen Hilâfetin Hâsim ve Kureys kabilelerine mensûb olmasi, hilâfetin sihhatinin sarti olmayip, evleviyetinin sarti oldugundan, ihtiyâç âninda sakit olacagina ve binâenaleyh Kureys kabîlesine mensûb olmayan hali-. fenin de HilâfetM sahîh olduguna Islâm âlimlerinin pekçogu kaail olmuslardir. Sahîh-i Müslim'de de "Sizin üzerinize basi kuru üzüm gibi siyah Habesli bir köleta'yîn olunsa, onu dinleyip itaat ediniz"ve "Sizleri, Allah'in Kitabi'na göre idare edecek olan emîriniz Habesli bir köle olsa bile ona itaat ediniz" hadîsleri .... ile Kureysli olma sartinin ortadan kalkarak, Kureysli olmayan halîfenin hilâfeti sahîh oldugunu açiklamislardir.

Binâenaleyh Emevî ve Abbasî halîfelerinin hilâfeti nasil sahîh ise, sihhatinin sartlari bulundugunda Osmanli pâdisâhlarinin hilâfetleri de sahîh olmustur...

Su kadar var ki, gerek Emevî ve Abbasî ve (gerekse diger halîfelerin), hilâfetin hem sihhat ve hem evleviyetinin sartlarini tamamen üzerlerinde toplama-mis olduklarindan, Râsid Halîfeler devrinde oldugu gibi Hilâfet'leri kâmil degildir. Bunda ise Osmanli Halîfesi ile Abbasî ve Emevî Halîfesi arasinda asla fark yoktur... Binâenaleyh gerek Emevî, Abbasî olsun gerekse Osmanli olsun bir halîfeye bey'at olunduktan sonra "Allah'a ve Rasûlü'ne ve sizden olan emîr sahihlerine itaat ediniz" (en-Nisâ: 59) âyeti geregince bütün müslümânlann ve himâyesi altinda bulunan gayri müslimlerin halîfeye Itaat ve boyun egmeleri vâ-cibdir. (Iskilibli Mehmed Atif, Seriat Medeniyeti, Istanbul, 2. baski, s. 25-28; Prof. Muhammed Hamîdullah, RasûluIIah Muhammed, Istanbul 1973 adli eserin 323 vd. sahîfesinde bu hadîsle ilgili güzel bir tevcîh daha vardir).

îbn Haldun diyor ki: "Hilâfet mansibinin sartlan bes olup dördünde büyük dîn imamlari ittifak ettikten sonra vakt-i hacette sükûtuna dahî zâhib olup, ve besinci sartta ihtilâfa düstüler. Birinci sart: Ilm-i ictihâd; ikinci sart: Adl-i dâd; üçüncü: Kifâye ve secaat ve dördüncü: Havâss ve azanin re'y ü amelde halel ve noksanini mûcib ilel ve afattan salim olmasidir. Besinci sart, neseb-i Kureyst olup büyük dîn imamlarinin bâzilari bu sarti umûm üzere i'tibâr ve bâzilari dahî terk ve ihmâl ettiler" (Ibn Haldun, Mukaddime; s. 187'den naklen Prof. Dr. Ahmet Resit Turnagil, Islâmiyet ve Milletler Hukuku, Ist. 1972, s. 40, dipnot: 45). Ibn Haldun bunlari belirttikten sonra halîfenin Kureys'ten olmasi konusundaki sarti da ele alip, yukaridakilere benzer mütâlâalar beyân ediyor, ayni zamanda muhtelif mezheblerin görüs ve tenkitlerini naklediyor.

[17] Bu hadîs, ayniyle Humus Kitâbi'nda ayri bir tarîkle geçmisti.

Hadîsin sonundaki ta'lîk biraz sonra gelecek hadîsin kisaltilmisidir. Rasûlullah'm onlara hisimligi: a. Anasi Âmine cihetindendir; çünkü o, Âmine bintu Vehb ibn Abdi Menâf ibn Zuhre ibn Kilâb ibn Murre'dir. b. Ve Peygamber'in dedesinin babasinin dedesi olan Kusayy ibn Kilâb cihetindendir. Çünkü onlar Kusayy'in erkek kardesleridir (Kastallânî).

el-Buhârî'nin Humus Kitâbi'nda ibn Ishâk'tan muallak bir surette rivayetine göre Muttalib, Hâsim, Abdu Sems ana bir kardestirler; analari da Âtike bintu Murre'dir. Nevfel ile de bu üçü baba bir kardeslerdir; babalan da Abdu Menâf'tir. Nevfel'in anasi ise Vâkide bintu Amr'dir.

[18] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir.

[19] Bu muttasil hadîs, bundan önce geçen muallak hadîsi açikliyor: Söyle ki: Abdullah ibnu'z-Zubeyr ibni'l-Avvâm, Âise'nin kizkardesinin ogludur. Çünkü Abdullah'in anasi Ebû Bekr'in kizi Esmâ'dir. Esmâ'nin anasi da Ümmü'1-Uzzâ Kayle yâhud Kuteyle bintu Abdi'l-Uzzâ'dir. Âise'nin anasi Ümmü Rûmân bin-tu Âmir'dir. Esma, Âise'nin baba bir kizkardesidir. Âise, Abdullah'i çok seviyordu... (Aynî).

AIse: "Üzerime adak olsun" yerine "Üzerime bir k^!_ âzâd etmek yâhud bir ay oruç tutmak adak olsun" gibi belli bir is söylemis olmami temenni ettim ki, keffâreti de belli ve muayyen olsun; bu yapilinca da yemînden kurtulunsun, demis oluyor. Çünkü "Üzerime adak olsun" mübhem bir yemîndir. Bu söz yaptigi keffâretlerden daha çogunu da muhtemel olur. Onun için kalbi bir, iki ve daha çok köle âzâd etmekle yatismadi. Bu, Âise tarafindan kesin sekilde zimmetten berî olmak hususunda ihtiyat ve içtihadin kemâlinde bir mübalagadir. Belki Âise'ye "Nezr keffâreti, yemîn keffâretidir" tarzindaki Müslim hadîsi ulasmamisti. Eger bu hadîs kendisine ulassaydi, Âise, keffârette böyle mübalaga yapmazdi (Kastallânî).

[20] el-Buhârî burada Usmân'in mushaflar yazdirmayi emretmesi hakkindaki Enes hadîsinin bir tarafini getirdi. Bu hadîs Kur'ân'in Faziletleri Kitâbi'nda genis olarak gelecektir. Hadîsin Kureys'in Menkabeleleri Kitâbi'na girmesi sebebi meydandadir (Ibn Hacer).

Yüce Allah ' 'Biz hiçbir peygamberi kendi kavminin dilinden baskasiyîe göndermedik ki, onlara apaçik antetsin... " (Ibrâhîm: 4) buyurdu. Peygamber, Ku-reys'tendir. Bu sebeble Kur'ân da Kureys dilinde indirildi.

[21] Rabîa ile Mudar'in Ismail'e nisbeti üzerinde ittifak edilmistir. Yemen ehline gelince, onlarin nisbetlerInin toplulugu Kahtân'a ulasir.

[22] Rasûlullah'a göre Arablar'in hepsi Ismâîl Peygamber evlâdindan olduklarini Ibn Sa'd, Alî ibn Rebâh'tan rivayet etmistir. Bu cihetle-Eslem ogullan'na Ismâîl ogullari diye hitâb etmistir.

[23] Unvanli basliga uygunlugu, tezâd ve mukaabele yönündendir. Çünkü esya, zid-diyle tebeyyün eder. Zîrâ hadîste hakîkî sahîh nesebin zikri vardir; bunda ise bâtil olan nesebin zikri vardir. Bu hadîste bâtil neseb iddia edene men' ve azarlama vardir (Aynî).

[24] Bu hadîsin uygunluk ciheti de bundan önce geçen hadîsin basinda zikrettigimizin benzeridir. Bu hadîste bu üç seyde yalanin siddetlendirilmesi hükmü vardir.

[25] Bu hadîsin basliga uygunlugu belki Rabîa ve Mudar kabîle isimlerinin zikri sebebiyle olabilir. Çünkü bu iki kabilenin Ismâîl'e nisbetleri hususunda söz yoktur. Hadîs, biraz farkli sened ile îmân Kitâbi'nda da geçmisti.

[26] Rasûlullah, fitnenin çikis yerinin dogu taraf oldugunu bildirmektedir. Hakîkaten târihte bunu dogrulayan hâdiseler hep dogu tarafta vukû'a gelmistir, belki istikbâlde meydana gelecek büyük beserî fitne ve felâketlerin çikis yerine de isaret etmektedir. Bu hadîs de Iblîs'in Sifati kisminda geçmisti.

[27] Bu bes kabîle Câhiliyet devrinde digerlerinden ayri olarak kuvvet ve seref içinde idiler, tslâm gelince en sür'atli sekilde Islâm'a girdiler. Bu sebeble seref onlarda oldu.

[28] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir. Hadîs Kureys'in Menkabeleri'nde de geçmisti. Son cümle ilk cümleyi takrîr edicidir. Bunda bu kabîleler lehine apaçik bir

fazîlet vardir.

[29]
Usayye kabîlesinin Allah'a ve Rasûlü'ne isyani, bunlara dîn ve Kur'ân ögretmeni olarak gönderilen kirk kisilik ilim toplulugunu Maûne Kuyusu yakininda kiliçtan geçirmeleridir. Rasûlullah bu hâinlere kirk sabah la'net etmis ve "Usayye, Allah'a ve Rasûlü'ne âsî olmustur" buyurmustur.

[30]
Ey muhâtab! "Giföru, Gafara'llâhu lehâ..." sözündeki cinasa bak, ne kadar güzeldir, kulaga ne kadar lezzet vericidir! Kalbi ne kadar düsündürücüdür! Te-kellüften ne kadar da uzaktir... (Kastallânî).

[31]
Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. el-Buhârî bu hadîsi iki tarîkten getirdi.

[32]
Bu hadîslerde sayilan kabileler, Arablar'm en cem'iyetlI soylaridirlar. Bunlardan dört evvelkiler, sonrakilerden daha önce ve harbsiz, kendi arzûlanyle müs-lümân olduklari ve fitratan güzel ahlâkli ve ince kalbli olduklari için, Peygamber, öbürlerinden daha hayirli olduklarini yemîn ile te'yîd ederek bildirmistir. Böyle iken Akra' ibn Hâbis'in bunlari haci vurgunculugu ile itham etmesi, asabiyyet gayretinden ve müslümânlikta ötekilerin öne geçmis bulunmalarindan ileri gelmistir. Nitekim Akra'nin kendisi de Mekke'nin fethi sirasinda müslümân olmus ve "ei-Muetlefetu kuiûbuhum" (et-Tevbe: 60) zümresinden bulunmustur. Kendisi Benû Temîm serîflerindendir. Huneyn'de ve Tâîf muhasarasinda bulunmus, Peygamber ona yüz deve ihsan eylemisti.

[33]
Bu, Ebû Hureyre üzerine mevkuf bir tariktir. Bunu Müslim, merfû' olarak tah-rîc etmistir.

[34]
Basligin birinci kismina uygunlugu meydandadir. el-Buhârî baslikta zikrettigi hâlde "Bir kavmin âzâdlisi kendilerindendir" hadîsini metîn olarak getirmedi. Bunu FarâIz'de Enes hadîsinden olmak üzere getirmistir; lafzi söyledir: "Bir kavmin âzâdlisi kendilerindendir". Burada onu getirmemesi, orada zikretme-siyle yetinmedir.

[35]
el'Câmi'u's-Sahth'in Kerîme ve diger nüshalarinda baslik bu sekilde gelmistir. Ebû Zerr nüshasinda ise "Bâbu kissati Habes" seklinde vâki' olmustur. Bâzi nüshalarda basliklarin sirasinda öne geçme ve geri kalma seklinde degisiklikler vardir. Birçok nüshalarda Zemzem kissasi, Ebû Zerr'in Islâm'i kissasiyle birlikte getirilmistir. Zemzem'in, Ebû Zerr'in kissasiyle ilgisi, Ebû Zerr'in Mekke'de ikaamet ettigi müddetçe Zemzem suyu ile yetinmesi vâkiasidir (Ibn Hacer).

[36]
Hadîsin basliktaki hususlara uygunlugu meydandadir. Çünkü içinde Ebû Zerr'in Islâm'a girisi ve Mescidde kaldigi müddetçe Zemzem suyunu içmekle yetinmesi zikredilmektedir. Hadîs Müslim'de daha genistir.

Ebû Zerr el-Gifârî, Ilk müslümân olan bes zâtin besincisi oldugu, Islâm'i kabulü da'vetsiz, kendi arzusu ile ve yüksek bir irâdenin eseri bulundugu için, Ibn Abbâs gibi büyük bir sahâbî âlimi onun bu Islâm'a girme menkabesini taf-sîlâtiyle rivayet etmis, Imâm el-Buhârî de bu rivayeti müstakil bir bâb açarak Sahth'ine almistir.

Ebû Zerr ilimde, zühd ve takvada, harb ve cihâdda, dogru ve düzgün söz söylemekte, ihlâs ve samimiyette basli basina bir sahsiyet idi. Ilimde Abdullah ibn Mes'ûd'a denk idi. Yalniz idarî ve mâlî islerde garîb Ictihâdlan vardi. Meselâ, bir kisinin iki dirhem ve iki dînâra mâlik olmasini, Kur'ân'da kötülenen "Kenz " (et-Tevbe: 35-36) cümlesinden sayardi. Beytu'l-mâlden verilen dörtyüz dînâr hissesini aldigi gün hepsini fakirlere dagitirdi. Ihtiyâç zamani için muhafaza etmezdi: Azîz Dostum (S) bana "Çikinlayip agzi baglanan her altin, gümüs birer ates parçasidir. O -Allah rizâsi için muhtaçlara verilinceye kadar-sâhibiniyakar" diye vasiyyet etti, derdi. Peygamber'in vefatindan sonra Sam'da ikaamet etti. Muâviye'nin emirligi zamaninda bu ictihâdlan ve Muâviye'nin saltanat sistemli idaresini açiktan tenkîd ettigi ve bu tenkîdlerin halka te'sîr etmesi üzerine evvelâ Medîne'de, sonra da Rebeze'de oturtuldu. 32 yilinda orada vefat etmistir.

[37]
Kahtân, îsmâîl zürriyetinden mi, yoksa degil mi; ihtilaflidir. Himyer, Kinde, Hemdân ve digerlerinden olan Yemen nesebleri, Kahtân'a varip dayanir.

Hadîsin basliga uygunlugu Kahtân isminin zikredilmesindedir. el-Buhârî bunu Fiten'de de getirmistir. Hadîs, oradan çikacak melikin sert ve zalimane idaresini ifâde etmektedir.

[38]
Câhiliyet da'vâsi, Câhiliyet çagrisi demektir ki, Arab'in kendi kabîlesinden im-dâd Için: Ey Fulân ogullari, yetisiniz! diye bagirmasidir. Bu çigligi isiten kabîle halki toplanarak yardim isteyene zâlim olsa bile yardim ederlerdi. Islâm böyle zorbalikla, kavim-kabîle kuvvetiyle hakk alma da'vâsini kaldirip, medenî bir adalet nizâmi ortaya koymustur.

[39]
Hadîsin basliga uygunlugu "Bu Câhiliyet da'vâsi ne oluyor?" sözündedir.

Hadîste bildirilen Abdullah ibn Ubeyy'in o kötü sözü Kur'ân'da da nakledilmistir: "Onlar 'Eger Medine'ye dönersek, and olsun en serefli ve kuvvetli olan, oradan en hakir olani muhakkak çikaracaktir' diyorlardi. Hâlbuki seref, kuvvet ve galibiyet Allah'indir, Peygamberinindir, müzminlerindir. Fakat münafiklar (bunu) bilmezler" (el-Munâfikûn: 8).

[40]
Hadîsin basliga delîlligi meydandadir. el-Buhârî, bunu Cenazeler Kitâbi'nda da getirmisti

[41]
Huzâa, en eski bir Arab soyu olan Ezd sa'bimn bir su'besidir. Evs ve Hazrec, Ezd sa'bindan ayrilan ve Seylu'l-Arîm'in meydana gelmesi üzerine Yemen'deri Medine'ye hicret eden bir soy olduklari gibi, Huzâa da Mekke'ye göç edip gelen bir Ezd soyudur.

Ensâb ilminin ilk müelliflerinden er-RIsâtî'nin beyânina göre Huzâa, Amr ibn Rabîa'dir ki, Rabîa, Luhayy ibn Harise diye de anilir. Bu silsile ensâb âlimlerinden "Huzâa Yemenli'dir" diyenlerin mezhebidir. Huzâa'nm Mudar'dan oldugunu ileri sürenlere göre de, Huzâa, Amr ibn Rabîa ibn Kam'a ibn Hm-dif'tir. Bu zümre gelecek olan Ebû Hureyre hadîsini hüccet getirmislerdir. Su hâlde her iki zümreye göre Huzâa'nm adi Amr'dir; Huzâa, lakabidir. Babasinin adi da Rabîa'dir, Luhayy diye de anilir. Bunda ensâb âlimlerinin Ihtilâfi yoktur. Ihtilâf yalniz büyükbabasindadir. Huzâa'nm Yemenli oldugunu kabul edenlere göre büyükbabasi, Harise ibn Amr'dir. Mudar'a nisbet edenler de dedesi Kam'a ibn Hindif tir dediler.

Bâzi ensâb âlimleri de bu iki görüsü söylece birlestirirler:' 'Kam'a ibn Hin-dif'in karisi, oglu Luhayy'e gebe iken Kam'a ölmüstür. Bunun üzerine kadin, Yemen'e, Harise ibn Amr'in yanma gitmis ve orada dogurmustur. Bu sebebîe Harise, Luhayy'i evlâd edinerek kendisine nisbet etmistir" demislerdir.

Amr ibn Rabîa'ya Huzâa denilmesinin sebebine gelince, müelliflerin bildirdiklerine göre, Yemen'in Me'rib sehrindeki su bendi yikilip Seylu'1-Arîm de nilen âfetin meydana gelmesi üzerine susuz kalan Ezdiler etrafa dagildiklari sirada, diger Ezd kabilelerinden ayrilarak, oglu Ile birlikte Hicaz'a gelmis ve Mekke civarina yerlesmis olmasidir. Çünkü Huzâa kelimesi, birseyden ayrilmis parçaya denir.

Huzâa, Mekke'ye yerlestikten sonra, orada Ismâîl Peygamber zamanindan beri mekân tutmus ve Mekke'nin idaresini, Ka'be'nin bütün vazifelerini ellerine almis olan Cürhümîler'i oradan kovup, idareyi eline almistir. Bir müddet sonra Peygamberdin dedelerinden Kusayy ibn Kilâb, Huzâî baskanlarindan HuleyPIn kizi Hibâ ile evlendigi için, Peygamber'in dedeleriyle ve Ka'be'nin hakîkî bir vârisi ile hisimlik kazanmislardir. Fakat Huleyl'in vefatindan sonra Kusayy, Mekke'nin idaresine ve Ka'be'nin bütün vazifelerine hakk kazanarak eline almis ve üçyüz küsur sene devam eden Huzâî idaresine son vermistir (Bâzi kisaltmalarla Aynî'den),

[42]
Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir.

Hindif, kabîlenin anasidir. Handefe, yâni hervele ile yürüdügü için bununla lakablandirildi. Bu kadinin ogullan, babalarina degil de analarina nisbetle meshur oldular.

Kam'a da anasina nisbet edilmistir. Yoksa onun babasinin ismi Ilyâs ibn Mudar'dir. Hadîsteki Ebû Huzâa kavli, o Ezd'den bir soydur demektir (Aynî).

[43]
Amr ibn Luhayy, Sâibe ve Bahîra bid'atlerinden baska, Ibrahim ve oglu Ismâîl Peygamberler'in teblig ettikleri tevhîd dînini ilk bozan ve ilk put diken; Vasîle, Hâni

adaklarini ilk îcâd eden kimsedir. Bir ara Amr, Mekke'den Sam'a gitmis, Belkaa mintikasmdaki eski Maâb sehrine vardiginda Amâlika'nm putlara taptiklarini görmüstü. Bu putlardan kurak zamanlarinda yagmur, harb ve felâket zamanlarinda yardim dilediklerini ögrenmis; onlardan isteyip aldigi Hubel adli putu götürüp Ka'be'ye dikti. Halki buna ta'zîm ve ibâdete da'vet etti... (Ibn Ishâk).

Aynî'nIn bildirdigine göre, târihte meshur olan Lât putu da Huzâa'nin eseridir.

Iste Amr ibn Luhayy tarafindan ortaya konulan bu bid'atler, Kur'ân'da da bildirilip reddedilmistir: "Allah ne Bahîre'den, ne Sâibe'den, ne Vasîle'den, ne de Hâm 'dan hiçbirini (mesru') kilmamistir. Fakat o küfredenler Allah 'a karsi (bize bunlari o emretmistir diye) yalan düzerler. Onlarin çogunun (avâmm) ise akillari ermez" (el-Mâide: 103).

Ulastigimiz OnbesincI Hicret Asri'nda da maalesef Amr Ibn Luhayy zihniyetinde birtakim putçu ve bid'atçi zümreler hâlâ mevcûddur!...

[44] Baslik Ebû Zerr nüshasinda böyle gelmistir. Baskalarinda ise sâdece "Arab'in Cahilligi Babi" seklindedir. Dogru olan da bu ikincisidir. Çünkü burada Zemzem ve onunla ilgili birsey zikredilmemistir. Bâzi nüshalarda ise bu bâbdan ön ce Ebû Zerr'in Islâm'a girmesi babi vâki' olmustur (Aynî).

[45] Hadîsin bâb basligina uygunlugu "Arab'in cahilligi" sözündedir. Hadîste basr ligin birinci kismina âid birsey yoktur.

Ibn Abbâs, Saîd ibn Cubeyr'e Arab'in cahilligini apaçik gösteren âyetleri ta'rîf edip ögretmistir ki, bunlar el-En'âm Sûresi'nin 136. âyetinden i'tibâren 140. âyetine kadar devam eden âyetlerdir. Ibn Abbâs bunlardan sonuncusunu okumak suretiyle son hududu belirtmis oluyor:

' 'Onlar A Hah için, O 'nun yarattigi ekin ve meyvelerle hayvanlardan bir hisse ayirdilar da kendi bos zannlannca 'Su Allah 'm' dediler, 'Su da ortaklarimiz (olan putlar)zrt'. Ortaklarina âid olanlar Allah 'a ulasmaz amma, Allah 'a âid olanlar; (evet) onlar ortaklarina gider! HükmedegeldIkleri bu seyler ne kötüdür! Bunun gibi onlarin ortaklari (olan o putlarin hizmetçileri), müsriklerden birçoguna -hem onlari helake düsürmek, hem kendilerine karsi dînlerini karmakarisik etmek için- öz evlâdlarini (kendi elleriyle) öldürmesini hos göstermistir. Eger Allah dileseydi bunu yapmazlardi. Artik sen onlari düzmekte devam ettikleri o yalanlarla basbasa birak. Onlar bâtil zannlariyle dediler ki: 'Bu davarlarla ekinler haramdir. Onlari bizim dilediklerimizden baskasi yiyemez. Su davarlarin da sirt-Iari{n3. binmek) haram edilmistir \ Birtakim davarlar da vardir fii, üzerlerine Allah *m ismini anmazlar onlar. (Besmelesiz öldürüp veya ölü olarak yerler. Bütün bunlari) O'na (Allah'a) karsi (böyle emrediyor diye) iftira ederek (uydurdular). O (Allah), bunlari, yapmakta olduklari Iftiralari yüzünden cezalandiracaktir. Bir de (söyle) dediler: 'Su davarlarin karinlarinda bulunan(yavru)lar (canli do-garsa) sâde erkeklerimiz için (halâldir), kadinlarimiza haram kilinmistir. Eger o, ölü (dogar) ise onlar bunda ortaktirlar'. (Allah) onlarin (bu halâldir, bu haramdir yollu) vasiflarinin cezasini verecektir. Sübhesiz ki O, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir, hakkiyle bilendir. Ilimsizlik yüzünden çocuklarini beyinsizce öldürenlerle Allah 'in kendilerine ihsan ettigi (halâl) rizki, Allah 'o iftira ederek, haram sayanlar muhakkak ki maddî ve ma 'nevî en büyük zarara ugramistir. Onlar sübhesiz ki sapmislardir ve (ondan sonra) dogru yolu da bulamamislardir" (el-En'âm: 136-140).

[46] Hadîsin basligin Ilk kismina uygunlugu meydandadir. Çünkü Peygamber Yûsuf'u babalarina nisbet edince, bunun digerlerinde de cevazina delîl olmustur.

Ibn Umer ile Ebû Hureyre'nin burada ta'Ilîk seklinde verilen rivayetleri Ehâ-dîsu'l- Enbiyâ'da senediyle geçmisti. el-Berâ'nin hadîsi de mevsûl ve uzun bir metin hâlinde Cihâd Kitâbi'nda, "Hezîmet sirasinda sahâbîlerinî saff yapan kimse bâbi"nda geçmisti. el-Berâ hadîsi de basligin ikinci kismina delîl olmustur. Çünkü Peygamber kendisini, dedesi Abdulmuttalib'e nisbet etmistir.

[47] Bu hadîsin de basliga uygunlugu, Peygamber'in kendi asiretini, her kabîleyi babalarina nisbet ederek zikretmesi yönündendir.

[48] Bu hadîs de yukaridaki hadîsin diger bir tarikidir.

[49] Bundan Önceki hadîslerde oldugu gibi, burada da RasûluIlah Kureys oymaklarini husûsî surette ve ma'lûm olan baba adlariyle birer birer çagirip hitâb etmistir. Peygamber, Kureys soylarini bir formül ve birbirinin ayni olan bir cümle ile da'vet etmistir. Çünkü bu dînî bir akiddir, bir ahd ve misâktir. Bu sebeble Peygamber her kabîleyi andikça "Ibâdet ve ubudiyet mukaabilinde kendinizi Allah'tan satin aliniz!" buyurmustur. Binâenaleyh bu tekrar, akdin ve ahdin îcâ-bidir, edebî üslûba aykiri bir itnâb (yânî uzatma) degildir, tamâmiyle hukuk üslûbuna uygundur.

[50] Buradaki iki hadîsin basliktaki kisimlara uygunlugu bellidir. Bu hadîsler Kitâbu'l-lydeyn'de tam ve açiklamali olarak geçmisti.

el-Habesu, el-Habesetu, el-Uhbusu, karalar taifesinden bir cins nâsin ismidir, evvelkilerin cem'i Hubsân gelir, üçüncüsünün cem'i Ehâbis gelir... (Kaa-mûs Ter.)

Er/ide, bu kavmin dedesi veya ninesidir.

[51] Yânî soyuna, ana-babasina ve dedelerine sövülmemesini, kötülenmemesini, onlara ilgi ve muhabbet beslenerek söz gelmesine karsi kiskanç olmak isteyen kimse babi.

[52] Baslik ile hadîs arasindaki uygunluk noktasi Rasûlullah'in Hassân'a: "Kureys obalari arasinda benim soyum da vardir, onlar nasil olacak?" buyufmasidir. Pey-gamber'in bu sorusundan, hiciv ve kötüleme sekillerinin çogu kisinin soyuna eksiklik verecegi anlasilir.

Peygamber, Hassân'a istedigi izni verdi. Ve Ebû Bekr'e git, Kureys soylarini o daha iyi bilir... buyurdu. Hassan da Ebû Bekr'e gitti. Sonra geldiginde: Yâ Rasûlallah! Hakîkaten Ebû Bekr nesebiniz Hâsim ogullari'ni Kureys'in yüz kizartan ayiplarindan ayirmak için bana çok kiymetli bilgiler verdi, demistir. Peygamber, Hassân'i Kureys sâirlerine karsi mukaabeleye tesvik etmis. "Hassan, Rasûlullah nâmina Islâm'i müdâfaa için güzel kokulu nefesini sarf et -tikçe Cebrail onunla beraberdir" demistir. Hattâ siir yarisinin ateslendigi günlerde: "Allah'im, Hassân'i Rûhu'1-Kuds ile kuvvetlendir!" diye duâ etmistir.

[53] Buhârî iki âyetin bu iki cümlesini bu baba unvan yapmakla, Rasûlullah'in en meshur isimleri Muhammed ve Ahmed olduguna isaret etmistir. Bu iki isim Hamd maddesinden alinmistir ki, kisinin fazîletini anarak övmekten'ibârettir. Su hâlde Ahmed, Allah'i yüce sifatlariyle ve kudret eserleriyle öven ve övmesini bilen kimse demektir. Muhammed de fazilet ve güzellikleri anilarak övülmüs kimse demektir. Peygamber'in Ahmed adi, geçmis peygamberlerin kitâblarmda zikredilmis; Muhammed adi ise Kur'ân'da verilmis olup, her ikisi de en güzel iki isimdir. Gelecek hadîste kasdolunan da bu alemiyettir.

[54] Hadîsin basliga uygunlugu bellidir. Hadîsteki bes adedi -adet mefhûmunun kiymeti olmadigi ilmî esâsi geregince- ziyâde sayiyi reddetmez. Bir de bu bes adin eski kitâblarda bulunmalari ve geçmis ümmetlerce taninmis olmalari cihetiyle tahsis ile ifâde edilmis denilebilir.

[55] Kureys, Peygamber'i kötüleyecek bir husus bulamayinca gülünç seyler uyduruyorlardi. Onlardan biri de bu hadîste haber verildigi üzere, "Medholunmus" demek olan "Muhammed"i, "Zemmolunmus" demek olan "Muzemmem"le degistirmeleridir. Bunu degistiren Ebû Leheb'in karisi ve Ebû CehPin kizkar-desi Avrâ'dir (Kastallânî).

[56] Bu baslik, Kur'ân diliyle Peygamber'e verilmis olan en sevimli bir adi daha bildirmektedir:

"Muhammed, adamlarinizdan hiçbirinin babasi degildir. Fakat Allah'in Ra-sûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah herseyi hakkiyle bilendir " {el-Ahzâb: 40).

. "Hâlem, Âsim kiraatinde tâ'nin fethiyle, digerlerinde kesriyle okunur. Kesr ile Hâlim, fail isim olup hatmeden, nihayete erdiren yâhud mühürleyen demek olur. Feth Ile Hâtem de âlet ismi olup mühür demektir. Mühür de bir seyin tev-sîk ve tasdiki için nihayete basildigindan hem âhir ma'nâsini, hem tasdîk ma'-nâsmi içine alir. Su hâlde iki kiraat Hâtemu'n- Nebiyyîn vasfinin iki mefhûmunu ayri ayri hatirlatiyor. Yânî Muhammed Rasûlullah hem peygamberleri hitâma erdiren son peygamberdir... hem de bütün peygamberleri tasdîk ve tevsîk eden ilâhî bir mühürdür. Eger o gelmese idi diger peygamberler unutulup gidecek, târihte onlarin mevcudiyetlerini ve nübüvvetlerinin hakkiyyetini ilmen isbât müm-kin olmayacakti. Çünkü diger peygamberlerin hayât ve mevcudiyetleri târîhin sînesinde Muliammed'In hayâti gibi vuzuh ve vusûk ile ma'lûm degildir. Öyle ki bugün Kur'ân olmasa idi, Mûsâ ile îsâ'nin bile varliklari ciddiyetle isbât olunamazdi. Muhammed'in hayâti ve peygamberliginin târîhte vuzuh ve

kat'iyetle ma'lûm olmasi sayesindedir ki, diger peygamberlerin de mâzîdeki nübüvvetlerini tasdîk için bir vesîka elde edilmis bulunuyor. Ayni zamanda Muhammed (S) diger peygamberlerin kendisi hakkindaki besaretlerini tahakkuk ettirmek i'-tibâriyle de onlarin nübüvvetini mühürleyen ilâhî bir damgadir. Muhammed'in nübüvveti ile beseriyet dîn bakimindan tekâmül gayesine ermistir. Ondan sonra baska peygamber beklememeli, Muhammedi nuru ta'kîb eylemelidir" (Hakk Dîni, V, 3906).

[57] Hadîsin basliga uygunlugu ma'nâsindan alinir. Çünkü hadîsin el-Ismâîlî'deki tarîklerinin birinde Usmân; o da Selîm ibn Hayyân rivayetinde "Ben o kerpicin yerindeyim, geldim ve peygamberleri sona erdirdim" ifâdesi vardir.

[58] Bu da Hâtemu'l-Enbiyâ hadîsinin diger bir sahâbîden gelen tarîkidir.

Peygamber'in hâiz oldugu Hâtemu'l-Enbiyâ sifatini temsilî bir uslûb ile mü-rekkeb bir temsil hâlinde ifâde etmesi, san'at bakimindan çok beligdir. Mürek-keb tesbih, bütün müsebbeh manzumesinden alman bir vasfin müsebbehun bih manzumesine kiyâs ve tatbikinden Ibarettir. Ve cazibeli edebî bir san'attir. Hadîste halki ahlâk güzelliklerine irsâd etmek gayesiyle gönderilen peygamberler camiasi, esâsi kurutmus, duvarlari yükselmis ve bütün insâ eksiklikleri ve süsle-yicileri tamamlanmis, yalniz bir tuglanin yerine konulmasi eksik kalmis bir binaya benzetilmistir. O, konulmasi geri kalan tugla da benim ve bu cihetle peygamberlerin bir tamamlayacisiyim buyurulmustur. "Ben ancak ahlâk güzelliklerini ve insanlik faziletlerini tamamlamak için gönderildim " hadîsi de bu hakikatin bir ifadesidir.

[59] Bu baslik Ebû Zerr nüshasinda böyle vâki' olmustur. Nesefî nüshasinda mev-cûd degildir. Bu basligi el-Ismâîlî de zikretmemistir. Bu basligin burada sabit olmasinda i'tirâz vardir. Çünkü bunun yeri, gelecegi üzere el-Magâzî'nin sonudur. Zahir olan su ki musannif bu Âise hadîsini burada getirmekle, sâdece Peygamber'in ömrünün mikdârini beyân etmek istemistir. Husûsiyle.vefat zamanini degil. Bu husustaki ihtilâf ileride gelecektir... (Ibn Hacer)

Sarihlerin verdikleri izahlari özetlersek, deriz ki, Peygamberlerin sonu olan Peygamberimiz, bu fânî hayâttan ebediyet âlemine geçtiginde en kuvvetli riva yete göre 63 yasinda Idi. Yine en kuvvetli rivayete göre Rebîu'l-evvel ayinda bir pazartesi günü vefat etmisti. Bu pazartesi, cumhura göre ayin oniktsinde; buna en yakin ve kamerî haseblara uygun rivayete göre ayin sekizine tesadüf etmisti (Tecrîd Ter,, 9, 299).

[60] el-Kinâye: Kitabe vezninde bir baska nesneye istidlal olunacak bir kelâm söylemek ma'nâsinadir, refes ve gâit gibi...

el-Künye: Kâf'm kesri ve dammi ile bir adama eb, um, ibn, bint kelimelerinin birini muzâf ederek tesmiye eylemek ma'nâsinadir ki, onunla isimden tevriye edilmis olur...

et-Tekniye ve el-îknâ: Bunlar da bir adama künye vaz' eylemek ma'nâsinadir... (Kaamûs Ter.).

Bu hadîslerdeki nehiyler, tenzîhî nehiylerdir. Bu hadîsler sirasiyle Buyu' ve Cihâd Kitâblarfnda da geçmislerdi.

[61] Bu hadîs, Peygamber'in künyesi konusuna bir lahika, bir ek olarak getirilmistir. Peygatnber, büyük oglu Kaasim'm adiyle künyelenmistir, kendisine Ebü'l-Kaasim denilirdi. Medine'de Mâriye'den dogan Ibrâhîm adindaki diger oglu ile de künyelendigi vâki'dir...

[62] Hâtem kelimesi hakkinda biraz önce bilgi verilmisti. Her iki okunusa göre Nübüvvet Hâtemi demektir. Nübüvvet silsilesi sona erdigine ve Hz. Muhammed'-den sonra hiçbir peygamber gelmeyecegine delâlet eden eser demektir. Beydâvî, Tef sîrînde Peygamberlik mührü, Peygamber'in iki küregi arasinda bir eserdir ki, o, eski ümmetlerin mukaddes kitâblarinda bildirilen alâmet olmustur. Yazili vesikalarin damgalanmasi nasil içindekilere i'tirâzdan onu korursa, bu peygamberlik nisanesi de va'd edilmis peygamberi kötülemekten o suretle koruyacaktir, demistir.

[63] Buhârî bu eserin sekli ve büyüklügü hakkinda iki seyhinin tefsirini buraya koymustur. Bunun bir et beninden yâhud iki et beninden birleserek güvercin yumurtasi kadar büyümüs olmasindan Ibaret olduguna dâir rivayetler de vardir. Bunlar o eserin sekil ve mâhiyeti hakkinda güvenilir haberlerdir. Bunun disinda birtakim efsânevî rivayetler de vardir ki, bunlar Ibn Dihye, Zehebî, Ibn Hacer, Kastallânî gibi intikadci âlimler tarafindan reddedilmistir. Ibn Hacer el-Heytemî de: Râvîler, nübüvvet hâtemi ile Peygamber'in mührünü karistirmislardir, demistir.

Râvî es-Sâib ibn Yezîd Medine'de en son vefat eden sahâbîdir. Hicretin 91. yilinda 96 yasinda vefat etmistir.

[64] Yânî Peygamber'in vücûdu ve huylari hakkindaki mübarek vasiflarini beyân babi.

et-Vasf ve's-Sifa: Ikinci bâbdan masdardir. Bir nesneyi sifatlamak ma'nâ-smadir ki, halkan ve hulkan alâmetlerini saymak ve beyân eylemekten ibarettir (Kaamûs Ter.).

[65] Hadîsin basliga uygunlugu Ebû Bekr'in Hasen'i hilkatçe Peygamber'e benzetmesi yönündendir ki, bu da Peygamber'i sifatlamaktir.

Hasen ibn Alî hicretin üçüncü senesi ramazâninda dogdugu için, vakia sirasinda yedi yasinda ve iyiyi kötüyü ayirdedecek bir çagda idi. Bu cihetle vasitasiz, dogrudan dogruya dedesi Rasûlullah'tan rivayeti vardir. Bu hadîsten anlasildigi üzere bütün tabakaat kitâblarinda Hasen'in, Rasûlullah'a çok benzedigi yazilmistir.

Rasûlullah'a sîmâci benzeyenlerin Ca'fer ibn Ebî Tâlib, Hasen ibn Alî Kusem ibn Iyâs, Ebû Sufyân ibn Haris, Sâib ibn Ubeyd oldugu da nakledilmistir. Afirât'ta RasûluIlah'a en çok benzeyen sahâbînin Enes ibn Rabîa oldugu bildirilmistir. Enes ibn Mâlik, Ibn Rabîa'yi her gördügünde onun boynuna sarilip aglar ve: Her kim Rasûlullah'i görmek isterse, bu zâtin yüzüne baksin! dermis.

[66] Bu hadîs de bundan önceki hadîsin baska bir tarîkidir.

Ebû Cuhayfe Vehb Ibn Abdillah, Suvâe ibn Âmir kabîlesindendir. Suvâe ogullari tarafindan Rasûlullah'a gönderilen hey'et içinde idi. Veda Hacci'na katilmislardi. Rasûlullah'in bunlara verilmesini emrettigi develeri sonra Ebû Bekr verip, bu emri yerine getirmistir.

[67] Bu da Abdullah ibn Recâ'dan gelen diger bir tarîktir.

[68] el-Ismâîlî rivayetinde hadîsin sevkinde su ziyâde vardir: Ibn Büsr'ün râvîsi Hariz ibn Usmân söyle demistir: Himis'ta insanlarin Abdullah ibn Büsr'den sorup müskillerini çözdüklerini gördüm. Genç bir delikanli oldugum hâlde ben de yanma yaklastim ve:

— Rasûlullah'i gördün mü? diye sordum. O da:

— Evet gördüm, dedi. Ben:

— Rasûlullah ihtiyar mi idi yoksa genç mi idi? dedim. Ibnu Büsr beni oksayarak:

— Alt dudagi ile çenesi arasinda biraz beyaz teller vardi, dedi.

Sârih Kirmani: Hadîsin metnindeki "Saarât = Saç telleri" lafzinin azlik ifâ de eden bir cemi' sîgasi olduguna ve on sayidan az adedde kullanildigina bakarak: Rasûlullah'm çenesindeki beyaz killar on sayisindan fazla olamaz, demistir. Sârih Aynî de: Bâzi büyük rivayet üstâdlarinin "onyedi" dediklerini isittim, diyor.

Bu hadîsin rivayet ilmi bakimindan bir özelligi ve kiymeti, Buhârî'nin stt-lâsiyyâtindan olmasidir, yânî bunu Rasûlullah'tan üç vâsita Ile rivayet etmis bulunmasidir. Buradaki vâsitalar: Isâm ibn Hâlid, Harîz ibn Usmân, Abdullah ibn Büsr'dür. Buna "Â/î isnâd" denilir. Bu nevi' rivayetin yüksekligi râvî ile Peygamber arasindaki vâsitanin azligindan ve hatâ ihtimâli olmamasindandir. Bu Abdullah Ibn Büsr hadîsi, Buhârî'deki yirmiüc sülâsiyyâtin onüçüncüsüdür.

[69] Rabîa ibn Ebî Abdirrahmân, Medine'nin en yüksek tabiî fakîhlerindendir. Rabîatu'r-Re'y denilmekle taninmistir. 136 târihinde vefat etmistir.

Bu saç tellerini Umer ibn Abdilazîz de görmüs, o da Enes ibn Mâlik'e bunun sebebini sormus. Enes ona da: Rasûllullah saçma koku sürmek i'tiyâdinda idi, ondan kizarmistir, demistir.

RasûluIlah'in beyaz saçinin sayisina kadar zabtedilip incelenerek asirdan asira nakledilip gelmesi, baska hiçbir târihî sahsa müyesser olmayan bir vakiadir. Amiyane bir bakisla lüzumsuz bir mesaî sanilan bu rivâyetlerdeki ve onlarin inçelenmesindeki kiymet ve ehemmiyeti târihî vakialarin vesikalarini arayan ve inceleyen tarihçilere

sormalidir...

[70]
Bu, Rabîa yolundan gelen Enes hadîsinin diger bir tarîkidir. 19. Bâb'daki 43 rakamli Âise hadîsinde Peygamber'in altmisüç yasinda vefat ettigi bildirilmisti. Müslim'in Enes ibn Mâlik'ten gelen diger bir rivayet tarîkinde de altmisüç yas bildirilmis olmasi, Âise hadîsini te'yîd etmektedir. Bu sebeble âlimler cumhuru Peygamber'in altmis üç yasinda vefat ettigine hükmetmislerdir.
el-Ismâîlî bu iki rivayet arasindaki sayi farkina bakarak, sübhesiz bunlardan yalniz birisinin sahîh olmasi gerekir demistir. Aynî de bunu naklettikten sonra: Bu iki rivayetin ikisi de sahihtir. Aralarindaki sayi farkina gelince, altmis rivayet eden râvînin dogum ve vefat taraflarindaki kesirleri atarak rivayet ettigine hamlolunur demistir.

[71]
Iki tire arasindaki ibare, metindeki kelimenin damme ile "Hulk" okunusuna göredir. Nüshalarin çogunda bu kelime fetha ile "Halk" seklinde gelmistir.

[72]
Peygamber'in saçini sakalini boyamadigini bildiren rivayetlerin çoklugu karsisinda Buhârî ile Müslim'in Sa/z;7*'lerinde, Abdullah ibn Umer'in Rasûlullah'in boyadigini gördügüne dâir hadîsi, boyamanin bir defaya; boyamadigi rivayetleri ise diger vakitlerdeki umûmî i'tiyâdina hamledilerek te'lîf edilmis ve her iki rivayet sahîh sayilmistir.

[73]
Ibn Humâm hadîsteki bu hülleyi: Kirmizi ve yesil çubuklu olarak dokunmus Yemen kumasindan ma'mûl iki kat elbisedir, diye ta'rîf etmis ve sirf kirmizi kumas olmadigini bildirmistir. Çünkü sirf kirmizi kumastan biçilmis libâsin kullanilmasi nehyedIlmistir. Ibn Melek gibi sarihler "Fî hulletin humrâ" lâfzini "Içinde kirmizi çizgiler bulunan" diye kayidlamislardir. Hadîs zahire hamledilse bile, bununla kirmizi giymenin cevazina istidlal edilmez, belki Peygamber bunu ne-hiyden evvel giymistir.

[74]
Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir.

[75]
Bu hadîs, Abdest, Namaz, Siyer bölümlerinde bâzi küçük farklarla rivayet edilmistir. Hadîsin buradaki kismi Peygamber'in sihhî vaziyetinin çok iyi oldugunu, en sicak zamanlarda bile mizacinin i'tidâlde bulundugunu, sefer hâlin'de dahî temizligine çok ehemmiyet verip miskten daha güzel koktugunu bildirmektedir.

[76]
Basliga uygunlugu Peygamber'in cömertlikle vasiflanmis olmasidir. Bu hadîs Vahy ve Oruç Kitâblari'nda da geçmisti.

[77]
Basliga uygunlugu "Yüz çizgileri parlar bir hâlde" sözündedir. Çünkü bu, Peygamber'in sifatlan cümlesindendir.
Bu hadîsi Müslim, Süt Emzirme Kitâbi'nda getirmis, degisik senedleri ve metinlerini orada siralamistir (Müslim Ter., IV, 384).

[78]
Basliga uygunlugu "Yüzü parlardi" sözündedir. Ka'b'm bu hadîsi, onun meshur tevbesinden bir parçadir. Bu uzun bir metinle Magâzî'de gelecektir. Buhârî bunu kisa ve uzun metinlerle birçok yerlerde getirmistir: Vesâyâ'da, Cihâd'da, Vufûdu'l-Ensâr'da,Tefsîr'de, Ahkâm'da...

[79]
Kam kelimesi ümmet, cemâat, soy ma'nâlarina da gelir; bu hadîste soy ma'nâsi kasdedilmistir. Hadîste Âdem ogullari'nin teskil ettikleri soylar batindan batina, aileden aileye temiz bir intikal ile süzülecegi ve Rasûlullah'm zâti da aralarina hiç sifâh (zina) karismayarak temiz babalarin sulbünden, halâl analarin pâkize rahmine intikal ettigi ve en sonu bütün kabilelerin hürmet ettigi en temiz Hâsimî soyundan meydana geldigi bildirilmis oluyor. Belli bir hakikattir ki, Muham-med'in intikali keyfiyeti târîhen zabtedilmis olarak Ismâîl Peygamber'in evlâdinin sulbünden baslar. Sonra Kinâne'den, sonra Kureys'ten, sonra Hâsimî ogullari'n-dan intikal ederek gelir.
"Karnen fe karnen" lafzindaki "Fâ" edati, fazilette tertibe delâlet ettiginden, Peygamber'in neseb zincirine âid faziletin bir tertîb içinde uzaktan yakina dogru geldikçe terakki ederek arttigim Ifâde eder.

[80]
Rasûlullah, vahiy gelmeyen hususlarda kitâb ehline uymayi müsriklere benzemeye tercih ederdi. Bu da kitâb ehlinin müsriklerden ve putperestlerden ziyâde hakka, hakikate yakin olmalarindan ve hiç degilse bir peygamberin serîati ba-kiyyesine vâris bulunmalarindan idi. Bu sebeble haklarinda vahiy gelmemis vâk'-alarda geçmis serîatlerin Allah tarafindan reddedilmemis hükümleriyle amel edilmesi bir düstûr olarak emrolunmus ve bu ser'î ve fer'î bir delil olmustur. Peygamber'in yüksek vazifelerinin basinda sirkle, putperestlikle mücâhede bulundugundan dolayi kiyafet, saç sekli, giyim, kusam... gibi hârici sekille ilgili hususlarda bile onlara benzemekten çekinirdi. Putperestlik nizâmi tamâmiyle yikildiktan sonra müsriklere benzemek sakincasi kalmayinca Peygamber saçlarini iki bukle hâlinde iki tarafa birakmaga baslamistir.

[81]
Ebû Abdillah Cedî söyle demistir: Ben Âise'den Rasûlullah'in ahlâkini sordum da o bana söyle cevâb verdi: Rasûlullah fahis, mutefahhis degildi; yâni O, ne çarsida pazarda çigirtkanlik yapardi, ne de kötülüge kötülükle karsilik verirdi. Bil'akis O, kusuru affederdi. Bir yerde bir eksiklik görürse yüzünü öbür tarafa çevirirdi (et-Tirmizî).
Hakîm ibn Eflah ile Sa'd ibnu Hisâm, Âise'ye gittiler. Sa'd dedi ki: Ben Âise'ye: Ey Mü'minlerin Anasi! Bana Rasûluüah'm ahlâkindan haber ver, dedim. Âise: Sen Kur'ân okumuyor musun? dedi. Evet, okuyorum, dedim. Allah'in Peygamberi'nin ahlâki Kur'ân'dan ibaret idi, dedi... -Yânî: O darihrsa Kur'ân darildigi için darilir, begenirse Kur'ân begendigi için begenirdi-. (Müslim, Salâtu'l-Musâfirîn ve kasrina, Câmiu salâti'1-leyl babi; Müslim Ter., II, 384-387, Gece namazini... cami olan bâb)

[82]
Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir. Buhari bunu Edeb'de; Müslim de Fa-dâil'de getirmistir.

[83]
Basliga uygunlugu bellidir, çünkü içinde zikredilen, Peygamber'in vasiflarindan bir kismidir.

[84]
Bu hadîste Peygamber'in yüce sifatlarindan haya sifati en belig sekilde belirtilmistir: Sübhesiz ki cemiyetin en hayâli sinifi, kendi ismet örtüsü içinde faziletle yasayan bakir kizlardir. Peygamber'in bunlardan da utangaç-olmasi, müsebbe-hin müsebbehun bih'ten üstünlügünü ifâdedir vç çok beligdir.

[85]
Bu ta'rîf olunan hey'ete Tecnîh, îciinâh ... denir...
el-îctinâh fî's-Sucûd: Musallî iki ellerinin ayalarina çöküp kollarini yere yaymayarak yerden yukarica dirseklerini kaldirip ve karninin iki tarafina kistirmayarak koltuklarini kogusça tutarak, ayniyle kanat seklinde tutmak ma'nâsinadir ki, bu vaziyet üzere ser'î emir sâdir olmustur (Âsim Efendi, Kaamûs Ter.).
Hafiz Ebû Nuaym: Rasûlullah'in koltuk altlarinin beyaz olmasi Peygamberlik alâmetlerinden biridir, demistir.

[86]
Hadîsin basliga uygunlugu "Bacaklarinin akligi hâlâ gözümün önündedir" sö-zündedir. Bu hadîs Abdest Alma Kitâbi'nda ve diger birçok yerde küçük farkliliklarla geçmisti.

[87]
el-lsmâîlî rivayetinde: "O, sözü ayira ayira söylerdi, dinleyenlerin gönüllerine sinerdi" ziyâdesi de vardir.
Hadîs, Peygamber'in konusma seklinin agir agir, tane tane oldugunu; saymak isteyen kisi O'nun kelimelerini, harflerini sasirmadan sayabilecegim bildiriyor. Böylece Peygamber'in anlatma ve ögretmedeki hârika bir sifati gösterilmis oluyor.

[88]
Basliktaki bu hadîsi el-BuKâri I'tisâm Kitâbi'nda senediyle getirmistir.

[89]
Basliga uygunlugu açiktir. Çünkü gözünün uyuyup kalbinin uyumamasi, azametli sifatlardan ve ulu hasletlerdendir. Bu hadîs Teheccüd Kitâbi'nda da geçmisti.

[90]
Buhârî bunu burada kisaltilmis olarak getirdi. Insâallah yerinde daha genis gelecektir. Bunu Müslim, îmân'da getirmistir.

Hadîsin sevkinden ve beyân tarzindan, bunun Mi'râc vak'asi olmadigi anlasiliyor. Bu kissanin Peygamber'e vahy ve peygamberlik gelmeden evvel vuku' buldugu hadîsin metninde açikça belirtilmistir. Hâlbuki Mi'râc bir haylî rivayetlere göre hicretten üç yâhud Iki yâhud da bir sene evvel vuku' bulmustur.

[91] el-Alâmât, el-Alâmet'in cem'idir. Burada peygamberlik mu'cizeleri demedi. Çünkü alâmet, mu'cizeden ve kerametten daha umûmîdir. Alâmet onlari da sâmildir. Aralarindaki fark açiktir. Çünkü mu'cize ancak meydan okuma sirasinda olur... (Aynî).

Alâmet burada peygamberlik iddia eden zâtin da'vâsmda dogruluguna ve Allah tarafindan insanlarin hayirlarina, saadetlerine âid umdeleri teblige me'-mûr bulunduguna delâlet eden burhan demektir. Peygamberlik konusunda bir de mu 'cize ta'bîri vardir ki, peygamberlik delilleri olan o i'câzkâr hârikalar, Pey-gamber'i inkâra kalkisan hasimlari âciz ve kudretsiz birakmak için ortaya konulduklarindan mu'cize denilmistir.

Mu'cize medlulünde umûmî telâkkî, âfâkî ve maddî olan mu'cizelerdir. Bu nevi' mu'cizeler ya inkarci müsriklerin Istegi üzerine, yâhud bir luzûm ve Ihtiyâç üzerine izhâr olunmustur ve umumiyetle avam faydalanmistir. Enfüsî mu'-tizeler ise hakîkî mü'minlere, fikir ve istidlal sahibi aydinlara âid peygamberligin dogrulugu burhanlaridir. Bununla beraber âfâkî mu'cizeler ânî, enfüsî mu'cizeler ise daimî olan âyetlerdir. Bu cihetle her asirda mütefekkirler, Peygamber'in seciye ve sahsiyetiyle, teblîg ettigi Kitâb'i tedkîk ederek, peygamberliginin dogrulugunu istidlal etmislerdi. Ilk müslümân olan Hadîce, O'nun peygamberligine âfâkî hiçbir delîl aramadan O'nun yüksek seciyesiyle istidlal ederek inanmisti (Buhârî, Vahy Kitabi).

Peygamber'in hayâtina yakindan vâkif olan sahâbîler hep O'nun dogrulu guna ve teblîg ettigi Kitâb'in yüksekligine i'timâd etmisler ve zahirî hiçbir mu'cize aramamislardi. Esasen Kur'ân'da da istidlal yolu ögretilmistir: el-Ankebût: 49-50. âyetlerinde avamin mu'cize isteklerine karsi Rasûlullah'm söyle cevâb vermesi emrolunmustur: "O'na Rabb 'inden (baskaca) âyetler indirilmeli degil miydi? dediler. Dedi ki: O âyetler ancak Allah 'in nezdindedir. Ben sâde apâsikâr haber verenim. Sana indirdigimiz o Kitâb - ki karsilarinda okunup duruyor- onlara kâfî gelmedi mi? Onda îmân edecek bir kavim Için elbette bir rahmet ve bir Ögüt
var" (el-Ankebût: 49-50).

Kur'ân'in buna benzer birçok âyetlerinde zahirî ve âfâkî mu'cizelerin Allah'a ve Allah'in kudretine âid oldugu bildirilmistir.

Avam müsriklerin istedikleri mu'cizeler, onlarin idrâk ve irfan seviyelerini göstermek üzere, söyle bildiriliyor:

"And olsun ki, biz bu Kur'ân'da insanlar için her ma'nâdan nice türlüsünü açiklamisizdir. Insanlardan pekçogu ise ille gâvurlukta ayak dirediler. Biz, dediler, sana kat 'iyyen inanmayiz. Tâ ki bizim için su yerden bir pinar akitasin. Yâhud senin hurmaliklardan, üzümlüklerden bir bahçen olsun da aralarindan saril saril irmaklar akitasin. Yâhud dedigin gibi gökyüzünü üstümüze parça parça düsmesin veya Allah 'i ve melekleri kefil gösteresin. Yâhud altindan bir evin olsun, yâhud semâya çikasin. Ona çiktigina da asla inanmayiz â! Tâ ki üstümüze okuyacagimiz bir Kitâb indiresin. De ki: Rabb 'imin sâni yücedir. Ben Allah 'in Rasûlü bir beserden baskasi miyim ki!" (el-Isrâ: 89-93).

Görülüyor ki mu'cize, Kur'ân'a göre Rasûlullah'm zâti ve hâiz bulundugu nübüvvet sifati haricindedir ve ilâhî kudrete âiddir...

Rasûlullah'm hayatiyle, seciye ve sahsiyetiyle nübüvvetine istidlal yolu en saglam yoldur. RasûluIlan'in en yüksek seciyesi, dogrulugu ve bütün insanî fa-zîletleri nefsinde toplamis bulunmasidir. Rasûlullah'm en büyük mu'cizesi, Kur'ân'da bildirildigi gibi, Kur'ân-i Kerîm'dir. Saadet Asri'ndan zamanimiza; 1401/1981 yilma kadar bir kelimesi bile taarruza, tahrife ugramayarak gelmis, bu husus her asirda muhalif muvafik bütün mütttefiklerince kabul edilmis, kiyamete kadar da böyle devam edecegi ilâhî te'mînâta baglanmistir: "Kur'ân't biz indirdik biz; onun koruyuculari da sübhesiz ki biziz!" (el-Hicn 9). Imâm el-Buhârî, kelâma ve felsefecilerin nübüvvet alâmetleri hakkindaki çesitli görüslerine karsi bu bahse "Islâm'da peygamberlik alâmetleri" basligini koymakla çok isabetli bir seçme yapmistir.

[92] Hadîsin basliga uygunlugu, az mikdâr suyun, Peygamber'in bereketiyle çogal-masmdadir. Bu hadîs Teyemmüm Kitâbi'nda da bundan daha genis bir metinle geçmisti. Zarar verme suretinde olmasa da, o kadinin malina muvakkaten tasarruf edilmesi yüzünden, müslümânlarm kendisine ve kavmine ettikleri riâyetin feyz ve bereketinin te'sîri ne kadar büyük olduguna, hadîsin sonu belig bir sâhiddir.

[93] Bu ve benzeri hâdiseler usulen ahâd yoluyla nakledilmis olup, seklen zann ifâde ederlerse de vakiada üçyüz kadar sahâbî bulunup, dogruluk ve adaletleri muhakkak olan bunlarin hiçbirisi tarafindan redd ve Inkâr edilmemis bulunmasi, herhalde zannin üstünde bir kesinlik Ifâde eder. Tabiî ve etbâu tabiî devirlerinde ise rivayet yollan çogalmis ve Buhârî zamanina kadar bu râvîlerden hiçbirisinde sübheyi gerektirecek cüz'î bir muhalefet bulunmamistir. Su'hâlde bu i'câzkâr vakianin, âdetin hilâfinda bir hakikat oldugu kabul edilmek îcâb eder. Bu cihetle bu haber tabîate aykiridir diye reddedilemez. Çünkü büyük bir kalabalik tarafindan muhalefetsiz naklolunan ve vukû'u muhakkak bulunan bir vak'-ayi redd ve inkâr etmek delilsiz inatçilik olur.

[94] Burada arka arkaya getirilen bu hadîsler Enes ibn Mâlik hadîsinin ayri ayri se-nedler ve bâzi farkliliklarla rivayetleridir. Bunlar vak'amn birkaç defa tekerrürünü gösterir. Bunlarin bir kismi Abdest Alma Kitâbi'nda da geçmisti.

79 rakamli hadîste belirtildigi üzere bu vak'alarin biri Medine'nin pazar yeri olan Zevrâ'da vâki' olmustur. Peygamber'e getirilen su, bir kisinin abdestine yetecek mikdârda idi. Peygamber'in o hareketinden sonra parmaklan arasindan öylece su fiskirmaya baslamistir. Bu da koca bir pazar halkini Ihtiva eden büyük kalabalik huzurunda vâki' olmustur. O gün o sudan abdest alanlarin sayisi sahîh olarak zabtedilmemis ise de çesitli rivayetlere göre yetmis ile üçyüz arasindadir. îste sâhidlerin önünde meydana gelen akillara hayret verecek parlak bir mu'cize rivayetidir ki, rivayet edenler hep Buhârî'nin güvenilir, saglam râvîleridir..

[95] Bu Câbir hadîsi ile bundan sonra gelen el-Berâ hadîsi, Peygamber'in nübüvvet alâmetlerinden olan su çogalmasi hâdisesini açikça ortaya koymaktadir. Basliga uygunlugu bu yönden meydandadir.

[96] Siyer âlimlerinin ihtilafsiz olarak beyânlarina göre Rasûlullah (S) Hudeybiye seferine Medine'den, altinci hicret yilinin zü'I-ka'desinin ikisine tesadüf eden bir pazartesi günü çikmistir. Zuhrî, Nâfi', Katâde, Mûsâ ibn Ukbe, Muhammed ibn Ishâk gibi rivayet âlimleri, hareket gününü hep bu suretle tesbît etmislerdir. Bu Câbir ve el-Berâ hadîslerinde verilen sayilarin ayri ayri olusu Ibn Mü-seyyeb'e göre o seferdeki Muhacir ve Ensâr'a, yolda katilan Arablar'i ve diger kisileri seferdekilerin sayisina ilâve etmek veya etmemekten ileri gelmistir (Aynî).

[97] Bu hadîsi Buhârî, el-Et'ime Kitâbi'nda; Müslim de el-Esribe'de rivayet farkla-riyle birlikte getirmislerdir. Müslim Ter,, -VI, 268 "2040".

Bunun bütün rivayet tarîklerinde, az olan yiyecek maddesinin birçok kimselere yetmesi, biraz da artmasi vardir

[98] Bu hadîste de az olan suyun Rasûlullah'in parmaklari arasindan kaynayip çogalmasi ve yemegin tesbîh etmesi haber verilmistir. Birçok kimselerin müsahede edip bizzat yasadiklari bu hâli oldugu gibi sâhidlerle haber vermeleri ve bu haberlerin de bütün Ilmî sartlar ve vesikalarla nakledilmis bulunmalari, artik bunlarin reddedilmesine ilmen yol birakmamistir.

[99] Basliga uygunlugu Peygamber'in parmaklari arasindan suyun kaynamasi ile kendileri isitir hâlde Önlerindeki yemegin tesbîh etmesi husûsundadir.

Buhâri bu hadîsi uzun ve kisa metinlerle Istikraz, Cihâd, Surût, Buyu' ve Vesâyâ Kitâblan'nda da getirmistir.

[100] Bu bereket, yânî yemegin çogalmasi, Rasûlullah'in mu'cizesinin eseri olarak Ebû Bekr'in elinde zahir olmus bir keramettir. Sonra Peygamber'in yaninda artma daha çok olmustur. Hadîsin basliga delîlligi bu cihettendir denilmistir.

Buhârî bu hadîsi Mevâkîtu's-Salât Kitâbi'nm sonlarinda "Aile halki ve konuklarla uyanik kalma bâbf'nda çok az lâfiz farkiyle getirmisti.

[101] Basliga uygunlugu meydandadir. Evvelki cumuada oldugu gibi ikinci cumuada da duasinin çabuk kabul edilmesi, Peygamber'in parlak bir mu'cizesidir.

Buhârî bu hadîsi uzun ve kisa metinlerle Istiskaa Kitâbi'nda on tarîkten getirmisti.

[102] Hadîsin basliga uygunlugu kütügün Inlemesidir.

Bu hadîsi Th-mizî Salât'ta getirmistir

[103] Abdulhamîd'in hadîsini ed-Dârimî, kendi Müsned'inde; Ebû Âsim'in hadîsini ise el-Beyhakî ile Ebû Dâvûd rivayet etmislerdir.

[104] Bu hadîs, Buyû'da "Neccâr bâbi"nda da geçmisti

[105] Bu hadîs Cumua Kitabi, "Minber üzerinde hutbe bâbi"nda da geçti. Jbn Ebî Hatim Menâktb 'inda naklettigine göre, es-Sâfiî: Allah, Peygamberimiz Muham-med'e verdigi mu'cizeyi baska hiçbir peygambere vermedi, demistir. Kendisine: îsâ'ya ölüleri diriltme mu'cizesi verdi, denilince, es-Sâfiî: Allah, Muhammed'e kütügün Inlemesi mu'cizesi verdi de onun sesi isitildi. Bu, ölüleri diriltmekten daha büyüktür, demistir (Kastallânî).

[106] Hadîsin basliga uygunlugu, bunda Peygamber'in kendisinden sonra olacak isleri haber vermesi yönündendir. Bu da O'nun mu'cizelerindendir (Aynî).

Bu hadîs ar farkla Namaz Vakitleri Kitabi, "Namaz keffârettir" bâbmda da geçmisti.

Bu fitne, Usmân'm öldürülmesiyle baslayip Muhammed Ümmeti'nin birbirine girmesine sebeb olan büyük fitnedir ki, o günden bu güne kadar sönmemistir.

[107] Hadîsin birinci kismi Cihâd Kitabi, "Türk'le Kital bâbi"nda geçti. Ikinci kismi da Menâkib'a geçti

[108] Bu, Ebû Hureyre hadîsinin diger bir vecihten baska bir tarîkidir.

Hûz, cografya kitâblarmda Hûzistan diye taninir, Evhâz ile Tuster sehirlerini içine alan bir mintikadir. Eski îrân'in merkezi olan Sus sehri de bu mintikada olup, bugün harabe halindedir. Ibn Esîr, en~Nihâye'sinde: Hûzistan sakinleri ma'rûf bir cîldir, diye tavsif ettigine göre, vaktiyle kuvvetli bir kabile oldugu anlasilir. -

Kirman da Iran'in güneydogu sonunda ve Horasan ile Hind Denizi, Irâk-i Acem'le Sicistân arasinda genis bir kit'adir.

[109] Bu da ayni hadîsin baska bir tarîkidir... Bunlar bârez'de, yânî sahrada oturan Fars ehli yâhud Kürdler yâhud Deylemliler'dir, denildi (Kastallânî).

[110] Basliga uygunlugu, Peygamber'in vukuundan Önce iki kavimle muharebe yapilacagini haber vermesi yönündendir. Bu hadîs Cihâd'da "Türk'le muharebe bâ-bi"nda da geçti.

[111] Basliga uygunlugu bunda da Peygamber'in istikbâlde vukua gelecek bir isi haber vermesi yönündendir. Bu da peygamberlik alâmetlerindendir. Bunun benzeri Cihâd'da, "Yahûdîler'le muharebe bâbi"nda geçti.

[112] Bunun basliga uygunlugu da geçen hadîsinki gibidir. Bu da Cihâd'da "Harbde zaifler ve iyi kimseler ile Allah'tan yardim isteme bâbi"nda geçti

[113] Peygamber'in bir mu'cize olarak haber verdigi yollarda emniyetin gerçeklesecegi müjdesi, kendi hayâtinda gerçeklesmeye baslamis, Ebû Bekr, Umer... devirlerinde de kemâlini bulmustur. Peygamber'in haber verdigi fetihler de sahâbîler devrinde gerçeklesip, ondan sonraki devirlerde ardi arasi kesilmeksizin sürüp gitmistir.

[114] Buhârî'nin bu senedle bildirmek istedigi hadîs, Zekât Kitabi, "Geri çevrilmeden önce sadaka bâbi"nda geçmisti.

[115] Hadîsin basliga uygunlugu üç yerden alinir: "Vallahi ben simdi havuzumu görüyorum... " Bunlar zekî kimseye gizli olmaz (Aynî).

Peygamber'in endîsesi ümmetinin dünyâ ihtiraslarina kapilarak aralarinda hasedlesme ve birbirlerinden uzaklasma doguran tenâfüs idi.

Tenöfüs, münâfese ma'nâsmadir. Münâfese; kiymetli bir seye, en önce elde ederek imtiyaz kazanmak için muâraza suretiyle o nefis seye ragbet edismek-tir..r (Kaamûs Ter.).

[116] Hadîsin bâb basligina uygunlugu, içinde Insanlara gizli ve gayb olan islerden haber verme bulunmasidir.

Bu mu'cize de ayniyle meydana gelmistir. Hz. Usmân'in sehîd edilmesiyle baslayan bu fitneler, musîbetler araliksiz devam etmis, Harre Vak'asi gibi birtakim elîm vak'alar bunlari ta'kîb etmistir.

[117] Hadisin basliga uygunlugu, içinde insanlara gâib olan bir isin haber verilmesi yönündendir.

Hadîsin senedinde üç tane sahâbîye kadin vardir. Bunlarin ikisi Peygam-ber'in hanimlari, biri de üvey kizidir.

Bu hadîs Ehâdîsu'l-Enbiyâ'da da geçmisti.

[118] Bu da geçen hadîsteki ez-Zuhrî üzerine atiftir ve isnâdda ona bitisiktir. Buhârî bunu burada kisaltilmis olarak getirdi, tamâmini Fiten Kitâbi'nda getirecektir.

[119] Basliga uygunlugu "Insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki... "sözündedir.

[120] Basliga uygunlugu yakin gelecekte vâki' olacak birtakim fitnelerden haber vermesi yönündedir. Bunlar peygamberlik alâmetlerindendir.

[121] Bu da Ebû Hureyre'nin ez-Zuhrî'ye varan hadîsinin isnâdiyledir. Bunda bir namazin, belki ikindi namazinin ehemmiyetini belirten kisim getirilmistir.

[122] Hadîsin basliga uygunlugu, içinde istikbâlde vâki' olacak birtakim islerden haber verme bulunmasi yönündendir. Buhârî bunu Fiten'de; Müslim ise Imâre'de getirmistir. Hadîsin son fikrasi "Allah'in hakkini Allah'a, kralin hakkini krala veriniz" seklindeki meshur söze uygun düsmüstür. Bu söz Hz. îsâ'ya da nîsbet edilir: Luka Incili, Bâb: 20, Âyet: 26.

[123] Mahmûd ibn Gaylân, Buhârî'nin üstâdlanndan bindir. Buhârî bu seneddeki hadîsi tahrîc etmemis, sâdece istishâden zikretmistir. Bu senedi sevketmekten maksadi, Ebu't-Teyyâh'm bu hadîsi Ebû Zur'a ibn Amr'dan isitmesini açikça belirtmektir (Aynî ve Kastallânî).

[124] Basliga uygunlugu açiktir. Buhari bunu Fiten Kitâbi'nda daha genis bir metinle getirecektir.

Ibn Ebî Seybe'nin bir rivayetine göre Ebû Hureyre çarsida pazarda gezerken: Yâ Rabb, beni hicretin altmisinci yilina ve çocuklarin emirligi zamanina eristirme! diye duâ edermis. Sârih Ibn Hacer, Fethu'l-BörVde söyle diyor: Ebû Hureyre'nin bu sözünde oglanciklarin ilk emareti, hicretin altmisinci yilinda vuku' bulacagina isaret vardir. Ve târihin seyri de bu suretle gerçeklesmistir. Altmis târihinde Muâviye'nin--ilk defa velîahd ta'yîn ettigi- oglu Yezîd, saltanat makaa-mina geçmis ve dört sene hükümrân olarak türlü çirkinlikler Islemistir.

Taybî'nin bildirdigine göre Rasûlullah (S) bir kerre ru'yâsinda Mervân'in babasi Hakem ibn Ebi'1-Âs'm çocuklarinin, kendi minberi üzerinde top oynar gibi oynadiklarini görmüstü. Peygamber'in minberi, Nübüvvet ve Hilâfet Ma-kaami idi. Bu ru'yâ günün birinde Mervânîler'in Hilâfet Makaami'na geçeceklerinin ve ümmetin riyaset makaamini çocuk oyuncagina çevireceklerinin bir remzi idi. Ve böyle olmustur... Hakem, Rasûlullah zamaninda isledigi çirkinlikler sebebiyle Taife sürülmüs ve Mervân orada dünyâya gelmisti. Ebû Bekr ve Umer zamanlarinda da sürgün hayâti yasayan bu baba ogul, Usmân halîfe olunca -Hakem, Halîfe'nin amcasi oldugundan- Medine'ye

gelmelerine müsâade edilmisti. Ve en sonunda Peygamber'in hadîsi gerçekleserek, Mervân, Hilâfet Makaami'na geçmis, Muhammed Ümmeti arasinda türlü tefrikalara sebeb olmustur (Tecrîd Ter., 9, 342).

[125] Huzeyfe, Rasûlullah'm sirlarina vâkif idi. Olmus, olacak; bütün vakialari, fitneleri, münafiklari Rasûhillah kendisine bildirmisti. Huzeyfe'nin, Peygamber'-in sirr mahremi olduguna, bu hadîsi de delâlet etmektedir. Rasûlullah'in mutlak surette hayir ve saadet olan zamanlardan sonra gelecegini haber verdigi fitneler, musibetler, Ustnân'm öldürülmesi ile baslamis; Cemel, Siffîn, Kerbelâ, Harre, Ka'be'nin yikilmasi facialari birbirini ta'kîb etmistir.

Bunlardan sonra gelecegi bildirilen serr ile karisik hayir devrini Kaadi Iyâd, Umer ibnu'l-Abdilazîz'in halifeligi zamanidir, demistir. Bu sebeble Umer ibn Abdilazîz, Emîru'l-Mü'minîn unvani ile anilir. Idareyi tamâmiyle îslâm umdelerine göre yürüttügü için "Ikinci Umer" diye anilir ve iki buçuk seneye yakin halifeligi zamani, Râsid Halîfeler devrine katilarak, hakîkî hilâfet devri kapanir. Bundan sonra Emaret ve Saltanat devirleri baslar.

[126] Bu, Huzeyfe hadîsinin diger bir tarîkidir. Bu hadîsi el-Ismâîlî bu tarîk ve bu lâfizla getirmistir. Su kadar ki, o "Arkadaslarim" sözü yerine "Rasûlullah'in sahâbîlerI" sözünü getirmistir.

Huzeyfe: Arkadaslarim hayir kapilarindan sorar ve hayri ögrenirlerdi. Ben ise nefsime serr erismesinden korkuyordum. Bunun için hayri çekecek ve serri def edecek seyleri ögrendim, demis oluyor.

[127] Basliga uygunlugu açiktir.

[128] Bu, zikredilen Ebû Hureyre hadîsinin baska bir tarîkidir. Bunda biraz daha taf-sîl vardir.

[129] Basliga uygunlugu meydandadir. Buhârî bunu Edeb'de ve Mürtedlerin Tevbe-ye Çagrilmasi bölümlerinde de getirmistir.

Hadis sarihleri bunlarin bassiz yasamak isteyen ve ümmetin içtimaî dagi nilikligim seçen Haricîler oldugunu bildiriyorlar. Haricîler ilk defa Siffîn Vak'a-si netîcesinde, bu ihtilâf hakeme havale edilince ortaya çiktilar. "Allah 'tan baska hakem olmaz" diyerek Hz. Alî'ye isyan ettiler ve onu tekfîr eylediler.

"Allah'tan baska hakem yoktur" sözü, Kur'ân'in meali (el-En'âm: 57; Yûsuf: 40, 67) ise de, Haricîler bu hakk söz ile bâtili kasdettiler ve netîcede millet için bir baskana lüzum ve ihtiyâç olmadigini iddia ederek bozgunculugu bir esas kabul ettiler. O zamanki bu anarsist zümre birçok defalar tenkil edilmistir. Hadîs, belki de istikbâlde onlari sönük birakacak daha çetin zümrelerin çikacagina nebevi bir ihtar da olabilir!

[130] Basliga uygunlugu meydandadir. Bunun hakkinda açiklama ileride gelecektir.

[131] Râvî Habbâb, ilk müslümân olanlardandir ve müslümân olanlarin onaltincisi-dir. Hadîste rivayet ettigi sikâyet, Islâm'in ilk günlerine âid vakialardandir. Peygamber'in yemîn ile ve en kuvvetli te'kîd edâtlariyle saglayarak haber verdigi, bu kudret ve hâkimiyet, ilk çeyrek asir Içinde gerçeklesmis ve müslü-mânhgin adalet nuru Arab Yarimadasi'nin en karanlik yerlerine kadar girmistir. Bu ise hiç sübhesiz hârika ve büyük bir mu'cizedir. Bu hadîsin bu bâbda zikredilmesinin sebebi de budur.

[132] Sabit ibn Kays, Ensâr'dandir; Uhud ve diger gazvelerde bulunmus, Ebû Bekr zamaninda Yemâme harbinde sehîd düsmüstür.

Sabit ibn Kays'i cehennemlik oldugu sübhesine düsüren ve kendisini evinde habsettiren sebeb, el-Hucurât Sûresi'nin 2. âyetinin inmesidir: "Ey îmân edenler, seslerinizi Peygamber'in sesinden yüksek çikarmayin. O'na sözle birbirinize bagirdiginiz gibi bagirmayin ki, siz farkina varmadan amelleriniz bosa gider".

Sabit yüksek sesli bir hatîb kisi Idi. Benü Temîm kabilesinden gelen yetmis seksen kisilik hey'ete karsi hatîbükle vazîfelendirilmisti.

Bu hadîsin Nübüvvet Alâmetleri Bâbi'nda getirilmesi, Peygamber'in Sâbit'in cennetlik oldugunu müjdelemesi ve Sâbit'in Yemâme harbinde sehîd olarak vefati üzerine bu müjdenin gerçeklesmis olmasi yönündendir. Çünkü bu, Peygamber'den baskasinin bilemeyecegi bir Istir. Peygamber ona: Hamîd olarak yasiyacagmi ve sehîd olarak ölecegini haber vermisti.

[133] Basliga uygunlugu, Peygamber'in, Kur'ân okunmasi sirasinda es-Sekîne'nin inmesini haber vermesindedir.

[134] Bu hadîsin basliga uygunlugu, içinde düsünen kimseye gizli olmayan parlak bir mu'cize bulunmasi yönündendir. Ebû Bekr için de büyük bir fazileti ihtiva et-mektedir.

Hicret kissasinin uzun bir rivayeti Hz. ÂIse'den gelmektedir. Buhârî bunu Menâkib Kitabi; "Peygamber'in ve sahâbîlerinin Medine'ye hicreti bâbi"nda ve yine ayni kitabin "Peygamber'in ve sahâbîlerinin Medîne'ye girmeleri bâbi"n-da getirmistir.

Buradaki hadîsi Müslim de getirmistir: Müslim Ter., VIII, 572-575, 75 "2009".

[135] Taberânî'nin ve daha baskalarinin rivayet tarîklerinde hadîs söyle bir ziyâde ile bitiyor: Rasülullah:

— "Madem ki sen hakkindaki dilegimizi kabulden çekmiyorsun; su hâlde senin dedigin olacaktir ve Allah'in takdiri yerini bulacaktir" buyurmustur.

Hakîkaten hasta Bedevî, hastaligindan iyi olmamis ve ertesi günü aksamina erisemeden Peygamber'in haber verdigi üzere o hastaliktan ölmüstür.

Bu hadîsin basliga uygunlugu, o sahsin öldürülmesi ve sonunun Peygamber'in haber verdigi gibi olmasidir. Bu, onu görenlere hüccet olmasi ve SârI'in dogruluguna delâlet etmesi için böyle olmustu

[136] Peygamber Medîne'ye hicret ettikten sonra Medine Yahudileri Ile Hristiyanlar, Müslümanligi Içinden yikmak için söyle bir sû'ikasd tertîb ettiler: Bunlar, zahirde müslümân oluyorlardi. Bir zaman geçtikten sonra irtidâd ederek ayriliyorlardi. Maksadlan diger müslümânlan dînden çikmaya sevketmekti. Hadîste bildirilen Hristiyan da böyle bir hainlikle müslümân görünmüs, sonra irtidâd

[137] Hadîsin basliga uygunlugu çok açiktir. Bu, Humus Kitabi'nda da geçmisti.

[138] Bu da Humus'ta, baska bir senedle geçmisti.

Hz. Umer, Iran zaferinin ardindan söyledigi bir hitabede: Artik bugün Iran Devleti mahvolmustur, diyerek Rasûlullah'in vaktiyle verdigi haberin gerçeklestigine isaret etmistir. Bu vak'a Peygamber'in en bariz mu'cizelerinden birisidir: Bu mu'cizenin bir eki olarak, Peygamber'in: Iran saltanati yikildiktan sonra bir daha eski istiklâl ve Ihtisâmiyle kurulmayacaktir rha'nâsma "Kisrâ yoktur" ihbarini da, târihen gerçeklesmis bir vakia olarak görüyoruz.

Kayser'in Rûm beldelerinden kovulup uzaklastirilmasi Türk ve Islâm mü-câhidlerinin süngüleriyle birkaç asirda gerçeklesmistir...

[139] Basliga uygunlugu "Ben bu iki bilezigi benden sonra çikacak iki yalanci ile te'vîl ettim..," sözlerinden alinir. Çünkü bunda Peygamber tarafindan bâzisi kendi günlerinde, bâzisi da kendisinden sonra vâki' olmus bir isi haber verme vardir. Zîrâ el-Ansî, Peygamber'in sag oldugu günlerde Öldürülmüstür. Museylime ise Peygamber'den sonra Yemâme vak'asinda öldürüldü. Onu Hamza'nin kaatili Vahsî öldürdü. Eger: Benden sonra çikacak dedi; Museylime Peygamber'den sonra çikti; el-Ansî ise, o, Peygamber'in günlerinde çikti dersen, söyle cevâb veririm: Benden sonra demek, Peygamberligimin subûtundan sonra yâhud Peygamberlik da'vâmdan sonra demektir (Aynî).

[140] Yesrib, Medine'nin Câhiliyet devrindeki ismidir. Nitekim Allah, Kur'ân'da onu bu isimle hikâye etmistir: "O zaman onlardan bir grup: Ey Yesrib ahâlîsi, sizin için burada durmak yok. Hemen dönün! demislerdi.. " (el-Ahzâb: 13).

Sonra Allah onun ismini Medine yapti: et-Tevbe: 101, 120; el-Ahzâb: 60; el-Munâfikûn: 8.
Rasûlullah da ahâlîsinin zihinleri ve vicdanlari tayyib oldugu için oraya Tay-yibe ve Tâbe ismini vermistir

[141] Elbette ki cihâd yolunda sehîd olanlar için Allah'in hazirladigi mükâfatlar daha hayirlidir. Sehîd olmayanlar için ise Bedir'den sonra müslümânlarin kalble-rinin Islâm'da tesbîti ve daha sonraki Hayber ve Mekke fetihleri -ki bunlar hep Allah'in getirdigi seylerdir- hep hayirli seylerdir. Peygamber, ru'yâmn son kismini iste böyle yormus olmaktadir.
Hadîsin basliga uygunlugu, içinde Peygamber'in sâdik ru'yâsi ve bu ru'yâ-mn, Peygamber'in yorumladigi gibi vukû'unu haber verme bulunmasi yönün-dendir.
Bu hadîsi Müslim de Ru'yâ Kitâbi'nda, bu sened ve lâfizla getirmistir: Müslim Ter., VII, 147-20 "2272". .

[142] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in kendi ecelinin gelmesini, bir de kizi Fatima'mn, ailesinden ilk ölecek kisi olup, cennet ehli kadinlarinin seyyidesi oldugunu haber vermis olmasi yönündendir.

[143] Bu geçen Âise hadîsinin diger bir vecîhten baska bir tarîkidir. Bu vak'alar, Peygamber'in haber verdigi gibi gerçeklestiginden, Nübüvvet âyeti ve alâmeti olmustur.

[144] Bu sûrenin Peygamber'in ecelini ihtiva ettigini de Ibn Abbâs'a Peygamber haber vermis oluyor. Bu da vukû'undan evvel haber vermedir. Bu da haber verildigi gibi vâki' olmustur (Kastallânî).

[145] Basliga uygunlugu, Peygamber'in kendisinden sonra müslümânlarin çogalacagini, Ensâr'in azalacagini ve müslümânlardan, müslümânlarin idarî islerini üzerine alacak kimselerin olacagim... haber vermesi yönündendir. Bunlar gayblari haber verme ney'inden olan mu'cizelerdir. Hakîkaten Ensâr, gitgide azalmis ve zamanin geçmesiyle Ensâr'm mikdân, insanlar içinde yemekteki tuz mesabesine inmistir.

[146] Basliga uygunlugu, Peygamber'in torunu el-Hasen'in müslümânlardan iki firkanin arasinda sulh yapacagini haber vermesi yönündendir. Hakîkaten haber verdigi gibi vâki' olmustur. Çünkü el-Hasen halifeligi Muâviye'ye birakti, böylece iki taife arasindaki çejcisme kalkti.

[147] Basliga uygunlugu Peygamber'in, Ca'fer ibn Ebî Tâlib ile Zeyd ibn Hârise'nin öldürüldüklerini, onlar henüz Mûte'de iken ve haberleri de germeden önce haber vermesi yönündendir. Bu nübüvvet alâmetlerindendir. Bunun beyâni Mûte harbi bölümünde insâallah genis olarak gelecektir.

[148] Basliga uygunlugu, Peygamber'in, Câbir'e: "Sizin de yakinda süslü dösemeleriniz olacaktir" diye haber vermesi ve hakîkaten bunun aynen gerçeklesmis olmasi yönündendir.

[149] Basliga uygunlugu, Peygamber'in Umeyyetu'bnu Halefin öldürülmesini haber vermesi yönündendir. Umeyye, Bedir vak'asinda öldürüldü. Onu Ensâr'dan Mazin ogullan'ndan bir adam öldürdü.
îbn Hisâm: Onu Muâz Ibn Afra, Hâricetu'bnu Zeyd ve Habîb ibn Isaf Öldürdüler; öldürmede bunlar istirak ettiler, dedi (Aynî).
Iste Peygamber'in ilk gazvesinin Umeyye'nin ölümüne vesîle olacagim vu-kû'undan evvel haber vermesi, bir mu'cize oldugundan, Nübüvvet Alâmetleri Bâbi'nda zikredilmistir. Buhârî bunu Magâzî'nin bas tarafinda da getirmistir

[150] Basliga uygunlugu, Peygamber'in kendi ru'yâsmda Ebû Bekr ile Umer'in haiî-felikleri hakkinda gördügü seyi haber vermesi yönündendir. Bunlar, Peygamber'in haber verdigi gibi vâki' olmustur.
Ebû Bekr'in bir iKf kova su çekmesine mukaabil, Umer'in koca bir kirba ile ve tam bir kuvveti* su çekip halki kana kana sulamasinda, hattâ bu kuyu basinin develer için sulak ve eylek yeri edinilmesinde, Ebû Bekr zamaninda irti-dâd ve irtica gâilesiyle ugrasmasi ve hilâfetinin az devam etmesi sebebleriyle Islâm fetihlerinin azligina, Umer.zamâmnda ise hiçbir mania olmaksizin uzun zaman fetihlerin devam etmesine ve Islâm adalet ve hürriyetinden halkin kana kana faydalanmasina isaret vardir, denilmistir.

[151] Hadîsin basliga uygunlugu, içinde Cibril'in zikri bulunmasi yönündendir. O Cibrîl ki, Peygamber'e gayb olan isleri haber verir idi. Iste bu da peygamberlik alâ-metlerinden bir alâmet olmustur.
Dihye, sahâbîlerin büyüklerinden idi. Bedir'de ve diger gazvelerde Peygamber'in yaninda bulundu. Peygamber, komsu devletlere Islâm'a da'vet mektubu gönderdiginde Rûm Kayseri'ne de Dihye eliyle göndermisti. Çok defa Cibrîl, Peygamber'e, Peygamber'in pek sevdigi Dihye suretinde gelirdi. Cibril'i Um-mü Seleme'den baska birçok sahâbî de bu surette görmüslerdir.

[152] Bâzi nüshalarda bu babin basinda Besmele vardir. Ebû Zerr nüshasinda bu Besmele yoktur. Sârih ibn Hacer, Ebû Zerr nüshasini esas almis oldugundan, onda da Besmele yoktur. Aynî Ile Kastallânî'.nin esas aldiklari nüshada Besmele mev-cûddur.

[153] Âlim, câhil herkesin kendi çocugunu bilmesinden üstün bir bilgi bulunmadigindan, Arablar arasinda bir seyin sahinligi hakkinda, babanin oglunu bilmesin-deki isabetle temsîl edilegelmistir. Bu âyet de o örfe göre-'nâzil olmustur.

[154] Bu bâb ve bu hadîsin Nübüvvet Alâmetleri konusuyla münâsebeti, Rasûlullah'-in Tevrat hükümlerine vâkif olmadigi hâlde, zina hükmünün Tevrat'ta bulunmasini sanmasi ve neticede bu hükmün Tevrat'ta bulunmasidir.
Abdullah ibn Selâm aslinda îsrâîl ogullari neslinden ve Yahûdî dîninde iken, Rasûlullah'in Medine'ye hicretinde müslümân olmustu. Bu yüzden Tevrat hakkinda derin bilgisi vardi

[155] Ayin ikiye bölünmesi sübhesiz hissedilen, âfâkî ve âdet hârici olan büyük bir mu'cizedir. Sârih el-Hattâbî söyle demistir: Kamerin yarilmasi mu'cizesi, bütün peygamberlere verilen âyetlerden hiçbiri kendisiyle kiyas olunamayacak derecede büyüktür. Çünkü bu mu'cize, gökyüzündeki cirimler içinde parlak bir surette göze çarpan bir kürre üzerinde ortaya çikmistir. Bu cihetle insan üzerindeki te'sîr en büyük; bununla burhan en açiktir. Çünkü o âlemdeki unsurlarin tabîatlerinin cümlesinden hâricdir (Aynî).
Ayin yarilmasi Kur'ân'da söyle zikrediliyor: "Saat yaklasti. Ay (ikiye) yarildi. Onlar bir mu 'cize görürlerse yüz çevirirler ve: Müstemir bir büyüdür, derler" (el-Kamer: 1-2).
Bâzi müfessirler âyetteki mâzî sîgasini mecazen muzârîye hamlederek: "Ay, kiyamet günü bölünecek" ma'nâsina gitmislerdir... Hasen Basrî'ye nisbet edilen bu tefsir, Atâ ibn Ebî Rebâh'tan da nakledilmistir. Elmalih Muhammed Ham-dî Yazir, Hakk Dîni Kur'ân Dili'nde (VI, 462f-4638) iki büyük tabiî âlimine isnâd olunan bu tefsîri uzak sayip tevcih ederek Özetle söyle der: "Bu iki tabiî imâmi, âyette ve hadîste meshur olan mâzîdekI insikaaki inkâr etmis degil, âyetin diger bir delâletini tavzîh ve tefsir eylemisler ve vâki' olan insikaaki kamer mu'rizesinden ileride kamerin büsbütün yarilip kiyametin kopacagi ma'nâsini anlamak lüzumunu hatirlatmislar ve "Ve seyensakku fi'1-yame" demekle bu sevki göstermislerdir..."
Daha fazla bilgi için, isaret edilen yere dönülmelidir.

[156] Ayin yarilmasi hadîsi, râvîlerin çoklugu ve söhreti yönünden seçkin hadîslerdendir.

[157] Bunlar Usayd ibn Hudayr ile Abbâd ibn Bisr'dir. Sahâbîlerden yâhud daha sonrakilerden kimselerin kerameti, Peygamber'in mu'cizelerindendir ve mu'cizele-re katilir.

[158] Bu, Peygamberlik Alâmetleri Bâblari'na eklenmistir, bunda parlak bir mu'cize vardir. Çünkü bu vasif -Allah'a hamd olsun- Peygamber zamanindan simdiye kadar vardir ve Allah'in emri gelinceye kadar da var olacaktir (Aynî).

[159] Hadîsin birinci kismi hakkindaki söz, geçen hadîsinki gibidir. Ikinci kismi, yâ-nî Mâlik ibn Yuhâmir'in hadîsi merfû' degildir.

[160] Buhârî burada hadîsin farkli rivayetlerini de getirmistir.

Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'In Urve el-Bârikî'ye hayir ve bereketle duâ etmesi ve bir mu'cize olarak onun da toprak alip satsa altin olmak derecesinde kazanç talihinin açilmasidir. Hadîsin son fikrasi olan "Topraga sa-rilsa altin olur" cümlesi, Türk mesellerindendir ve hadîsin bediî bir ifâde tarzidir. Bu mesel, kazanç talihi açik olan kimse için söylenir.

Urve el-Bârikî, sahâbîlerin âlimlerinden idi. Kûfe'de oturmustur. Umer'in devlet baskanligi zamaninda Kûfe'ye kaadi ta'yîn olunmustur. es-Sa'bî'nin rivayetine göre, Urve, Kûfe'nin ilk kaadisidir.

[161] Hadîslerin buraya uygunlugu, bunlarda Peygamber'In kiyamet gününe kadar devam edecek bir hayirdan haber vermesidir.

[162] Bunu, Peygamberlik Alâmetleri Bâblari ardindan zikretmesinde söyle denilmek mümkin olur: Çünkü bunda da haber verip de haber verdigi gibi vâki' olan seylerden vardir!..

[163] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in Hayber'in harâb olacagini haber vermesi ve haber verdigi gibi vâki' olmasidir.

Peygamber'in hadîsteki son sözü su âyeti hatirlatiyor: "Simdi onlar çabucak bizim azabimizi mi istiyorlar? Fakat bu onlarin bölgesine çökünce (gelecek tehlikelerle öteden beri) korkutulan onlarin sabahi ne kötü(o\acak)dür" (es-Sâffât: 176-177).

[164] Bu hadîs Ilim Kitâbi'nda da geçmisti.

Ebû Hureyre'den unutmanin kaldirilmasi, Peygamber'in sayisiz mu'cize-lerinden biridir. Ona salât ve selâm olsun